

Enligt sändlista

Bildande av naturreservatet Slite skärgård, Othem, Hellvi Rute och Lärbro socknar, Gotlands kommun

BESLUT

Med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken (1998:808) beslutar länsstyrelsen att förklara det område som avgränsats med heldragen svart linje på bifogade kartor, bilaga 1a-1e, som naturreservat.

Reservatets namn ska vara *Slite skärgård*.

Beslutet riktar sig till var och en, fastighetsägare och innehavare av särskild rätt, vars rättigheter att använda mark- och vattenområden berörs inom reservatsområdet.

Länsstyrelsen beslutar samtidigt att nedanstående beslut upphör att gälla:

- tidigare beslut och föreskrifter i länsstyrelsens beslut om Asundens naturreservat från den 24 mars 1986 (Beteckning 11.1211-909-85)
- tidigare beslut och föreskrifter i länsstyrelsens beslut om Ytterholmens naturreservat från den 24 mars 1986 (Beteckning 11.1211-908-85)
- tidigare beslut och föreskrifter i länsstyrelsens beslut inom berörd del av Gotlandskustens naturreservat från den 26 april 1993 (Beteckning 231-1591-93)
- tidigare beslut om djur- och växtskyddsområdet Reveln från 1 december 1966.

UPPGIFTER OM NATURRESERVATET

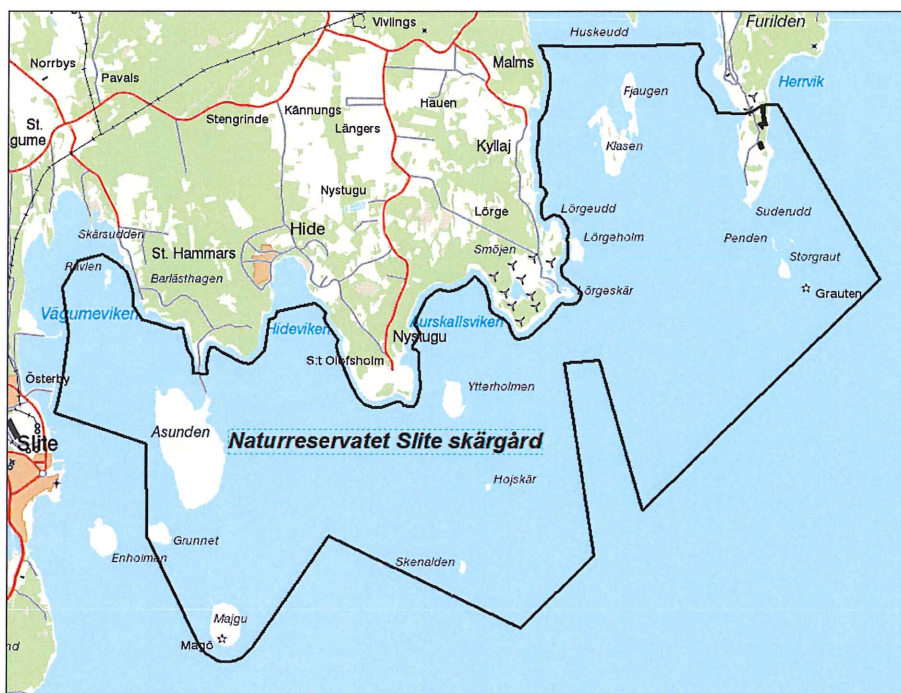
<i>Namn</i>	Slite skärgård
<i>Kommun</i>	Gotland
<i>Län</i>	Gotland
<i>Socknar</i>	Othem, Hellvi, Rute och Lärbro socknar.
<i>Natura 2000-område</i>	Asunden, beteckning SE0340154 (del av naturreservatet, 94 hektar).
<i>Lägesbeskrivning</i>	Utgör havsmiljön och flertalet öar mellan samhället Slite och ön Furilden på Gotlands östra sida (se översiktskarta nedan).
<i>Fastigheter</i>	Othem Asunden 1:1 Othem Grunnet 1:1 Othem Majgu 1:1 Hellvi Besökarehagen 1:1 Hellvi Fjaugen 1:5 Hellvi Fjaugen 1:4 Hellvi Fjaugen 1:2 Hellvi Hojskär 1:1 Hellvi Klasen 1:1 Hellvi Liffride 2:2 Hellvi Malms 1:4 Hellvi Skenalden 1:1 Hellvi Sudergårde 1:84 Hellvi Ytterholmen 1:1 Rute Furilden 1:1 Rute Lörgeholm och Grautar 1:1 Rute Lörgeholm och Grautar 1:2 Rute Lörgeholm och Grautar 1:4 Lärbro Lilla Hammars 1:5 Lärbro Stora Hammars 1:10 >3 Lärbro Stora Hammars 1:11 Lärbro Stora Hammars 1:39

Outredda fastigheter som enbart berör vatten:**Hellvi Outredd 4****Hellvi Outredd 8****Hellvi Outredd 9****Hellvi Outredd 11****Lärbro Outredd 6****Lärbro Outredd 13****Lärbro Outredd 26*****Areal***

Området är cirka 6323 hektar totalt, varav cirka 364 hektar är landareal och cirka 5959 hektar är vattenareal. Av dessa är cirka 8 hektar produktiv skogsmark.

Förvaltare

Länsstyrelsen i Gotlands län

ÖVERSIKTSKARTA

SYFTET MED RESERVATET

Syftet med bildandet av naturreservatet Slite skärgård är att skydda och bevara ett unikt gotländskt skärgårdsområde med höga naturvärden både i vatten och på land, samt att bevara och utveckla ett område av stort värde för det rörliga friluftslivet.

- Värdefulla miljöer för marinbiologisk mångfald och marina ekosystem-tjänster såsom ålgräsängar, blåstångbälten och blåmusselområden skyddas från negativ fysisk påverkan.
- Goda häckningsbiotoper säkerställs för områdets individ- och artrika häckfågelfauna av sjö- och strandängsfåglar, måsfåglar och tärnor.
- En gynnsam bevarandestatus upprätthålls för de arter och naturtyper som har angivits för Natura 2000-området Asunden, enligt art- och habitatdirektivet samt för arter som omfattas av fågeldirektivet.
- Biologiskt värdefulla gräsmarker, alvarmarker, kalkbarrskogar, strandängar och fuktängar skyddas och sköts så att typiska arter och strukturer bibehålls.
- Geologiska strukturer som raukar, kalkbranter, strandvallar, klapperstensfält och strandsporrar bevaras.
- Ett värdefullt område för friluftsliv som grundar sig på allemansrätten bevaras och utvecklas. Besökare ska kunna se och uppleva områdets typiska livsmiljöer och arter.

Syftet ska uppnås genom att:

- Minimera exploatering och annan negativ mänsklig påverkan på områdets vattenmiljö, havsbottnar och undervattensvegetation.
- Biologiskt värdefulla gräsmarker, alvarmarker, strandängar, fuktängar och kalkbarrskogar sköts med extensivt bete och röjning. Öarnas betespräglade landskap bevaras med hjälp av bete och röjning så att typiska geologiska formationer och kulturhistoriska lämningar som är viktiga för upplevelsevärdet, framträder. Detta gäller framförallt öarna Furilden, Fjaugen, Klasen, Majgu, Grunnet, Ytterholmen och Asunden.
- Vegetationen på öar av vikt för häckfågelfaunan sköts så att såväl vadarfåglar som and- och måsfåglar har tillgång till goda häckningsbiotoper. Bete och röjning är en mycket viktig skötselåtgärd och förutsättning för att strandängarna hålls öppna. Skötseln ska även ta i beaktande att vegetationsförändringar kan komma att ske till exempel på grund av kolonihäckande skarvar. Om vegetationen minskar på vissa öar kan grupper av buskar behöva släppas upp på andra öar för att ge skydd från predatorer åt häckande andfågel. Vid eventuella vegetationsförändringar kan det behöva fin-

nas tillgång till flera möjliga skyddade häckningsplatser även på öar som i dagsläget inte har de största numerärerna av häckande andfågel.

- Öar utan landförbindelse hålls fria från rovdäggdjur.
- Besökare och det rörliga friluftslivet ska med information, hänvisningar och tillgänglighetsåtgärder kanaliseras och uppmuntas att besöka de delar av reservatet där fågel- och djurliv är mindre störningskänsligt.
- Förutsättningar för det rörliga friluftslivet stärks med hjälp av enkla friluftsanordningar och underhåll av dessa samt att möjlighet ges till enstaka tillskott av bryggor och byggnader såsom bodar för övernattningsmöjlighet, vindskydd eller liknande. Tillkommande byggnader eller bryggor ska stå öppna och vara tillgängliga för alla och får ej verka avhållande för allmänheten att röra sig i området.
- Nya byggnader eller anläggningar på land eller i vatten inte tillkommer annat än för vad som kan tillgodose det rörliga friluftslivets behov enligt ovan eller eventuella behov för att bibehålla betesdriften på öarna.
- Befintliga byggnader ej tillåts förändras så att de får en mer privat karaktär eller att de kan verka avhållande för allmänheten att röra sig i området.

SKÅLEN FÖR BESLUTET

Slite skärgård utgörs av havsmiljön och flertalet öar mellan samhället Slite och ön Furilden på Gotlands östra kust. Området är länets enda område med skärgårdskaraktär. Den största delen av reservatet består av vatten, men ett flertal öar ingår i området.

Områdets topografi och exponeringsgrad har skapat en variationsrik undervattensmiljö och därmed även en värdefull marinbiologisk mångfald. I området finns flera viktiga marina habitat, såsom ålgräsängar, blåstångsbälten och blåmusselbälten som ger förutsättningar för ett rikt marint djurliv och viktiga marina ekosystemtjänster. Ett reservat ger förutsättningar för att dessa marina nyckelhabitat kan bestå långsiktigt utan att skadas av eventuella framtida exploateringar eller annat användande av området.

Flera av öarna hyser en rik häckfågelfauna av såväl andfåglar, måsfåglar som vadarfåglar och området hör till länets rikaste vad gäller häckande sjöfågel. Med reservatsbildning kan goda häckningsbiotoper med låg störningsgrad säkerställas även med ett ökande rörligt friluftsliv inom reservatsområdet.

Som länets enda skärgårdsområde är det ett viktigt område för det rörliga friluftslivet. Flera faktorer gör området besöksvärt för friluftslivet. Trots att en av Gotlands största industrier samt en vältrafikerad farled för sjöfart ligger mindre än 350 m från områdesgränsen, så har området i modern tid lyckats hålla en låg exploateringsgrad. Privatiseringsgraden i området är således liten och störande industriella anläggningar saknas. Äldre anläggningar som till exempel kajen på ön Fjaugen och de för övernattning öppna äldre fiskebodarna är en tillgång för att öka tillgängligheten för besökare med båt eller kajak. Underhåll av kaj och de öppna stugorna kan underlättas med reservatsbildning liksom möjligheten för att ytterligare någon brygga eller stuga för övernattning, vindskydd eller liknande kan tillkomma i syfte att öka tillgängligheten till området. För besökare som inte har möjlighet att färdas i båt kan skärgårdslandskapet upplevas från öarna Asunden och Furilden som båda har landförbindelse. Det rika fågellivet, de många kultur lämningarna från såväl kalkbrytning, fiske som sjöfart och typiska geologiska bildningar som raukar, strandporrar och strandvallar gör området intressant att besöka. Många av de geologiska bildningarna och kulturella spåren framträder i landskapet tack vare en långvarig betesdrift som hållit landskapet öppet. En igenväxning pågår dock, vilket på sikt riskerar att minska områdets attraktivitet och upplevelsevärde. Med reservatsbildning ges mer möjligheter att hålla tillbaka igenväxning och återställa vissa redan igenvuxna delar.

Hela ön Asunden utgör ett Natura 2000-område. Reservatsbildningen ger förutsättningar för att en gynnsam bevarandestatus för de arter och naturtyper som har angivits för området enligt art- och habitatdirektivet och för att fågeldirektivet ska kunna upprätthållas.

Prioriterade bevarandevärden för Slite skärgård

Markslag	Naturbetesmarker, marina miljöer
Naturtyper	Strandängar, fuktängar, kalkgräsmarker, sten- och grusvallar, ålgräsängar
Strukturer/funktioner	Raukfält, strandvallar, strandporrar, vegetationsfria sandbottnar, musselbankar
Arter/grupper	Skräntärna, brushane, fisktärna, silvertärna, småtärna, sydlig kärrsnäppa, ejder, skärfläcka, vitkindad gås, kentsk tärna, salepsrot, luddvedel, strandnål, bandtång, blåstång, torsk
Friluftsliv	Upplevelse, tillgänglighet, information, kulturmiljöer

RESERVATSFÖRESKRIFTER

Med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken föreskriver länsstyrelsen följande:

A Föreskrifter enligt 7 kap 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden, som behövs för att uppnå syftet med reservatet

Utöver vad som i övrigt gäller är det förbjudet att inom reservatet

1. uppföra ny anläggning,
2. gräva, spränga, muddra, schakta, utfylla, tippa, borra, bedriva täkt eller på annat sätt skada mark, strandvallar, klapperstensfält, strandsporrar, raukar, klippor, block eller botten,
3. anlägga väg,
4. anordna upplag,
5. dra fram kablar och ledningar i mark och luft, eller lägga ned kablar och ledningar på havsbotten,
6. sätta upp skylt, affisch eller liknande anordning utöver reservats-, informations- och vägvisningsskyltar,
7. avverka, upparbeta eller bortföra levande eller dött träd eller buske eller utföra annan skogsvårdsåtgärd,
8. tillföra växtnäringsämne eller använda kemiska bekämpningsmedel,
9. införa för området främmande växt- eller djurart,
10. använda avmaskningspreparat på betesdjur då de uppehåller sig inom reservatet, annat än vid direkt rekommendation från veterinär,
11. bedriva jakt, annat än jakt på mink och räva, på fastigheterna Asunden 1:1, Grunnet 1:1 och Majgu 1:1 samt i vattenområdet hundra meter ut från strandlinjen kring dessa fastigheter,

Utan länsstyrelsens tillstånd är det förbjudet att:

12. förändra byggnad, väg, anläggning eller brygga så att den kan tillgodose ett väsentligen annat ändamål än den tidigare använts till,
13. ändra befintlig byggnad genom tillbyggnad, ombyggnad eller andra åtgärder som påverkar dess yttre utseende. Tillstånd krävs även för ej bygglovpliktiga åtgärder.
14. uppföra byggnad, brygga eller kaj,
15. uppföra betesstängsel eller andra hägnader,
16. anlägga eller bedriva akvakultur

B Föreskrifter enligt 7 kap 6 § miljöbalken om förpliktelser för ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheter att tåla visst intrång

Ägare och innehavare av särskild rätt till fastighet inom naturreservatet ska tåla att följande anordningar utförs och att följande åtgärder vidtas för att tillgodose syftet med reservatet:

1. utmärkning av reservatets gränser samt uppsättning av reservatsskyltar, vägvisare och övriga upplysningsskyltar,
2. att betesdrift eller annan hävd (till exempel bränning för att vitalisera betet) sker inom området, inklusive uppförande och underhåll av stängsel, grindar och stängselgenomgångar på öarna Grunnet, Majgu, Ytterholmen, Asunden, Fjaugen, Klasen samt Furilden,
3. att naturvårdsinriktad röjning och plockhuggning sker på öarna,
4. att enstaka bryggor och anöringspunkter för fritidsbåtar och enstaka byggnader och anordningar för friluftslivet såsom bodar för övernattningssmöjlighet, dass, vindskydd eller liknande anläggs och underhålls,
5. att faciliteter för besökare och friluftsliv, exempelvis rastbord, dass och grillplats, uppförs på Furilden och Asunden inom markerade områden enligt beslutskarta bilaga 1a-1e, samt att grillplatser uppförs där behov uppstår,
6. att parkeringsplatser anläggs, används och underhålls på Furilden och Asunden inom markerade områden enligt beslutskarta bilaga 1a-1e,
7. att åtgärder görs för att förhindra körning utanför befintliga vägar,
8. att det i området kring parkeringsplatsen på Asunden ges möjlighet att göra åtgärder för hög grad av tillgänglighet,
9. att snorkelled anläggs,
10. att undersökning och dokumentation av mark, vegetation samt växt- och djurliv sker i uppföljningssyfte och miljöövervakningssyfte,
11. att jakt efter räv och mink vid behov utförs,
12. att dike markerat på beslutskarta, bilaga 1a och 1d, läggs igen
13. att vägbanken till Asunden, om det efter utredning bedöms nödvändigt, öppnas upp med till exempel rör eller trummor.
14. att adaptiv förvaltning, till exempel restaureringsåtgärder eller skapande av lek- och uppväxtmiljöer för fiskar, samt odling av blå fånggrödor tillämpas i de marina miljöerna.

C Föreskrifter enligt 7 kap 30 § miljöbalken om allmänhetens rätt att färdas och vistas inom naturreservatet samt om ordningen i övrigt

Utöver vad som i övrigt gäller är det förbjudet att inom reservatet:

1. under tidsperioden 15 mars till 30 juni beträda Reveln (Rävlen),
2. borra, hacka, spränga, rista, gräva, måla eller på något sätt skada berg, block, raukar, jord, sten, eller bottensediment,
3. förflytta eller bortföra block, sten eller fossil, exempelvis genom att bygga höga stentorn,
4. klättra i eller skada boträd eller bobuske, uppehålla sig nära fågelbo, samla in djur eller på annat sätt medvetet skada eller störa fågel- och djurlivet,
5. avsiktligt skada levande eller dött träd eller buske,
6. under längre tid än tre dygn i följd ligga med båt invid brygga, kaj eller annan plats,
7. framföra vattenskoter, jetski eller motsvarande farkost med undantag för passage genom reservatet på kortast möjliga sträcka till och från hamn,
8. göra upp eld eller använda grill annat än på grillplatser iordningställda av förvaltaren, eller platser där växtlighet eller berggrund inte kan skadas, t.ex. i strandgrus nära vattnet.
9. medföra hund som inte är kopplad eller annat lösgående sällskapsdjur under perioden 1 mars-31 oktober.

Det är förbjudet att utan länsstyrelsens tillstånd

10. använda landområden för organiserade tävlingar, träningar, lägerverksamhet eller liknande som omfattar sällskap större än 20 personer,
11. använda vattenområden för organiserade tävlingar, träningar, lägerverksamhet eller liknande som omfattar sällskap större än 50 personer.

Undantag av gällande föreskrifter

Föreskrifterna ovan ska inte utgöra hinder för

- a) förvaltaren, eller den som förvaltaren utser, att utföra de åtgärder som framgår av föreskrifterna enligt 7 kap 6 § miljöbalken ovan,
- b) normalt underhåll av vägar, kablar eller rörledningar,
- c) nödvändiga service- och underhållsåtgärder eller uppgradering och modernisering av Sjöfartsverkets utpekade farleder, sjömärken eller fyrar i området,
- d) normalt underhåll av befintliga hamnanläggningar i området,

- e) uppförande av sex så kallade eremitkojor enligt nu gällande tillfälligt bygglov till och med 2017-09-26, (ärende nr BN 2011/1472, protokoll 2012-09-26 Region Gotland, se bilaga 2),
- f) fastighetsägaren till Rute Furilden 1:1 att, på den egna fastigheten, insamla bär, matsvamp, örter, och enkvistar som råvara i lokala produkter, dock får ej fridlysta eller rödlistade kärlväxter plockas,
- g) att för fastigheterna Rute Furilden 1:32, 1:34, 1:38 och 1:39 nödvändiga el-, vatten- och fiberledningar dras fram/anläggs inom reservatet efter samråd med länsstyrelsen enligt 12 kap. 6 § miljöbalken,
- h) att för fastigheterna Rute Furilden 1:32, 1:34, 1:38 och 1:39 nödvändiga avloppsanläggningar och avloppsvattenledningar anläggs efter prövning av tillsynsmyndigheten,
- i) rättighetsinnehavare att bedriva jakt,
- j) fritidsfiske.

FASTSTÄLLELSE AV SKÖTSELPLAN

I enlighet med 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. fastställer länsstyrelsen bifogad skötselplan för naturreservatets långsiktiga vård, bilaga 3. För Asunden, som också är Natura 2000-område (SE0340154) gäller fastställd bevarandeplan.

ÄRENDETS BEREDNING

Asunden och Ytterholmen avsattes till naturminnesmärken redan 1931 och övergick 1964 till naturreservat enligt naturvårdslagen. Slite skärgårds rika fågelliv och goda fiske har varit känt sedan lång tid tillbaka. Områdets fiske kan beläggas från 1700-talet. Öarnas höga naturvärden är utpekade i "Värdefull natur på Gotland" 1984, i Ängs och hagmarksinventeringen 1992, i Våtmarksinventeringen 1997 och belyst som ett av naturvårdens riksintresseområde 1999. En stor del av det föreslagna reservatsområdet har varit i Försvarmaktens ägo och reglerats enligt militära föreskrifter. I takt med militärens avyttringar och Fortifikationsverkets fastighetsförsäljningar utpekades området tidigt som ett potentiellt område för naturskydd. Ett flertal marina inventeringar från år 2006 och framåt har stärkt områdets naturvärdestatus ur ett marint perspektiv.

I början på 2011 togs kontakt med samtliga fastighetsägare i området. Ett brev skickades till fastighetsägarna som beskrev syftet med skyddet och aktuella föreskrifter för området. Efter det har länsstyrelsen låtit utreda om rätt till ersättning föreligger på berörda öar och fört samtal med fastighetsägarna.

Samrådsmöten för områdets markägare och berörda fiskare hölls i januari-februari 2013. Två öppna samrådsmöten hölls för allmänheten, berörda båtklubbar, hem-

bygdsföreningar, företag med inriktning på friluftsliv med flera berörda aktörer i mars 2013.

Under 2015 och 2016 har förhandlingar förts med markägarna angående mark-åtkomst för reservatsbildningen. Förslaget till beslut skickades på externremiss under maj till augusti 2016. Av 60 remissinstanser inkom svar från 16. Länsstyrelsen har därefter bearbetat de inkomna synpunkterna som i vissa fall lett till ändringar i beslut och skötselplan. Synpunkterna har sammanställts i en samrådsredogörelse (bilaga 4).

En konsekvensutredning av de föreslagna ordningsföreskrifterna (så kallade C-föreskrifter) låg ute på Länsstyrelsen i Gotlands läns hemsida från 3 till 24 november 2016 för att allmänheten ska ges tillfälle att yttra sig. Tre yttranden över konsekvensutredningen har inkommit. Yttrandena har inte lett till några ytterligare ändringar av beslut och skötselplan.

MILJÖKVALITETSMÅL OCH FOLKHÄLSA

På grund av områdets höga naturvärden knutna till de marina habitaterna och öarnas landmiljöer bedömer länsstyrelsen att ett förordnande som naturreservat ger de bästa förutsättningarna för att långsiktigt skydda och bevara området. Naturreservatet förväntas positivt påverka miljömålen *Hav i balans samt levande kust och skärgård*, *Ett rikt växt- och djurliv*, *Levande skogar* och *Ett rikt odlingslandskap*.

Den föreslagna skötseln ökar områdets tillgänglighet. De föreslagna åtgärderna för friluftslivet med upprustning av bryggor, bodar och vindskydd samt information om åtgärderna förväntas bidra positivt till fysisk aktivitet, vilket gynnar folkhälsan. Reservatet som besöksmål bidrar positivt till besöksnäringen.

INTRESSEPRÖVNING

Länsstyrelsen bedömer att inskränkningarna i enskilds rätt att använda mark och vatten inte går längre än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses (7 kap. 25§ miljöbalken).

ANDRA SAKFÖRHÅLLANDEN

Länsstyrelsen bedömer att beslutet går att förena med en från allmän synpunkt lämplig användning av mark- och vattenresurser. Beslutet överensstämmer med hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kap. miljöbalken.

Beslutet strider mot det planprogram för Furilden 1:1 m.fl. som Region Gotland beslutade om under 2014. I planprogrammet ges förutsättningar för byggnation inom delar av reservatsområdet. Länsstyrelsen påpekade dock i sitt remissyttrande avseende planprogrammet att byggnation i aktuellt område kan medföra att riks-

tresse enligt 4 kap miljöbalken påtagligt skadas. Vidare ansåg länsstyrelsen att föreslagen byggnation kommer att inverka på allmänhetens upplevelse och möjligheter att röra sig i området liksom att de öppna alvarmarkerna på sydligaste delen av Furilden kan upplevas mindre tillgängliga.

Södra Furillen omfattas idag av riksintresse för friluftsliv enligt 4 kap miljöbalken. Enligt 4 kap 2§ ska turismens och friluftslivets, främst det rörliga friluftslivets, intressen särskilt beaktas vid bedömningen av tillåtligheten av exploateringsföretag eller andra ingrepp i miljön. Eftersom skyddet enligt miljöbalken 4 kap 2 § betraktas som relativt svagt, då det innefattar hela Gotland, har länsstyrelsen även föreslagit att hela Furillen ska ingå i riksintresse I8 Nordöstra Gotlands kust och skärgård enligt 3 kap 6 § i den översyn som gjordes 2013. Länsstyrelsen har lämnat förslaget till Naturvårdsverket och de nya områdena är, då detta skrivs, inte beslutade.

ÖVRIGA BESTÄMMELSER

Enligt 1 § 2 kap. Kulturmiljölagen (1988:950) är fornlämningar skyddade. Av 2 § samma kapitel framgår att det till en fornlämning hör ett så stort område på marken, sjö- eller havsbotten som behövs för att bevara fornlämningen och ge den ett tillräckligt utrymme med hänsyn till dess art och betydelse. Detta område benämns fornlämningsområde.

UPPLYSNINGAR

Föreskrifterna under C, enligt 7 kap. 30 § miljöbalken, gäller omedelbart även om beslutet överklagas.

BESLUT OCH ÖVERKLAGANDE

Beslut i detta ärende har fattats av landshövding Cecilia Schelin Seidegård. Naturvårdshandläggare Cecilia Nygren och kust- och havsmiljöhandläggare My Mattsdotter Björk föredrog ärendet. Detta beslut kan överklagas hos regeringen, se bilaga 5.

Cecilia Schelin Seidegård

My Mattsdotter Björk

BILAGOR

- 1a-1e. Beslutslista
2. Byggnadsnämnd 2011/1472, protokoll 2012-09-26
3. Skötselplan
4. Samrådsredogörelse
5. Överklagandehänvisning

SÄNDLISTA

Lhoist Nordic AB
Johanneslundsvägen 2
194 61 Upplands Väsby

Anita Vesterlund
Vindelbosgatan 33
621 49 Visby

Bengt Frid
Lindebovägen 14
386 95 Färjestaden

Anette Frid
Svartpeppargränd 14
590 19 Mantorp

Bo Frid
Ryttargatan 131
194 72 Upplands Väsby

Ann-Marie Andersson
Valnötsvägen 12
175 49 Järfälla

Sjöfartsverket
601 78 Norrköping

Åke Röcklinger
Hägvide 3436
624 53 Lärbo

Lennart Röcklinger
Örnögatan 52
167 66 Bromma

Magnus Röcklinger
Fleringe Lunderhage 520
624 60 Lärbo

Berndt Röcklinger
Angelbosvägen 49
624 52 Lärbro

Nancy Hempel
Styrmansgatan 399
621 50 Visby

Karin Hempel Vesterlund
Flädersgatan 8
621 44 Visby

AB Gotlands Kalkverk
c/o Cementa AB
Box 47210
100 74 Stockholm

Cementa AB, Kerstin Nyberg: kerstin.nyberg@cementa.se

Cementa AB, Bo Collin: bo.collin@cementa.se

Margareta och Caj Nyström
Lärbro Stora Hammars 2864
624 53 Lärbro

Jan Nyberg
Östra Hansegatan 32 A
621 45 Visby

Gaitlunden AB
c/o Fabriken Furillen
620 34 Lärbro

Lärbro Hembygdsförening,
c/o Julia Coles
Lilla Bjärs 2415
621 53 Lärbro

Kyllaj Hamnförening
c/o Lisbeth Karlsson
Jungmansgatan 154
621 51 Visby

AQ Studion i Eskilstuna AB
Lars Almstedt
Billjergatan 4
633 56 Eskilstuna

Andreas Forsberg
Andreas.Forsberg@tyrens.se

Michano Depå Fyra AB
Östra Vittusgatan 36
371 33 Karlskrona

Mikael Blomqvist
mikael.blomqvist@michano.se

Havs- och vattenmyndigheten
Box 11 930
404 39 Göteborg

Riksantikvarieämbetet
Förvaltningsavdelningen
Box 1114
621 22 Visby

Sveriges Geologiska Undersökning, SGU
Box 670
751 28 Uppsala

Region Gotland
621 81 Visby

Kustbevakningen
Ks Slite
Box 56
624 22 Slite

Gotlands Botaniska Förening
c/o Jörgen Petersson
Humlegårdsvägen 18
621 46 Visby

Gotlands Ornitologiska Förening
c/o Måns Hjernquist
Sproge Snoder 806
623 44 Klintehamn

Naturskyddsföreningen på Gotland
c/o Anncatrin Hjernquist
Sproge Snoder 808
623 44 Klintehamn

Gotlands Entomologiska Förening
c/o Ola Malm
Vibble Tvinnaregatan 30
622 60 Visby

Hellvi Hembygdsförening
c/o Lotte Nygren
Hellvi Kyrkebols 160
624 50 Lärbro
E-post: mikgro@telia.com

Slite Båtklubb
Box 1002
621 21 Visby

Vallevikens båtklubb
Rute Båtklubb
c/o Magnus Smitterberg
Rute Röda Raden 2
624 58 Lärbro

Vägumevikens vänner
E-post: vagumevikensvanner@gmail.com

Gotlands havsmiljöförening
c/o Jan Larsson
Vamlingbo Simunde 181
623 31 Burgsvik

Norra Gotlands vattenråd
c/o Roland Wätz
Rute Sofiero 133
624 58 Lärbro

Gotland Sports Academy
c/o Jonas Henning
E-post: jonas@gotlandsportsacademy.se

Slite Utveckling AB
E-post: info@sliteutveckling.se

Slite Intresseförening
(två ur styrelsen 2016):
c/o Lena Björk
Storgatan 21
624 48 Slite

c/o Mait Juhlin
Storgatan 21
624 48 Slite

Othem-Boge hembygdsförening
c/o erland.gardell@gmail.com
och gunnarlite@hotmail.com

Rute Hembygdsförening
c/o Peter Flygare: peter.alvans@telia.com

LRF
E-post: gotlands.lf@lrf.se
E-post: bjordahlstromlarbro@gmail.com

Visby Klätterklubb
E-post: info@visbyklatterklubb.se

Svenska turistföreningen
E-post: gotlandskretsen@stfturist.se

Friluftsförbundet
E-post: gotland@friluftsförbundet.se

Uppsala universitet, Campus Gotland:
E-post: registrator@campusgotland.uu.se

Ramböll
E-post: kaisa.malmqvist@ramboll.se

Rädda Vallerviken
kenneth.challis@gmail.com

Bo Hultgren
Sommarboende Furilden

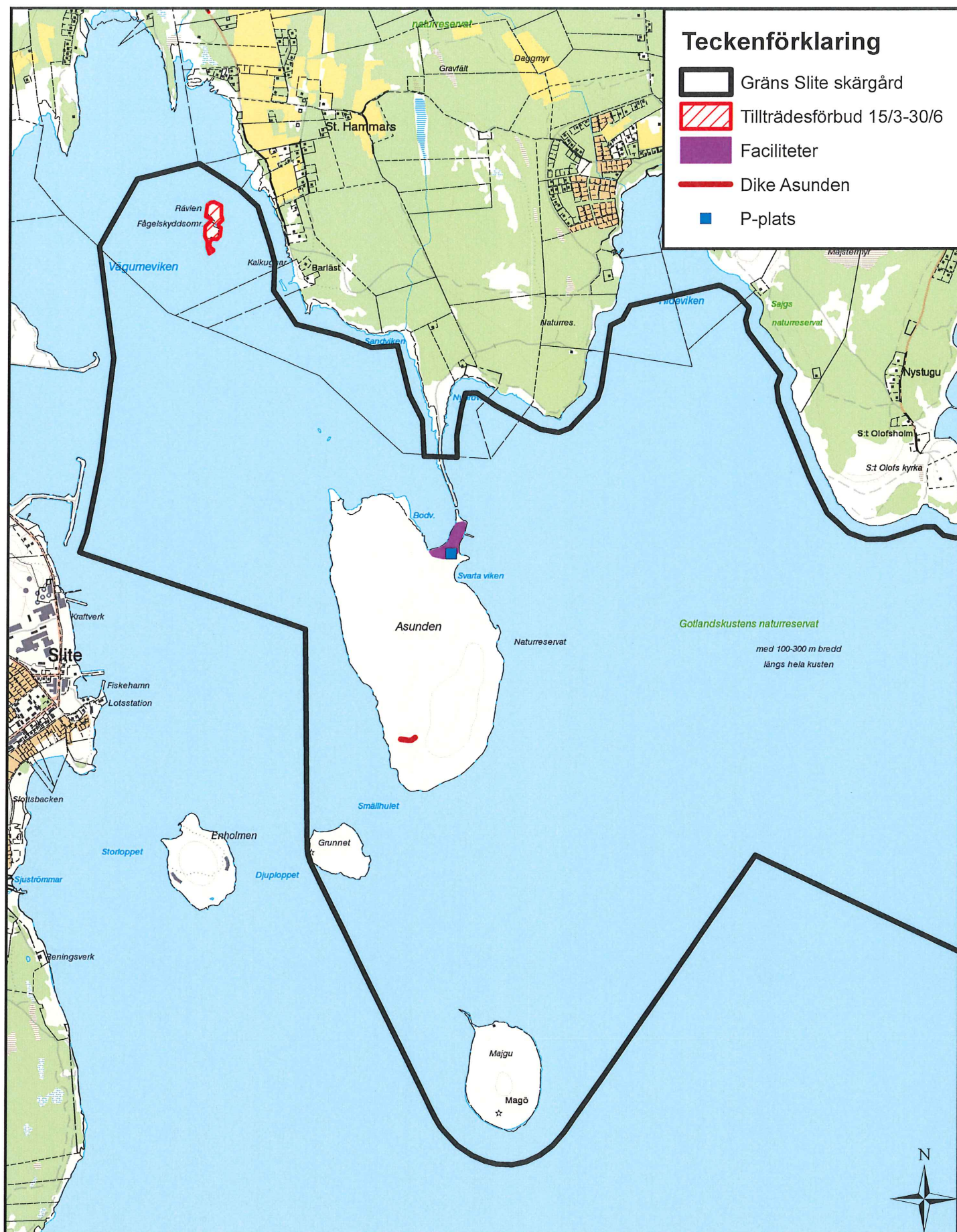
Ester.Olofsdottir@hotmail.com

Karl.Lundstrom@slu.se

Olle.Karlsson@nrm.se

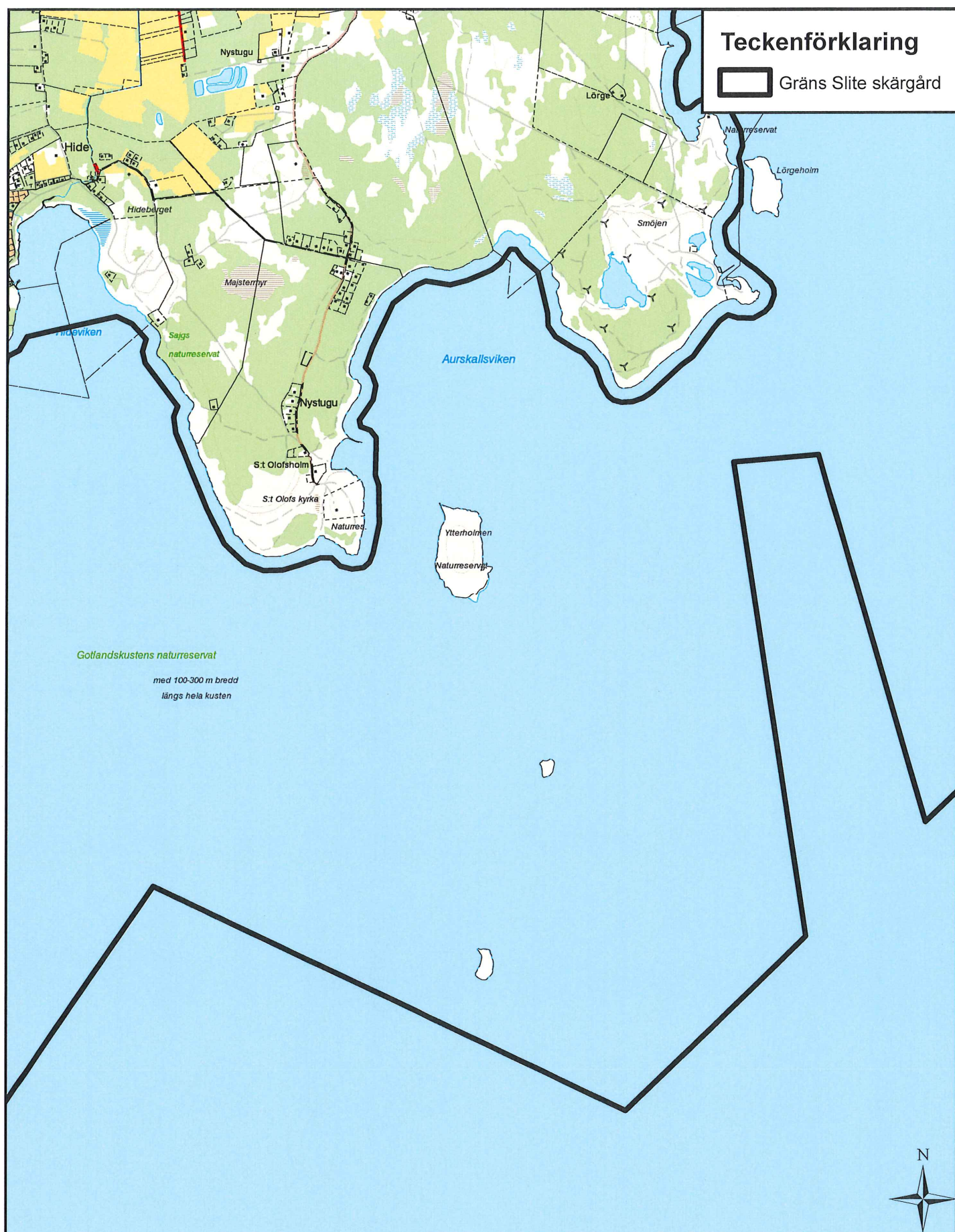

Beslutskarta Slite skärgård

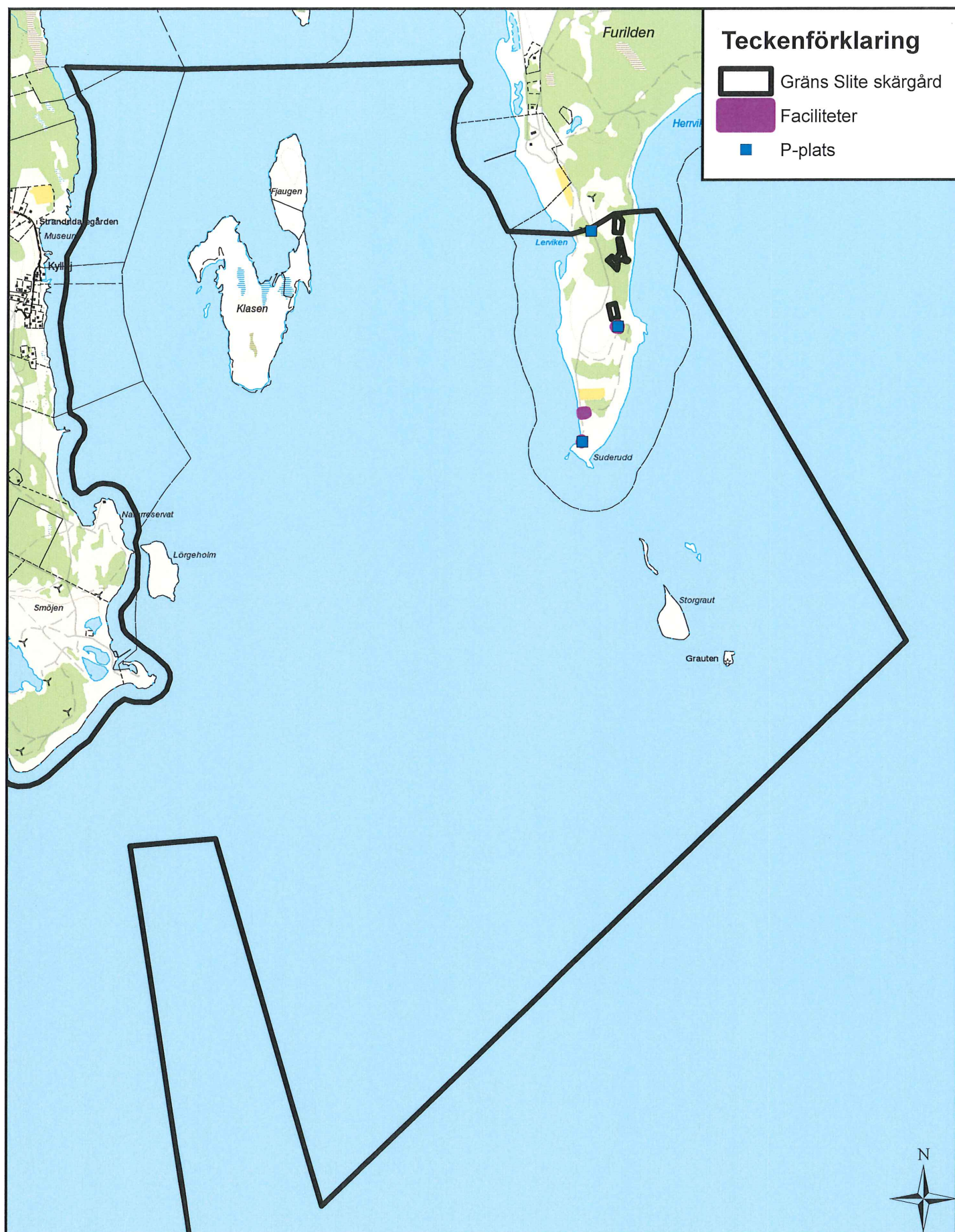

Beslutskarta Slite skärgård

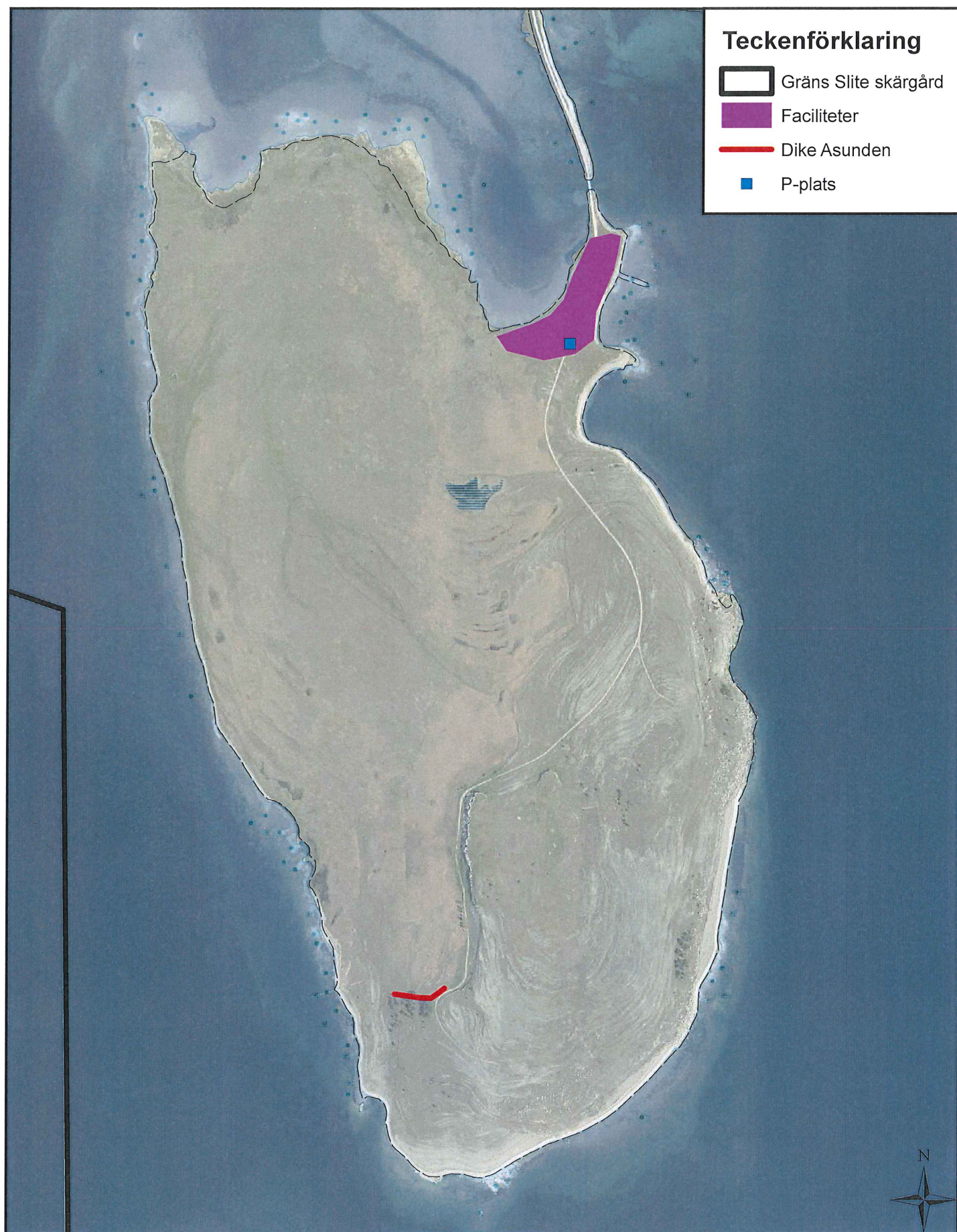

Beslutskarta Slite skärgård

Beslutskarta Slite skärgård

Beslutskarta Slite skärgård

Au§ 313**RUTE FURILDEN 1:1****Uppförande av 6 st. eremitkojor (förlängning av tillfälligt lov)**

Sökande: Fabriken Furillen AB
 Furilden Rute
 62458 LÄRBRO

BESLUT

Byggnadsnämndens arbetsutskott beviljar tidsbegränsat bygglov i 5 år.

Observera

Villkoren för bygglovet lämnas i bifogat bevis.

BEDÖMNING**Arbetsutskottet**

Arbetsutskottet delar samhällsbyggnadsförvaltningens bedömning.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Samhällsbyggnadsförvaltningen bedömer att den föreslagna åtgärden uppfyller kraven i 9 kap. 31 § Plan- och bygglagen och att ett tillfälligt bygglov (5 år) kan beviljas.

Ärendet handlar om uppförande av 6 st eremitkojor. Tillfälligt bygglov för 5 år (gick ut 2012-05-31) har funnits för åtgärden och sökanden vill förlänga detta lov med ytterligare 5 år.

I planprogrammet för Furilden, antaget 2006-10-25, anges det att Länsstyrelsen inte anser att eremitkojorna skulle skada naturvärdena i dessa områden under förutsättning att inga eller endast ett fåtal träd därvid behöver fällas.

forts

Just sign

Utdragsbestyrkande

Exp
Till
Avgift

forts § 313

Enligt 4 kap 4 § miljöbalken får utmed Gotlands kust fritidsbebyggelse komma till stånd endast i form av kompletteringar till befintlig bebyggelse.

Den tänkta åtgärden bedöms inte kunna anses vara en sådan komplettering som avses i 4 kap 4 § och därför ska endast tillfälligt lov beviljas.

ÄRENDEBESKRIVNING

Förutsättningar

Bygg Gotland - översiktsplan för Gotlands kommun, antagen av kommunfullmäktige den 14 juni 2010, § 79.

Planprogram för Furilden 1:1 m.fl., antaget 2006-10-25.

Remisser och grannar

Det finns inga *berörda grannar*.

LAGSTÖD

Enligt 9 kap. 31 § Plan- och bygglagen ska bygglov ges för en åtgärd utanför ett område med detaljplan, om åtgärden

1. inte strider mot områdesbestämmelser.
2. inte förutsätter planläggning enligt 4 kap. 2 eller 3 §, och uppfyller de krav som följer av 2 kap. och 8 kap. 1-3, 6, 7, 9-13, 17 och 18 §§ i de delar som inte har prövats i områdesbestämmelser.

Enligt 4 kap 4 § miljöbalken får utmed Gotlands kust fritidsbebyggelse komma till stånd endast i form av kompletteringar till befintlig bebyggelse.

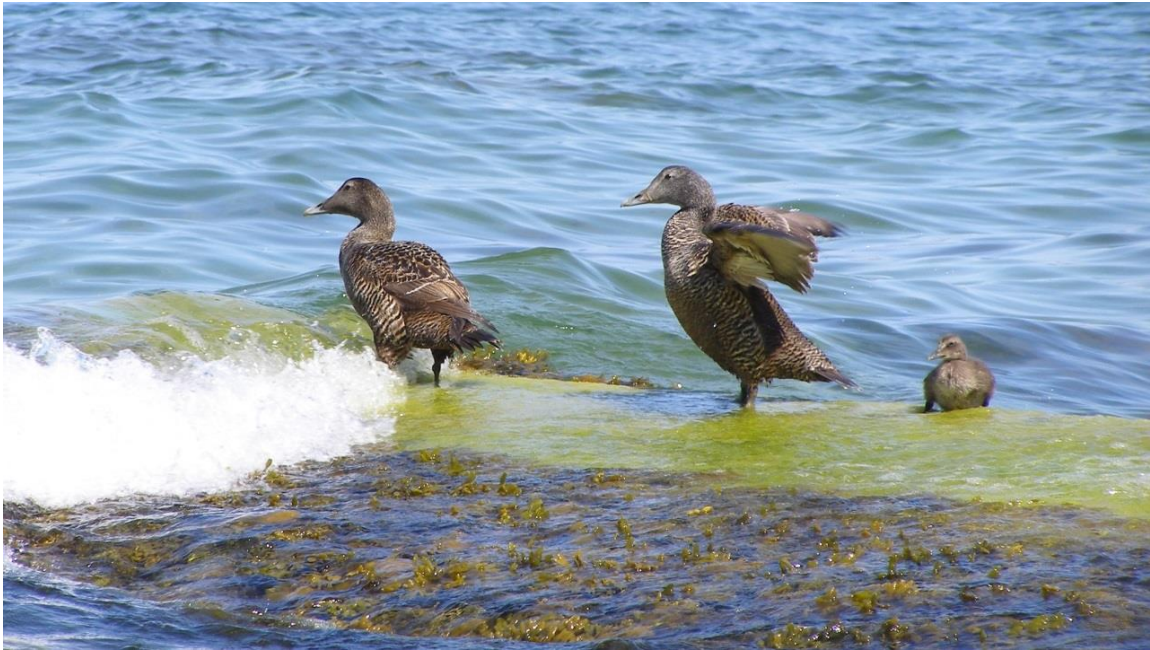
Ärendet behandlas enligt Plan- och bygglagen SFS 2010:900.

Den fullständiga lagtexten finns att läsa på www.boverket.se

Upplysningar

Telefon Region Gotland 0498-26 90 00, e-post: byggnadsnamnden@gotland.se
Postadress: Byggnadsnämnden, 621 81 Visby

Skötselplan för naturreservatet Slite skärgård och Natura 2000-området Asunden, bilaga 3

Innehållsförteckning

1. Beskrivande del	3
1.1.1. Administrativa uppgifter	3
1.1.2. Naturtyper	4
1.1.3. Vattenkvalitet	4
1.1.4. Natura 2000-området Asunden	5
1.2. Prioriterade bevarandevärden för Slite skärgård	5
1.2.1 Biologiska bevarandevärden	5
1.2.2. Intressen för friluftslivet	6
1.2.3. Kulturhistoriska bevarandevärden	7
1.3 Beskrivning av Slite skärgård	8
1.3.1. Geologi och hydrologi	8
1.3.2. Översiktlig beskrivning	9
1.3.3. Naturbeskrivning	9
1.3.4. Historisk och nuvarande markanvändning	32
2. Plan för naturreservatets skötsel	35
2.1. Syfte med naturreservat	35
2.2. Övergripande mål för reservatets skötsel	36
2.3 Naturtyper och skötselområden	36
2.3.1. Skötselzon A – Marin miljö	37
2.3.2. Skötselzon B – Landmiljöer: öarna	41
2.4. Åtgärder för friluftslivet	44
2.5 Skötsel av byggnader och anläggningar	46
2.6 Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder	48
2.7 Jakt och fiske	49
2.8 Utmärkning av reservatsgräns	49
2.9 Tillsyn och förvaltning	49
2.10 Uppföljning av bevarandemål	49
2.11 Dokumentation av skötselåtgärder	49
2.12 Artlista	50
3. Litteraturlista	55

1. Beskrivande del

1.1.1. Administrativa uppgifter

Namn	Slite skärgård
NVR-nummer	1011978
SE-kod för Asunden	SE0340154
Län	Gotland
Kommun/region	Gotland
Totalareal (vatten och land)	6323 hektar
Fastigheter	Se beslut
Ägandeförhållanden	Statligt och privat
Förvaltare	Länsstyrelsen i Gotlands län
Lägesbeskrivning	Öar, kust och skärgård öster om Slite samhälle, nordöstra Gotland.

Figur 1. Gränsen för naturreservatet Slite skärgård markerad med svart heldragen linje.

1.1.2. Naturtyper

Naturreservatets areal har indelats i följande naturtyper enligt KNAS (Kontinuerlig naturtypskartering av skyddad natur):

Naturtyp	Areal (hektar)
Hav	5959
Betesmark	320,9
Övrig öppen mark	24,7
Hävdad våtmark	1,4
Tallskog	7,0
Lövblandad barrskog	0,2
Barrblandskog	0,1
Lövsumpskog	0,2
Övriga skogsimpediment	8,1
Odlad mark	1,3
Totalt	6323

1.1.3. Vattenkvalitet

Kustvattnet i området når inte upp till 'god ekologisk status' enligt EU:s vattendirektiv - EU:s gemensamma väg mot friska havsområden. Anledningen är främst på grund av höga halter näringsämnen, såsom för Östersjön i helhet. Övergödningseffekterna är speciellt tydliga i miljöerna med låg exponering så som de grunda kustnära miljöerna runt Vägumviken och Valleviken med påväxt av fintrådiga alger, sedimentering och igenväxning med vass. Tillförsel av näringsämnen sker direkt från landbaserade källor, via ytvattenavrinning och från utsjön. Tillrinningsområdet påverkas av jordbruk, skog och hyggen samt enskilda avlopp som bidrar med näringsläckage till kusten.

Som ett led i arbetet med att uppfylla Vattendirektivet har följande statusklassning gjorts av Östra Gotlands norra kustvatten, vattenområdet där Slite skärgård ingår:

Östra Gotlands norra kustvatten, beteckning SE574170-190001.

Parameter	Status	Bakgrund
Vattenförekomst:	Måttlig ekologisk status 2009 (krav på god ekologisk status, tidsfrist till 2021)	Övergödning av vattenmiljön har fler effekter och det krävs flera åtgärdsinsatser under en längre tid innan vattenförekomsten uppnår god ekologisk status. För att de biologiska kvalitetsparametrar som påverkas av övergödning ska uppnå god status behövs stegvis kombinerade åtgärder. Arbetet med planering, genomförande av åtgärder och att åtgärdens effekt uppnås kommer att ta tid, och därför har vattenförekomsten fått tidsfrist till 2021.
Bottenfauna	God ekologisk status	Bedömningen grundar sig på data från regionala miljöövervakningen 2006, 2008 och 2011.
Bottenvegetation	Hög ekologisk status	Vegetationen är undersökt 2006, 2009 och 2012. Hög ekologisk status (gäller de yttre och djupare delarna av förekomsten) beroende på djuputbredning för bland annat blåstång och ålgräsängar.

1.1.4. Natura 2000-området Asunden

Inom naturreservatet Slite skärgård (Figur 1) finns ett Natura 2000-område som utgörs av ön Asunden, beteckning SE0340154. Området är viktigt för häckande och flyttande fåglar och består nästan helt av öppna gräsmarker och fuktängar som betas. Naturtyperna för Natura 2000 är registrerade i samband med regeringens beslut om nya och utökade områden år 2015. Asundens Natura 2000-område utökades då till att omfatta hela ön. Bevarandeplanen för Natura 2000-området Asunden reglerar bevarandemål och bevarandeåtgärder för Asunden.

1.2. Prioriterade bevarandevärden för Slite skärgård

Markslag	Naturbetesmarker, marina miljöer
Naturtyper	Strandängar, fuktängar, kalkgräsmarker, sten- och grusvallar, ålgräsängar
Strukturer/funktioner	Raukfält, strandvallar, strandporrar, vegetationsfria sandbottnar, musselbankar
Arter/grupper	Skräntärna, brushane, fiskärna, silvertärna, småtärna, sydlig kärrsnäppa, ejder, skärfläcka, vitkindad gås, kentsk tärna, salepsrot, luddvedel, strandnål, bandtång, blåstång, torsk
Friluftsliv	Upplevelse, tillgänglighet, information, kulturmiljöer

1.2.1 Biologiska bevarandevärden

De relativt kuperade och varierande bottenarna i Slite skärgård gör att området hyser flera olika botten typer och exponeringsgrader. I området finns hårbottenar med undervattensrauvar och branta klippväggar samt både djupa och grunda mjukbottenar. De varierande förhållandena ger förutsättningar för en hög diversitet av livsmiljöer och arter. På mjukbottenarna finns ålgräsängar som fungerar som uppväxtområden för fiskar, till exempel gädda och abborre, och bidrar därför till områdets fiskbestånd. Ålgräsängarna består av stora bestånd av sjögräset bandtång *Zostera marina*. Bandtångens jordstammar binder även sedimentet vilket i sin tur bidrar till ett klarare vatten. Dessutom tar bandtång upp näringsämnen och motverkar därmed temporärt övergödningen. I de grunda, skyddade vikarna finns även borstnate och andra växter som även de bidrar till fiskrekryteringen. På hårbottenarna finns röd- och brunalger vilka utgör en livsmiljö och ger skydd för mindre organismer. Ålgräsängar är också en tydlig indikator på god vattenkvalitet och finns bland annat vid öarna Lillgraut, Skenalden och Majgu.

Blåmusselbankarna ger viktig föda till fåglar som äter musslor. Exempel på musselätande fåglar är områdets häckande ejdrar och övervintrande alfåglar, vigg och bergand. Musslorna bildar också till en komplex struktur där mindre organismer lever. Kustrovfiskarna är viktiga för ekosystemet genom så kallad top-down reglering. Detta genom att de större rovfiskarna äter mindre fiskar. Med färre små fiskar blir det fler betande organismer. De betande organismerna äter påväxten på bandtång och makroalger. Med mindre påväxt får bandtång och makroalger mer solljus och växer därmed bättre.

Områdets fågelliv hör till Gotlands rikaste och ön Asunden är en bra lokal för att skåda häckande kustfågel. Här häckar bland andra kärrsnäppa, större strandpipare, rödbena strandskata, skärfläcka, storspov, roskarl och småtärna. Området hyser även en hög andel av Gotlands häckande ejdrar (kategori sårbar) och vid flera öar kan stora mängder trutar, måsar och tärnor ses. Gotlands största koloni av skrântärna (kategori nära hotad) häckar på ön Storgraut.

Öarnas långvariga beteshävd har skapat ett öppet landskap som gynnar många fåglar. Hävden bidrar också till att alvarmarkerna och strandvallarna inte växer igen, vilket skapar ett artrikt fältskikt av kärlväxter som annars skulle konkurrerats ut av mer högväxande örter och gräs. Betesdjurens spillning gynnar ofta olika skalbaggar som till exempel tordyvlar, och den betesgynnade floran fungerar som föda för många insekter.

1.2.2. Intressen för friluftslivet

Slite skärgård är Gotlands enda skärgård vilket gör området unikt. Här finns stora möjligheter till berikande upplevelser både när det gäller natur- kultur- och upplevelsevärden. Området lämpar sig för vandring, promenader, löpning, cykling, bad, båtliv, kanot, naturupplevelser, fågelskådning, kulturupplevelser, fritidsfiske, klättring (bouldring), dykning och snorkling.

Det finns många vackra strövområden och småvägar på framförallt Asunden och Furilden. Reservatet har också stora ornitologiska värden framförallt på strandängarna med många arter vadare, änder, gäss och måsfåglar. Våra stora rovfåglar havsörn och kungsörn ses ofta i området, främst under höst och vinter. På Asunden finns stenblock och klippor som används för klippklättring, så kallad bouldering. Bouldering innebär klättring utan rep, relativt nära marken, med en skyddsmadrass under. Det öppna skärgårdslandskapet bjuder även till vackra utblickar. Raukar, strandsporrar och andra geologiska formationer ger en varierad och intressant miljö. Många lämningar från äldre tiders kalkbrytning i form av stenbrott och kalkugnar tillsammans med fornlämningar ger möjlighet till kulturupplevelser.

Asunden och Furilden har landförbindelse i form av vägbankar. Furilden och Asunden har tidigare haft begränsad tillgänglighet på grund av militära verksamheter och blev tillgängliga för allmänheten först under senare år. Övriga öar saknar landförbindelse men kan nås via båt, kanot eller kajak.

Slite skärgård lämpar sig väl för vattenanknutna friluftslivsaktiviteter. Stora delar av kusten lämpar sig för fritidsfiske, antingen med vadarbyxor eller med båt. Småbåtsresenären har chansen att träffa på gråsäl som plötsligt sticker upp huvudet och nyfiket betraktar en. Slite skärgård nyttjas flitigt av det båtburna friluftslivet. Området används till seglingstävlingar, sportdykning, kajakpaddling, fiske, och andra naturupplevelser. Ett av syftena med naturreservatet är att stärka möjligheterna till friluftsliv, samtidigt som områdets naturvärden bevaras.

Mareld är ett ljusfenomen orsakat av dinoflagellater. I området runt öarna Klasen och Fjaugen kan ljusfenomenet skådas nattetid under sensommaren. Området är det bästa runt Gotland för mareld och är mycket sevärt för allmänheten.

I närområdet har båtlivet flera fiskelägen och småbåtshamnar att utgå ifrån. Närmaste småbåtshamnar finns i Slite, Länna, Hide och Valleviken. På ön Fjaugen finns möjlighet att lägga till med båt vid brygga eller kaj, men med mindre båtar går det bra att lägga till även vid Klasen, Ytterholmen, Skenalden, Storgraut, Grunnet och Majgu.

På Majgu och Storgraut finns bodar öppna för allmänheten där det finns möjlighet att söka skydd för väder och vind och eventuell övernattning.

Några öar tål ett ökat antal besökare och ett ökat friluftsliv, medan andra öar är känsligare för slitage och störning under framförallt häckningstider. Majgu, Furilden och Ytterholmen samt delar av Fjaugen och delar av Asunden tål sannolikt ett ökat besökarantal. En enklare brygga på öar som Majgu, Ytterholmen och kanske södra delen av Asunden skulle sannolikt ytterligare öka värdet för det rörliga friluftslivet i området. Störningskänsliga öar är framförallt områden med känsliga strandängar och kolonihäckande fågelarter. Detta gäller under perioden april till och med juni på till exempel nordvästra Asunden, Klasen, Grunnet, Storgraut, Lörgeholm och Skenalden. I övrigt bedöms inte ett ökat friluftsliv påverka naturvärdena negativt i området.

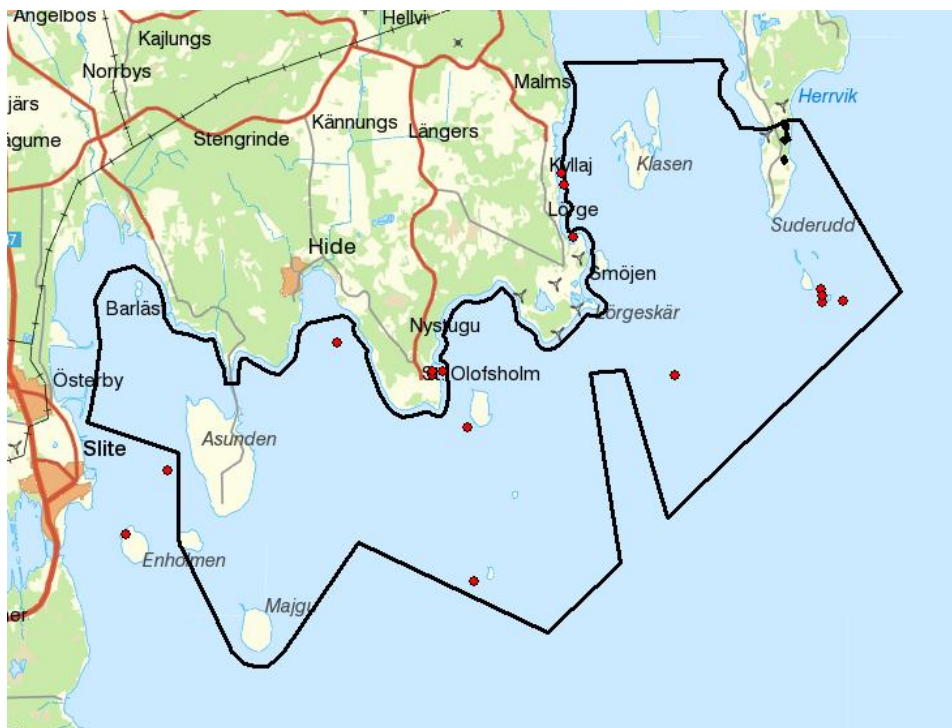
Områdets höga värden för friluftslivet har gjort att länsstyrelsen föreslagit området som Riksintresse för friluftslivet i det regeringsuppdrag som redovisades till Naturvårdsverket 2014. Det föreslagna området heter *Nordöstra Gotlands kust och skärgård* och omfattar förutom Slite skärgård kuststräckan från Slite till Fårösund samt öarna Enholmen, Skenholmen och Bungeör. Naturvårdsverkets förväntas besluta om de nya och reviderade riksintresseområdena under 2016.

Slite skärgård har stor potential att utvecklas som friluftslivsområde och det finns flera engagerade föreningar och företag som jobbar med detta.

Farleden till Slite hamn går strax utanför reservatsområdet. Naturreservatets föreskrifter reglerar inte fartygs- eller båttrafik i området. Vattenskotertrafiken regleras av vattenskoterförordningen och är endast tillåten i farleden i området.

1.2.3. Kulturhistoriska bevarandevärden

Under 2007 utfördes en marinarkeologisk utredning av reservatsområdet (Ankarlilja, 2011). I området finns spår från till exempel kalkbrytningsverksamhet. På ön Fjaugen finns en kaj som använts vid utskeppning av kalk samt ett par husgrunder. På Grunnet finns en fyr som byggdes i början av 1900-talet i syfte att leda båtarna in till Slite hamn. På Asunden fanns till början av 2000-talet underjordiska försvarsanläggningar, vilka nu är stängda. På Majgu, Skenalden, Hojskär och Ytterholmen finns mindre byggnader och husgrunder. På flera öar finns ett biologiskt kulturarv i form av ett öppet landskap som skapats genom lång tids fårbeta. Det öppna landskapet gynnar vissa växter och djur. I reservatsområdets marina del finns flera fartygsvrak. I Riksantikvarieämbetets tjänst Fornsök finns åtta fartygsvrak registrerade inom reservatsområdet (Figur 2). De flesta fartygen var byggda i trä och transporterade varor som kalksten, trävaror och spannmål.

Figur 2. Fartygsvrak (röd punkt) registrerade i Riksantikvarieämbetets Fornsök.

1.3 Beskrivning av Slite skärgård

1.3.1. Geologi och hydrologi

Gotlands berggrund utgörs av omvandlade sediment som bildats i ett subtropiskt till tropiskt hav för cirka 420 miljoner år sedan. En betydande andel av dessa bergarter utgörs av kalksten med hög karbonathalt. Kalkstenen finns i huvudsak av två slag, revkalksten och lagrad kalksten. Båda är bildade i ett relativt grunt hav som utgjordes av Östersjöbäckenet. Reven fanns ganska nära stranden och bildades av olika organismer.

Området ingår i den stratigrafiska enheten Slitelagret. Lagret består av olika typer av kalksten och området är särskilt rikt på hård revkalksten. Det är anledningen till områdets topografi, med uppstickande öar och branta pallkanter. Slitelagret består av både kalk-, mörkel- och sandstenar.

Östersjöns bräckta vatten präglar djur- och växtlivet. Många av de vattenlevande organismerna som lever här kämpar ständigt med stress av att vattnet varken är sött eller salt. Arterna blir därför naturligt färre och mindre. I området ligger salthalten på cirka 7 psu det vill säga mittemellan salt och sött.

Isläggning och påverkan genom isskrap har endast betydelse under extrema vintrar längs de gotländska kusterna.

Bottnarna i reservatsområdet utgörs till stor del av transportbottnar, vilket innebär att finare sediment transporteras ut till större djup, där det ansamlas på ackumulationsbottnar. Bottnarna i området har en relativt god miljöstatus vilket gör att de kan fungera som referenspunkter i miljöövervakningen.

Öarna har en särpräglad geomorfologi med raukar, strandvallar och strandsporrar vilka är strukturer som bildas av havets ständiga vågpåverkan. Raukar består av hård revkalksten som formats då havet spolat bort mjukare avlagring under landhöjningen. Strandsporrar bildas av vågorna som uppstår på läsidan av en ö.

1.3.2. Översiktlig beskrivning

Slite skärgård utgörs av havsmiljön och öarna utanför Slite på Gotlands nordöstra kust. Området är länets enda område med skärgårdskaraktär. Reservatet sträcker sig genom socknarna Lärbro, Othem, Hellvi och Rute. Merparten av reservatet består av vatten, men ett antal öar ingår i området. Områdets areal omfattar cirka 6323 hektar, varav cirka 5959 hektar är vatten. Hela vattenområdet utgörs av allmänt vatten.

De tiotal öar som ingår i området hyser många av länets särpräglade kuststrukturer såsom raukar, strandvallar, klapperstenstränder och strandsporrar (smala landtungor). Öarna är präglade av långvarigt bete och jordmånen är oftast tunn med en örtrik vegetation. På vissa öar har dock betet uteblivit och träd och buskar har tilltagit.

Under vattenytan finns ett variationsrikt landskap som skapat förutsättningar för höga marina naturvärden. På flera platser vid de yttre öarna finns lodräta undervattensklippor. Även bottensubstratet varierar och består av både mjuka och hårda bottenar. I området finns friska blåstångsbälten, ålgräsängar och blåmusselbankar. Miljöerna är viktiga för ett stort antal arter. Det finns även utbredda partier av sand- och mjukbotten utan vegetation, vilka utgör viktiga reproduktionsområden för till exempel olika plattfiskarter. Vanliga fiskarter i området är skrubbskädda (lokalt kallad flundra), piggvar, torsk, skarpsill och strömming.

Områdets fågelliv hör till Gotlands rikaste. Särskilt öarna Asunden och Klasen hyser en mycket rik förekomst av häckande kust- och sjöfåglar. Här häckar bland andra kärrsnäppa, större strandpipare, rödbena, skärfläcka, storspov, roska, småtärna och strandskata. Området hyser även en hög andel av Gotlands häckande ejdrar, och vid några öar kan stora mängder trutar, måsar och tärnor ses. Gotlands största koloni av skrântärna häckar på ön Storgaust. Under senare år har även storskarv börjat häcka på de yttre öarna. I området kan även gråsäl ses.

Slite skärgård har stor betydelse för det båtburna friluftslivet. På ön Fjaugen går det att angöra vid brygga och naturhamn kan nås på flera öar. Skärgården har varit allmänt känd för sitt goda fiske i många år och det finns flera fiskelägen i närområdet. Nedgångarna av framförallt rovfiskar har dock minskat områdets attraktionskraft för sportfiskarna.

Försvarsmakten har länge nyttjat öarna i Slite som en militär utpost mot öster. Spår av verksamheten är särskilt påtagliga på ön Asunden. De militära anläggningarna inom området är numer plomberade eller raserade. På ön Fjaugen finns tydliga spår av en äldre tidens kalkbrytning. Områdets bebyggelse förutom militärens byggnader utgörs av några bodar och fyrar. Ön Asunden kan nås landvägen via en tidigare militär transportväg. Även ön Furilden går att nå landvägen. Den viktiga farleden till och från Slite hamn går i nära anslutning till reservatsområdet.

1.3.3. Naturbeskrivning

Marina miljöer

Slite skärgård ingår i havsområdet Egentliga Östersjön. Ett område som sträcker sig från Ålandshav i norr till de danska sunden i sydväst. Slite skärgård är inte en typisk gotländsk

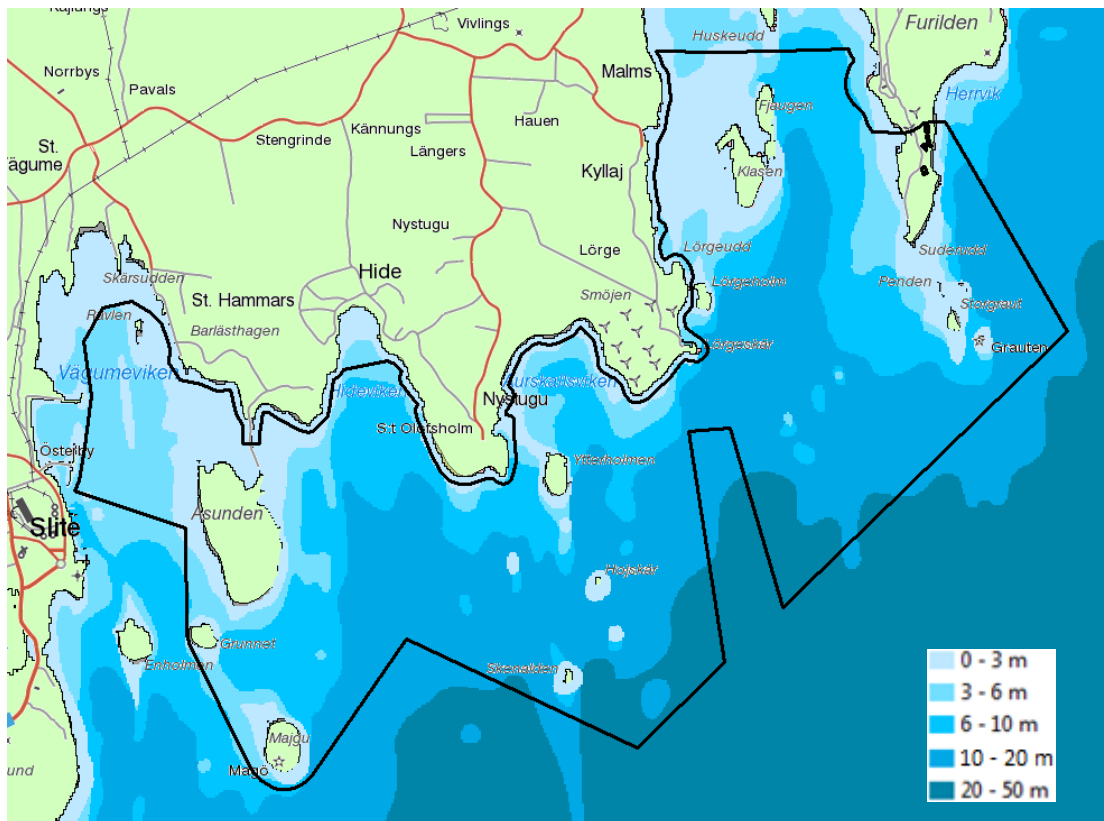
miljö. Området utgör länets enda område med skärgårdskaraktär och är därför snarare unikt än representativt i detta avseende. Flera av områdets miljöer är dock typiska för Gotland, till exempel de yttre öarnas flacka kalkstenshällar som övergår i branta pallkanter. Liknande områden finns längs hela den gotländska klintkusten. Även områdets vegetationsfria sandbottnar är vanligt förekommande längs hela den östra gotlandskusten. Typiska arter är blåstång, bandtång, blåmussla och skrubbskädda. Området hyser flera viktiga habitat. Här finns miljöer som är centrala för Östersjöns ekosystem. I den marina miljön har de abiotiska (icke-levande) faktorerna stor betydelse för vilka arter man finner på en viss plats. Faktorer som har särskild inverkan på detta område är vattnets snabba omsättningstid, att salthalten är mesohalin (bräckt) och områdets vågpåverkan.

Vågexponering är ett mått som beskriver vågpåverkan på en specifik plats. Den är en av de viktigaste faktorerna som påverkar sammansättningen av flora och fauna på grunda bottnar och vid stranden. Undersökningar från västkusten visar att bottnar som är måttligt exponerade ger den rikaste sedimentfaunan. I Slite skärgård bedöms cirka 60 procent av området ingå i kategorin moderat exponerat. En mycket liten andel i området ingår i kategorierna mycket skyddat och extremt skyddat.

Djup, bottnar och växtlighet

Även topografi och geologi har stor betydelse för vilka arter som finns på en viss plats i den marina miljön. Skärgårdsmiljöer ger upphov till varierad topografi och därmed goda förutsättningar för biologisk mångfald. Bottendjupet varierar mellan öar och skär och störst andel av området ligger inom djupintervallet 10-20 meter (Figur 3). Öarna Grunnet och Asunden, som ligger nära kusten, har flackt sluttande stränder åt väster. Längre ut från land, vid de yttre öarna Hojskär, Skenalden och Storgraut, finns lodräta pallkanter ned i havet. Reservatets djupaste del är cirka 22 meter.

Bottnarna längs kusterna i området består huvudsakligen av sten, block och håll. Vegetationen i strandzonen är relativt varierad och styrs av rådande bottensubstrat. På hårbotten, runt öar och skär avgör framförallt exponeringsgraden vilken bottenvegetation som förekommer. Rödalg hittas främst på de mest exponerade ställena medan blåstång påträffas, ned till några meters djup, på mer skyddade platser. Vegetationen på hårbotten från några meters djup är relativt enhetlig och domineras av rödalger. På djupare bottnar (12–15 meter) avtar vegetationen och täckningsgraden uppgår vanligen till endast 5–10 procent. Löst liggande rödalgmattor förekommer i hela området. Blåmussla förekommer rikligt i hela området och på hållpartier kan täckningsgraden uppgå till 100 procent. På övriga substrat förekommer musslorna ofta i lägre tätheter.

På områdets grunda mjukbottnar (0–10 meter) finns ett variationsrikt växtsamhälle. Här växer ofta bandtång, som i området utgörs av spridda bestånd och med olika täckningsgrad. Arten växer ofta ihop med andra vattenväxter (till exempel hårnating, hårsärv och borstnate). Grunda mjukbottnar finns framförallt i områdets västra del. Under 2011 och 2012 utfördes kompletterande inventeringar för att fastställa mer detaljerad arealutbredning av ålgräsängar inom området. Under hösten 2012 inventerades området mellan Kyllaj och öarna Klasen och Fjaugen med vattenkikare. Undersökningen visade en gradient från söder mot norr där bandtångsbestånden successivt övergår till rena bestånd av borstnate. Total täckning av bandtång i det undersökta området bedömdes vara upp till 25 procent, vilket motsvarar cirka sju hektar. Total täckningsgrad av kärlväxter bedömdes vara cirka 50 procent och motsvarar cirka 20 hektar. Under sommaren 2011 undersöktes Vägumeviken med vattenkikare och undervattensfilmkamera från båt. Resultaten visade att friska, täta bandtångsbestånd växer längs Asundens sydvästsida och norra sidan av Grunnet.

På områdets sandiga mjukbottnar, med större djup än 10 meter, finns en artrik bottenfauna med flera störningskänsliga arter. Miljön finns framförallt i områdets södra del med stråk in mot vikarna i norr. Bottnarna är ofta helt utan växtlighet. Det är dock inte ovanligt att löslevande alger påträffas på bottnarna. Dessa kan hysa ett rikt djurliv jämförbart med fastsittande alger (Lena Kautsky muntligt 2008). Bottnarna har stort värde för olika plattfiskars reproduktion och är i stort sett opåverkade av båtliv och nedskräpning i området.

Dyktransekte

Områdets marina miljö har inventerats under ett flertal tillfällen genom dyktransekter. En transekt utgår från en punkt i havet och går i en rät linje in mot land. Djup, bottensubstrat och

arter registreras av inventeraren. För att belysa områdets marina miljö mer detaljerat beskrivs ett antal dyktransekter nedan.

Majgu

Transekten utgår från öns sydöstra sida, cirka 50 meter från strandkanten, och går i riktning 70°. Längden är 150 meter och slutar på flack stenbotten med inslag av block och sand. Maxdjupet är 13,2 meter och där dominerar en flack stenbotten med inslag av block och sand. Inget löst sediment på botten. Rödalger domineras till 50–75 procent, bestående av rödslick och rödris. Här finns även rödblåd och kräkel (gaffeltång) tillsammans med en del blåmusslor (Figur 4). Stenbotten avbryts senare av sandbotten med kraftiga böljeslagsmärken, sedan åter stenbotten med sparsam vegetation. Den blockiga och branta sluttningen domineras av blåmusslor och rödalger. Blockområdet övergår till mycket ojämn hållbotten med kort vegetation av främst *Ceramium* sp. och trådslick. Det är sparsamt med blåstång (täckningsgrad < 10 %) från 5,5 meters djup. Grönslick förekommer vid ytan.

Figur 4. Musselblock vid Majgu. Foto: Magnus Petersson

Skenalden

Transekten utgår från öns nordöstra sida, cirka 30–40 meter från strandkanten i riktning 70°. Längden på transekten är cirka 40 meter. Det största djupet är 20,6 meter och där dominerar en plan sandbotten med inslag av mjukare material. Här finns sparsamt med löst liggande rödalger. Intill den lodräta kalkstensväggen (Figur 5) finns en del sten och block med rikligt med blåmusslor och även en del mossdjur och nässeldjur. Den lodräta väggen uppvisar mängder med skrevor, sprickor, små överhäng och utstickande hyllor. Blåmusslor dominerar det lodräta partiet. Enstaka alger (rödblåd, kräkel, rödslick och rödris) förekommer. Det finns även fläckvis med cyanobakterier. Den lodräta väggen avslutas vid cirka åtta meters djup. Botten utgörs då av håll och storblock. Andelen rödalger ökar, främst *Ceramium* sp. men

även av trådslick och grönslick. Från 6,7 meters djup förekommer sparsamt med rosendun (< 5 %). Tätheten av blåmussla avtar. På 2-2,5 meters djup finns rikligt med bergborsting tillsammans med ullsläke och trådslick. Skvalpzonen domineras av blåstång (täckningsgrad < 75 %) med bergborsting och ullsläke som undervegetation.

Figur 5. Inventering vid Skenaldens lodräta klippa. Foto: Magnus Petersson

Lillgraut

Transekten utgår från öns sydvästra sida, från strandkant, och är 200 meter lång i riktning 240°. Transekten slutar på flack hållbotten något grundare än maxdjupet på 9,3 meter. Här dominerar en flack hållbotten med inslag av enstaka block. Sedimentnivån bedöms till ringa. På botten dominerar blåmusslor, blåtonat rödblad och kräkel. Botten djupnar något och övergår till mjukbotten med inslag av grus och sandpartier. Sedimentnivån ökar och blåmussla minskar samt en del lösliggande alger av främst blåstång tillkommer. I en sluttning mot hårbotten återfinns ett litet friskt bälte av bandtång, vilket börjar på 5,5 meters djup och har en täckningsgrad på upp till 75 procent. Senare tar blockbotten vid med framför allt ullsläke (< 50 %) men även en del rödslick, kräkel, trådslick och rosendun. På hållbotten på cirka fyra meters djup finns en del blåstång. Inre skvalpzonen har *Ceramium sp.*, grönslick och tarmtång. På hållbotten på cirka fyra meters djup och grundare är det massförekomst av juvenila hjärtmusslor som bitvis helt täcker botten.

Typiska marina arter i området

Blåstången i området växer på hårda substrat från strandzonen ned till cirka tre meters djup. Arten växer vanligtvis på större djup i Östersjön men exponeringsgraden gör att den är relativt konkurrenssvag i det här området. En tolkning av djup/hårbotten i området ger en möjlig arealutbredning i området på cirka 600 hektar. Täta och friska bestånd av blåstång finns framförallt på de yttre öarnas flata hållar (Figur 6). Blåstången har stor betydelse för en rad andra arter i det marina ekosystemet. I en enda blåstångsruska kan det finnas mellan 20 och 30 arter av olika smådjur och betare. De viktigaste betarna är olika arter av havsgråsuggor och snäckor. Havsgråsuggorna äter av både tång och fintrådiga alger medan snäckorna främst äter av små mikroskopiska alger på tångens yta. Även märkräftar är viktiga betare i blåstångssamhället. Exempel på fiskarter som ofta förekommer i blåstångsbälten är olika arter av simpbor, smörbultar, tånglake och spigg (storspigg och tångspigg). En annan viktig funktion

för tångbältet är som lekmiljö för strömming. De tilltagande mängderna påväxtalger, till exempel trådslick, har dock haft en negativ effekt på strömmingsrommens överlevnad.

Figur 6. Frisk blåstång utanför ön Skenalden. Foto: Magnus Petersson

Vanliga arter som växer tillsammans med blåstång på grunda hårda bottenar i området är till exempel bergborsting, grönslick, ullsläke och blåmusslor.

På hårda underlag från tre meters djup och nedåt dominerar rödalger tillsammans med blåmusselkolonier. Områdets rödalgsamhälle består vanligtvis av rödslick, fjäderslick, ullsläke, kräkel, rödris, och blåtonat rödblåd. Rödalger har förmågan att växa djupare än grön- och brunalger eftersom deras pigment kan tillgodogöra sig en annan våglängd på ljuset. En vanlig rödalga runt den gotländska kusten är storväxande kräkel. Färgen är rödbrun, men i genomfallande ljus ser den mörkbrun ut. När plantan växer delar sig varje gren i två grenar. De 1-2 mm tjocka grenarna är broskartade. De utgår från en härva av korta krypande skott, som fäster vid klippan likt klamrar. Om den lossnar från botten substratet kan den ansamlas på mjukbottenarna i avlånga sjök. Artens broskartade struktur gör att den inte trycks platt mot botten utan fungerar som ett skydd för många bottenlevande arter och småfiskar.

Blåmusslan är en av Östersjöns vanligaste arter. Den växer både på hårda och mjuka underlag ned till 30 meters djup. Blåmusslan vill ha god syreomsättning och den har få konkurrenter. Den äter plankton och andra små partiklar som den får i sig när den filtrerar stora mängder vatten. Genom sin stora filtreringskapacitet har musslorna en viktig ekologisk funktion i kustnära områden där de kopplar ihop plankton- och botten systemet genom att recirkulera näringsämnen. Musslornas filtrerande funktion producerar avföring som ansamlas på botten. Denna avföring attraherar många små organismer som till exempel havsborstmaskar och nematoder. På djupa mjukbottenar där substratet är för instabilt och vattenomsättningen är sämre har musslorna svårt att etablera sig. Alfågel och ejder är starkt beroende av blåmusslor

som föda. Även plattfiskar, som till exempel skrubbskäda, har blåmussla som föda. Musselbottnar fungerar som en viktig struktur för många ryggradslösa djur. Andra musslor i området är sand- och hjärtmussla.

Figur 7. Ålgräsäng på mjuk sandbotten utanför Slite. Foto: Magnus Petersson

Bandtång *Zostera marina* bildar ålgräsängar och är det dominerande sjögräset i Sverige. Ålgräsängar utgör artrika ekosystem med hög primär- och sekundärproduktion. På områdets grunda mjukbottnar är ålgräsängar vanligt förekommande (Figur 7). I ålgräsängarna finns flera typer av smådjur såsom märkräftar, tånggråsuggor och snäckor. Sekundärkonsumenter utgörs huvudsakligen av storspigg, sandstubb, skrubbskädda och sill. Större fiskar utgörs av abborre, gös, gädda, lax, havsöring och torsk. Förekomst och utbredning av ålgräsängar kan reduceras av mänsklig påverkan, såsom övergödning och fysiska störningar. Ålgräsängar missgynnas även då större rovfisk minskar eftersom detta leder till en ökad förekomst av mindre fiskar och därmed färre betare och, i slutändan, mer skuggande påväxtalger på bandtången. Ålgräsängar är uppsatt som en hotad/minskande miljö, varför Sverige har åtagit sig att skydda och övervaka habitatet. Ålgräsängar ingår i Natura 2000-habitatet *Sublittoral sandbankar (1110)*. Figur 8 visar täckningsgraden av en bandtång, borstnate och blåstång från en inventering som gjorts väster om Klasen och öster om Fjaugen, 2012. Bandtång har bedömts förekomma delvis som rena ålgräsängar, delvis i blandbestånd med främst borstnate.

Figur 8. Inventering av förekomsten av ålgräsängar och andra makrofytter (undervattenväxter), väster om ön Klasen.

Fisk

Slite skärgård har under lång tid varit känt för sitt goda fiske. För att öka kunskapen om nuvarande fiskarter i området och var de uppehåller sig genomfördes, i augusti och september 2009 samt i mindre omfattning under maj 2010, ett provfiske. Under 2009 års provfiske fångades åtta fiskarter i området; skrubbskädda, strömming, skarpsill, torsk, tobis, tånglake, sandstubb och svart smörbult. År 2010 fångades 10 fiskarter; skrubbskädda, rödspotta, piggvar, strömming, torsk, öring, tobis, tånglake, rötsimpa och tångspigg. Den vanligaste kommersiella fisken i området anses vara skrubbskädda. Under provfisket 2009 fångades småtorsk. Uppgifter från fiskare i området tyder på att torskbestånden, efter flera års nedgångar, kan vara på väg tillbaka.

Området har tidigare varit ett välkänt område för flera av de viktigaste kustnära rovfiskarna gädda, abborre, sik med flera. Under inventeringarna fångades ingen av dessa arter. Nedgångarna för rovfiskarna har pågått under flera decennier och fortfarande saknas en återhämtning av bestånden. För att få en tydligare bild av gäddans status i området utfördes ett provfiske under våren 2011 och 2012 (Söderman & Hellenberg, 2011). Under provfisket med ryssjor 2011 fångades ingen gädda. Det bedömdes troligt att ryssjemetoden inte var effektiv nog för att ge en bild av gäddförekomsten i områdena. Andra året gjordes provfiske med sportfiskeredskap. Totalt fångades åtta gäddor varav de flesta var utlekta. Resultatet visade att det är låga bestånd av gädda i området. Var leken sker kunde dock inte konstateras. Provfiskena bekräftar bilden av att dessa tidigare mycket gäddrika områden numera har mycket svaga bestånd (Hellenberg, 2012).

Fåglar

Områdets rika fågelliv pekades ut redan i rapporten ”Ornitologi” som Länsstyrelsen gav ut 1979. Fågellivet hör till länets rikaste och strandängarna vid Asunden och Klasen lockar till sig ett stort antal häckande strandfåglar. Gotlands största koloni av skrântärna häckar på ön Storgraut. Arten har tidigare bedömts vara starkt hotad att dö ut men i 2015 års rödlista klassas skrântärna som nära hotad (se avsnitt 2.12 om rödlistekategorier). Under 2015 häckade cirka 25 par på Storgraut. Under perioden 2003-2015 har i genomsnitt 25 par häckat på ön. Området hyser även en betydande andel av Gotlands häckande ejdrar. Artens minskningar gör att den numer tillhör kategori sårbar i rödlistan. Vid Klasen, Grunnet och Storgraut ses även stora mängder trutar, måsar och tärnor, samt vitkindad gås. De senare åren har även storskarv börjat häcka på de yttre öarna. I tabellen under avsnitt 2.12 listas några av de fåglar som finns i området samt vilken rödlistningsbedömning som gjorts av ArtDatabanken vid Sveriges lantbruksuniversitet (SLU).

Mareld

Mareld är ett ljusfenomen som uppstår när olika arter av dinoflagellater använder sig av biolumniscens som försvar mot predatorer. Organismerna kan orsaka ljusfenomenet när angripande små fisk finns i närheten. Ljuset lockar till sig större rovfisk som i sin tur har en avskräckande effekt på dinoflagellatens predatorer. Vanligast i Östersjön är *Alexandrium ostenfeldii* men även arten *Ceratium furca* kan använda sig av biolumniscens. Mareld uppstår under sensommaren och är mycket sällsynt i Östersjön. I Valleviken, och i ett stort område runt öarna Fjaugen och Klasen, uppträder fenomenet i mycket stor utsträckning, särskilt efter varma somrar. Mareld kan ses nattetid och Valleviksområdet är det bästa stället runt Gotland för att se detta.

Landmiljöer

Områdets landmiljöer, det vill säga öarna, präglas av ett exponerat läge och en långvarig beteshävd. Öarna består i de flesta fall av en uppstickande kärna av hårdare revkalksten och jordmånen är oftast tunn. Ständiga erosionsprocesser formerar och avlagrar material på och omkring öarna. Det saknas i stort sett bebyggelse och enligt en brygginventering är 99 procent av stränderna oexploaterade.

Rävlen

Rävlen utgörs av två mindre, flacka holmar eller stenrevlar, med lågvuxen vegetation utan buskar och träd. Holmarna, som tillsammans omfattar knappt två hektar, är näringspåverkade och förekomsten av kvävegynnad vegetation som bladvass och hundkex är stor. Ön utgör en livsmiljö för flera arter and- och måsfåglar.

Rävlen har utgjort fågelskyddsområde sedan 1966. I och med beslutet om inrättandet av reservatet Slite skärgård ersätts Djur och-växtskyddsområdet Reveln med naturreservatet Slite skärgård. Enligt föreskrifterna i naturreservatet råder, liksom tidigare, tillträdesförbud mellan den 15 mars och 30 juni.

Asunden

Asunden ingår i EU:s nätverk av skyddade områden, Natura 2000, med beteckning SE0340154. Ön är flack med lågvuxen vegetation på steniga grusavlagringar och består av moränlera på den nordvästra delen och har en uppstickande kalkstensplatå i södra delen. Ön är cirka två km lång med en sammanlagd areal av cirka 162 hektar. På öns östra sida finns ett mindre raukområde som skyddades som naturminne redan på 1930-talet. Söder om raukområdet utgörs stranden av brant sluttande stenstränder. Öns torra, steniga hedar är ofta örtrika. Här växer fårsvingel, backtimjan, brudbröd, vitmåra, vildlin, gulmåra, solvända, backglim och kustruta. På sina håll sipprar vatten fram i slänterna och övergång mot fuktäng är vanligt. Uppe på platån växer bland annat stånds, blåeld, tulkört och liten sandlilja. I strandgruset på ostsidan är praktlav vanlig. Strandvallar finns på flera håll och ön har länge nyttjats för bete av både nöt och får.

Ön saknar nästan helt träd- och buskvegetation. Tre mindre dungar med tallar finns på södra delen av ön. Enstaka tallar har på senare år börjat dyka upp på fler ställen, bland annat uppe på platån.

Den norra och västra delen av Asunden ingår i våtmarksinventeringens högsta klass. Området präglas av en mycket stor och helt öppen fuktäng där de torrare delarna klassats som kalkgräsmark. I fuktängen finns även en del små våtar. Här växer bland annat älväxing, slankstarr, darrgräs, hirsstarr och brudsporre. Stranden kantas av lågvuxen örtrik strandängsvegetation.

Asunden betas av får (Figur 9). Under vår och höst rastar dessutom stora mängder gäss på ön som betar det strandnära gräset mycket kort. Området är en viktig rastlokal för flyttande fåglar och på ön häckar bland annat större strandpipare, rödbena och strandskata. Inventering av häckande strandfågel 2006 visade att 127 par av totalt 23 olika arter häckade på Asunden. Bland dessa kan nämnas sånglärka (nära hotad), stjärtand (sårbar), årtå (sårbar), roskar (sårbar), storspov (nära hotad) och kentsk tärna (sårbar). Även mängder med flyttfåglar stannar på ön och stora flockar av gäss bidrar till öns hävd.

Asunden är förbunden med det gotländska fastlandet med en 700 meter lång vägbank och en bro. Trots vägförbindelsen har Asunden länge varit otillgänglig genom militära restriktioner. Vägen till Asunden byggdes som militär transportväg på 1970-talet. Vägbanken har kritiserats eftersom den ansetts påverka vattenomsättningen i Vägumeviken på ett negativt sätt. Se mer om detta under avsnitt 3.2.1 Skötselzon A -Marin miljö.

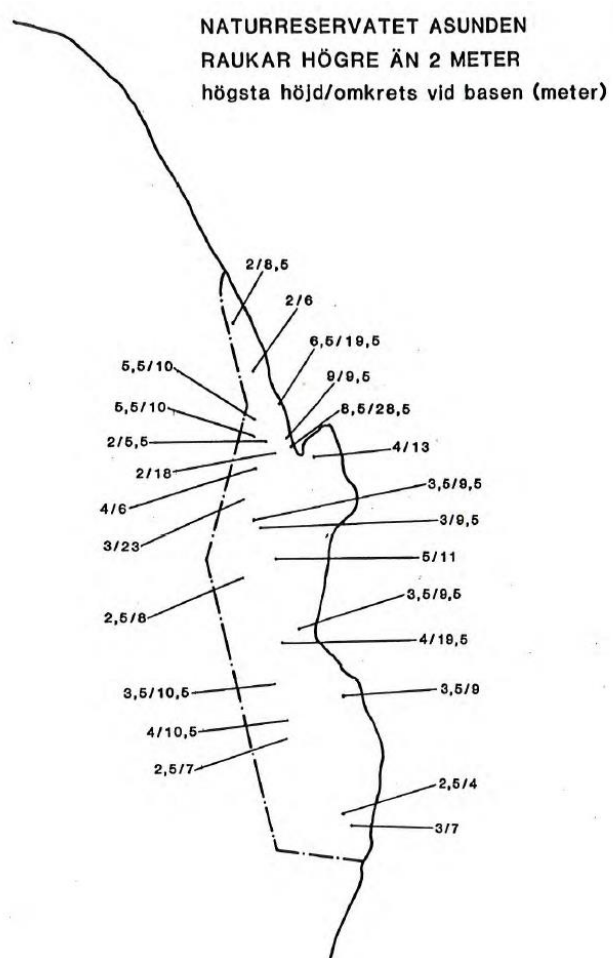

Figur 9. Betande får på Asunden.

Alla militära byggnader på Asunden är placerade under marknivå. Samtliga anläggningar är plomberade och säkrade i enlighet med militära skyddsbestämmelser. Det finns inga andra byggnader på ön. En byggnadsgrund med en fläderbuske finns på den nordvästra delen på den annars helt öppna strandhuden. I sydvästra delen fanns det på 1930-talet en mindre golfbana. I anslutning till denna fanns en brygga och en paviljong. Paviljongen hade tidigare varit kolasjukhus. Byggnaden står numera i Slite hamn och används som museum. Fundamenten till bryggan samt en väg upp mot paviljongen kan fortfarande anas i terrängen. Asunden är numer allmänt tillgänglig. Området erbjuder besökare en fin naturupplevelse med geologiska formationer i form av spektakulära raukar och en utsikt över skärgården. Området används för friluftsliv. Mitt på ön finns en klippbrant som används för bouldering (klippklättring). Figur 10 visar höjd och placering av Asundens östra raukar.

Grunnet

Grunnet är en flack ö belägen sydväst om Asunden (Figur 11). Ön är cirka 11 hektar stor och uppbyggd av revkalksten och steniga svallsediment. På de mellersta delarna finns något fuktigare marker. I de centrala delarna växer en del enbuskar och tallar vilkas utbredning ökat markant de senaste 20 åren (Figur 12). På flygbild från 1929 är ön helt utan buskar och träd. Ön har långvarig hävd genom fårbete och vegetationen består bland annat av axveronika, backtimjan, brudbröd, brännässla, darrgräs, gulmåra, hundkäx, spåtistel, vildlin och ögontröstarter. Raukar finns i västra och nordöstra delen av ön och i norr finns en fin grus- och sandstrand. Ön är en av reservatets bästa häckningsöar för sjöfågel med bland annat skrattnås, fiskmås tärnor, trutar, gäss och ejder. På ön finns en fyr som byggdes i början på 1900-talet för att lotsa båtarna in till Slite hamn. Grunnet är ett populärt utflyktsmål och stranden på norra sidan används som badstrand.

Figur 10. Schematisk bild över raukar vid Asundens östra raukfält.

Figur 11. Flygfoto över Grunnet, 2014, med reservatsgränsen i rött.

Figur 12. Grunnet sedd från södra Asunden.

Majgu

Majgu är en cirka 31 hektar stor ö belägen i reservatets sydvästra del. Öns stränder består av både branta pallkanter och flackare sluttningar, med klippstrand i norr och stenstrand i söder. Öns läge gör att den varit utsatt för intensiv svallning och den karakteriseras av strandvallar runtom. Ön är nästan helt och hållet uppbyggt av löst material. På nordvästra stranden finns en strandsporre under bildning (Figur 13) På flera ställen ovanför strandlinjen förekommer raukar. Ön har länge hävdats av får. Jordmånen är tunn och strandvegetation saknas. Vegetationen högre upp på ön domineras av örtrika torrängar, vanliga arter är axveronika, backglim, backtimjan, brudbröd, fältmalört, fältvädd, getväppling, gulmåra, kustruta, solvända, tulkört, vildlin och ögontröstarter. Ett dominerande inslag är vildlin som vissa år täcker marken över stora ytor. Igenväxningen av enbuskar och tall är tydlig de senaste 20 åren. Fågellivet i form av sjö- och strandfåglar är begränsat på ön. Ett rävgryt finns och rävar har setts vid flera tillfällen under de senaste åren.

På ön finns en gammal båk (fyrliknande sjömärke utan ljus) som uppfördes år 1851 av patron Grubb. Båken har rustats upp av Othem-Boge hembygdsförening. Här finns även en äldre lotsstuga invid båken. Lotsstugan som sköts av Othem-Boge hembygdsförening och är öppen för allmänheten, innehåller två bäddar som enligt skyltning kan användas vid nödsituation. På östsidan finns en mindre bod med grillplats som sköts av "Majguklubben". Även denna stuga står öppen och tillgänglig för allmänheten. På öns norra del finns en föreningsstuga som sköts av Slite båtklubb. Stugan är dock endast tillgänglig för båtklubbens medlemmar.

På en flygbild från 1929 är Majgu i det närmaste helt fri från träd och buskar. Den vita båken och lotsstugan högst upp på Majgu är då mycket tydligt framträdande i skärgårdslandskapet och skapar en speciell karaktär åt ön. Denna karaktär är år 2015 i stort sett försvunnen i och med den tydliga igenväxningen av träd och buskar. På södra delen finns en fyr, samtida med fyren på Grunnet.

Figur 13. Flygfoto Majgu, 2014, med reservatsgränsen i rött

Skenalden

Skenalden är en liten, cirka två hektar, låg ö täckt av strandgrus som är avsatta i markanta strandvallar och som omger öns högre partier. På grund av öns exponerade läge är vegetationen lågväxande. Ett enda träd finns på ön, en oxel på nordvästra delen. Över 50 olika kärlväxter har hittats på Skenalden. En brant pallkant finns vid öns södra och östra strand. Här finns även några mindre raukar. På och runt ön trivs många fåglar. Här ses till exempel svanar, ejdrar, trutar och en hel del storskarv. Enligt en karta från 1876 fanns här tre fiskebodar för fiskande bönder från Lärbro och Hellvi socknar. Inga byggnader finns på ön idag.

Hojskär

Hojskär heter en liten och relativt hög ö som ligger söder om Ytterholmen. Öns östra sida är brant och klintartad. På södra och östra sidan om ön finns en bred pall med revartade berggrundspartier som blottas vid lågvatten. Ön har tydliga strandvallar av strandgrus. I de högre delarna är vallarna täckta av vegetation, men i de lägre är de vegetationsfria. Enstaka små raukar förekommer på ön. På en karta från 1876 finns en strandbod utritad på ön. Ön tillhörde år 1750, tillsammans med Skenalden, gården Nystugu i Hellvi socken.

Ytterholmen

Ytterholmen ligger sydöst om S:t Olofsholm och avsattes som naturminne redan 1931, sedermera naturreservat 1964. Ön är cirka 600 meter lång och 300 meter bred, med en yta på cirka 17 hektar. Ön består av revkalksten, och högsta punkten är cirka 15 meter över havet. Ytterholmens yta täcks av strandgrus, formerat till tydliga strandvallar (strandvallarna framträder tydligt på bilden i figur 14).

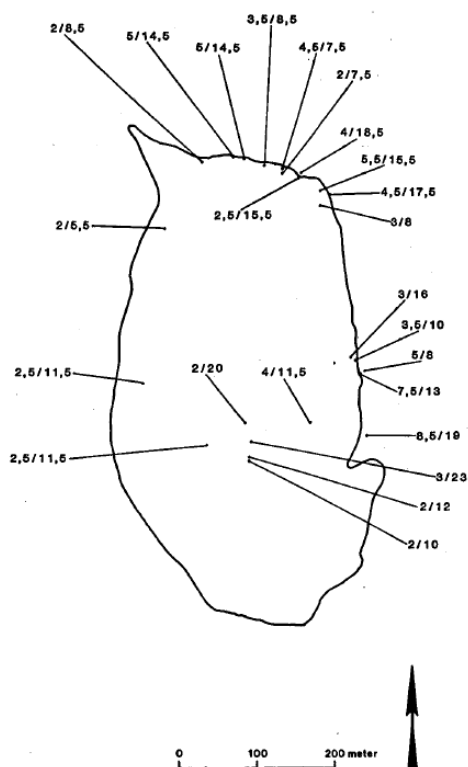
Figur 14. Flygfoto över Ytterholmen, 2014. Strandvallarna framträder tydligt i ett cirkelformat mönster.

I väster och norr har ön branta klintartade stränder. Stranden på öns östra och södra sidor är flackare, och längre ut i vattnet ses en tydlig pallkant. Revkalksformationer sticker upp här och var på ön och bildar mindre raukområden på sydöstra och nordöstra stranden samt i ett område uppe på södra ön. Låga och spridda raukar finns även på västra sidan (Figur 15 och 16).

Figur 15. Raukar på Ytterholmen.

NATURRESERVATET YTTERHOLMEN
RAUKAR HÖGRE ÄN 2 METER
högsta höjd/omkrets vid basen (meter)

Figur 16. Schematisk bild över raukar på Ytterholmen.

Vid öns nordvästra strand finns en lång strandsporre som sträcker sig ända in mot kusten (Figur 17). Sporren finns även tydligt markerad på skattningskartan från 1694.

I samma karta ansågs ön enbart ha magert getbete och 1836 beskrivs ön så mager och torr att den undantogs beskattning. Betet har upphört sedan länge och igenväxningen av buskar är påtaglig. Betesförsök har gjorts år 2011 och 2012 men den täta buskvegetationen har gjort det är svårt att få ekonomi i att ha betesdjur på Ytterholmen. Trots ett upphört bete är gräshävdan relativt god. Träd- och buskskiktet består av tall, rönn, oxel, salixarter, enbuskar och rosor. Solvända och brudbröd förekommer rikligt. Vanliga kärlväxter är axveronika, backtimjan, bergskrabba, brudbröd, flockfibbla, fältvädd, gul fetknopp, gulmåra, liten blålocka, mjuknäva, stinknäva, strandkrypa, strandglim, tulkört, vildlin, vit fetknopp, äkta johannesört och ögontröstarter. Det finns även islandslav, gulvit renlav och flera arter ängssvampar. Återupptagen hävd av Ytterholmen föreslås som skötselåtgärd, se avsnitt 2.3.2.

Räv har observerats på ön vid flera tillfällen. På norra delen av ön finns en mindre bod som tidigare har använts som jaktstuga av Cementa jaktklubb. Tidigare hade jaktklubben avel av skogsharar på ön, vilket kan förklara den goda hävdan. Förvaltningen av stugan har upphört eftersom Cementa sedan en tid tillbaka inte äger Ytterholmen. Länsstyrelsen kommer att ansvara för att stugan, som är i mycket dåligt skick, tas ned eller ersätts.

Figur 17. Vid Ytterholmens nordvästra strand finns en lång strandsporre.

Lörgeholm

Lörgeholm är en flack ö med enstaka träd och buskar. Ön är knappt sju hektar stor och har ett rikt fågelliv. De geologiska bildningarna i form av strandvallar framträder tydligt på den norra delen av ön. I nordväst går en strandsporre ut och från denna är det endast cirka 50 meter över till det gotländska fastlandet. På den södra delen av ön finns klappersten och sten som är uppbruten eller påverkad. Ön täcks av ett tunt, eller i vissa fall obefintligt jordtäckte där tulkört, stinknäva, vit fetknopp, gul fetknopp, getrams, alvargräslök, brudbröd, solvända, kärleksört, fårsvingel och blåeld är vanliga arter (Figur 18). Där jordtäcktet är tjockare utgörs naturtypen av kalkgräsmark. Orkidén salepsrot finns sparsamt på ön. Träd- och buskvegetationen utgörs främst av oxel, rönn en och ros. På öns västra sida där stranden är brant finns vänderot, brännässla och gåsört, antagligen en effekt av att näringsrika tångvallar med jämna mellanrum ansamlas där. På framför allt den norra delen av ön pågår en långsam igenväxning av ros och en. Inget bete, förutom fågelbete, sker på ön. Lörgeholm är en viktig livsmiljö för ejder, måsar, tärnor och trutar.

Figur 18. Blommande alvargräslök på sydvästra Lörgeholm.

Klasen och Fjaugen

Klasen och Fjaugen är två öar belägna cirka 1,5 km öster om Kyllaj. Öarna har på grund av landhöjningen vuxit ihop, sammanlagd yta är cirka 58 hektar. På den norra ön, Fjaugen, finns spår av äldre tiders kalkbrytning, bland annat ett stenbrott, en kaj för utskeppning av kalksten samt gamla husgrunder. Öns norra del består av en hög och markant uppstickande höjd av revkalk som reser sig 18 meter över havet. Stranden runt ön är brant och har karaktären av en avrundad mycket söndertrasad klint. På den nordöstra stranden finns några mindre raukar.

Den sydliga delen, Klasen, är istället låg och flack. Ön har partier med blockbeströdd moränmark och strandgrus. Den nordvästra stranden är stenig. Vid låg och medelvattenstånd hänger öarna ihop med en smal landremsa, men under högvatten när vågorna bryter sker ständiga förändringar av landmassan (Figur 19). Båda öarna präglas av sina strandvallar och mellan strandvallarna finns partier av fuktängskaraktär. Uppe på strandvallarna är marken torr och vegetationen mager. På öarna växer axveronika, backsmultron, backtimjan, brudbröd, fältmalört, gulkämpar, gulmåra, kattfot, kustarun, smultronklöver, solvända, strandnål, spåstisel, vildlin och olika ögontröstarter. På öarna finns ett stort antal vegetationstyper varav de vanligast förekommande är strandäng av Östersjötyp (Figur 20) och kalkgräsmark. De få träd och buskar som finns är oxlar, enbuskar samt några gamla päronträd. Enbuskarna har dock ökat påtagligt de senaste 20 åren. Det finns även gott om olika ängssvampar på öarna.

Figur 19. Det grunda partiet mellan Fjaugen i norr och Klasen i söder. Här häckar ofta bland annat dvärgmåsar, sydlig kärrsnäppa och många andra vadare.

Figur 20. Betad strandäng på Klasen.

1836 sägs Fjaugen ha gett en halv säck hö då det mesta av betet brändes bort av sommarsolen. Fjaugen blev därför befriad från skatt som Frälselägenhet. Klasen däremot hade bättre bete och uppgavs år 1764 ge 17-20 bondelass hö goda år, om torrsomrarna hälften. 1768 brukades ön till bete för "16 st stora Creatur och 80 lamb". Bete och slåtter varvades ända fram till 1960-talet, därefter har ön haft enbart bete.

Öarna, framförallt södra delen på Fjaugen och hela Klasen, har ett mycket rikt fågelliv. Här häckar ett stort antal kustfåglar, såsom ejder, vitkindad gås, grågås, skedand, snatterand, vigg, skrattmå, fiskmå, dvärgmå, sydlig kärrsnäppa, trutar, silvertärna, småtärna, skärpiplärka, strandskata och rödbena. Tobisgrissla ses emellanåt i området. Den har tidigare häckat på Fjaugen men idag är det oklart om den fortfarande häckar här. Det är en art som i hög grad gynnas av och indikerar god vattenkvalitet med riklig förekomst av fiskarna tobis och tånglake.

Vintern 2011-2012 kom en räv ut till öarna varvid ett mycket stort antal häckningar spolierades (Kjell Larsson muntligen). Enligt uppgift har även mink förekommit på Fjaugen stationärt i senare tid (Bo Collin muntligen).

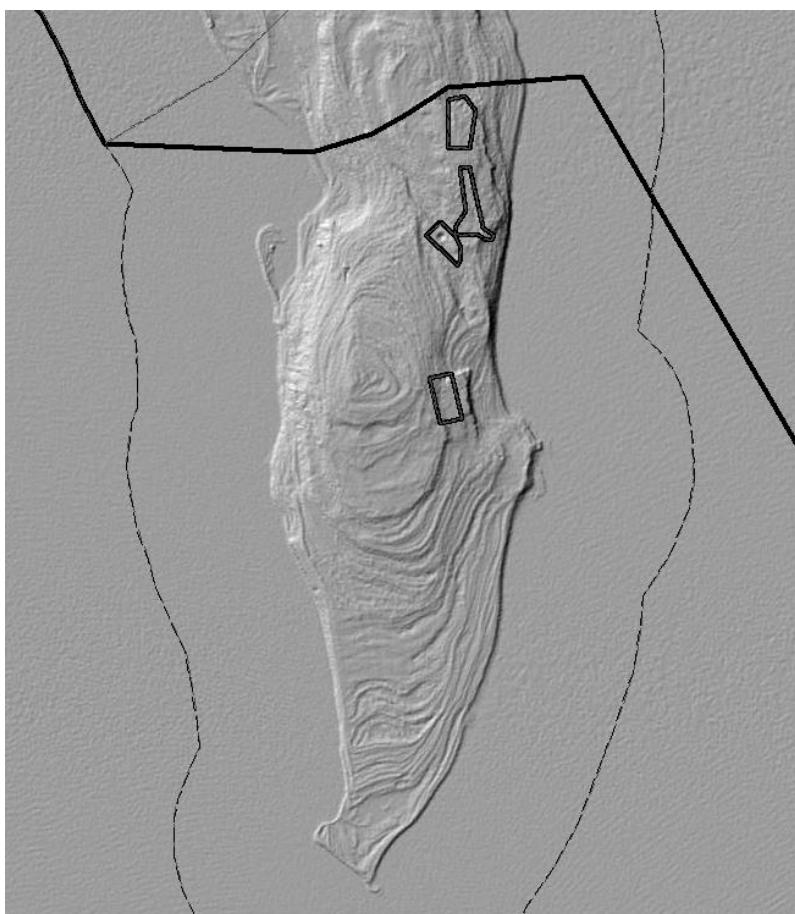
Södra Furilden

Södra Furilden är ett säreget och storslaget naturområde som med sin öppna prägel ger ett landskap av stort värde för människor och djur. Den karga kusten med svallat grus tillsammans med de glesa kalkbarrskogarna och alvarhedarna skapar utrymme för rekreation och biologisk mångfald. Södra Furilden utgörs av en långsmal platå som i alla väderstreck sluttar nedåt till havet (Figur 21). Områdets öppna karaktär är en spegling av markens historiska användning som militärområde, och ett resultat av långvarigt bete, som pågår än idag. De smala grusvägarna gör området attraktivt för besökare som till exempel vill promenera, titta på fåglar, rasta hunden, fotografera eller jogga.

Den lättillgängliga Furilden är en bra observationsplats för att beskåda fågellivet i reservatet. Fågellivet på södra Furilden är rikt. Både kungs- och havsörn kan ofta ses från ön, främst under höst och vinter.

Hela södra Furilden betas med får. För att komma till området passerar man en färist som håller djuren på rätt sida. Djurens bete och tramp gör att även relativt konkurrenssvaga växter och svampar kan hitta en livsmiljö i de jordblottor som uppstår. Betet bidrar även till att alvarmarkerna hålls öppna. Även militären har gett upphov till störning i marken, vilket hindrat igenväxning och bidragit till områdets naturvärden.

På sydöstra sidan av Furilden har landhöjningen gett upphov till tydliga böljande strandvallar med klappersten. Klapperstensvallarna är näringsfattiga och av kärlväxter är det endast enstaka tulkörtar och stinknäva som kan leva i den karga miljön. Skogen ovanför strandvallarna utgörs av kalkbarrskog med gran och tall, där vissa träd är uppåt 150 år. Död ved med insektshål förekommer i form av lågor av tall och gran. Skogen är gles och lättillgänglig. En låg klint avskiljer strandskogen från hållmarkstallskogen och de öppna hedarna på den ovanliggande platån. På några ställen finns mindre rasbranter med äldre tall. Längre söderut utgörs övergången till den övre platån av en mjuk sluttning med grusalvar där det svallade gruset delvis går i dagen. Här finns gott om tulkört och gamla knotiga enar som antagligen passerat 150 år. Även äldre tallar som är uppåt 170 år gamla, vissa med bonsailika former, kan upplevas här.

Figur 21. Södra Furilden i modell med höjdsuggning där strandvallar framträder.

Uppe på platån blir jordtäcknet tunnare. Här finns grusalvar och öppna hållar som domineras av lavar, mossor och låg växtlighet som till exempel olika fetknoppar. Gräset grusslok med sina skira vippor är karakteristiskt där det skjuter upp ur sprickor i berghällen. Mitt uppe på platån växlar alvarheden med områden med större jorddjup där träd och buskar får grogrund. Här växer äldre tallar, enar, ros och kärleväxter så som spåtistel, stånds, blåeld, getrams, tulkört, älväxing, solvända, gulmåra, brudbröd och axveronika. Här och var finns stenblock och mindre klintar. Mitt uppe på platån har besökaren en omfattande utsikt över vattnet mot syd, öst och väst.

Västra sidan av södra Furilden sluttar något brantare ned mot havet. Vegetationen på de gamla strandvallarna utgörs av ett glest träd- och buskskikt, som längre ner mot stranden övergår i torr gräsvegetation med arter som grusslok, stånds, fårsvingel, blåeld, tulkört, spåtistel, solvända och backtimjan. Här finns väldiga enar som varit åskådare på platsen i närmare 200 år. Grusreveln på öns västra sida och viken innanför utgör ett tillhåll för måsfåglar och änder.

På den västra sidan finns också ett mindre raukområde. Raukområdet är utdraget längs den västra stranden av södra Furilden, och utgör med sina fantasieggande former ett besöksmål i sig. Raukområdet övergår söderut i ett blockrikt område, där kalkstensblock ligger huller om buller. Här övergår också klapperstensstranden i plana hållar som skjuter ut i det omgivande vattnet. Här har besökare utsikt mot öarna Klasen och Fjaugen, och mot Smöjen med sin äldre kalkindustri och nyare vindkraftverk. Ovanför stenblocksområdet breder i slutningen en kalkgräsmark med tät betad grässvål ut sig. Vaxskivlingar, axveronika, solvända, smultron, fårsvingel, svartkämpar samt enstaka nypon- och enbuskar finns här.

Den allra sydligaste delen av Furilden, Suderudd, utgörs av klappersten; strandvallar med svallat grus och sparsam vegetation av bland annat stinknäva. Utmed den sydligaste tvärvägen finns en gräsmark med tät grässvål. Här växer solvända, smultron, rödklint, backtimjan, darrgräs, axveronika, vitmåra, älväxing och fingerörtar. Inne bland de gamla enarna och tallarna finns en brya (vattenhål).

Sedan några år tillbaka ägs södra Furilden av ett aktiebolag som utvecklat olika typer av boenden och upplevelser kopplat till den säregna naturen på ön. Utgångspunkten för denna verksamhet som inkluderar bland annat restaurang och hotell, är Fabriken Furillen som är belägen strax norr om reservatet. Fabriken Furillen Tillfälliga bygglov finns för sex stycken så kallade eremitkojor inom naturreservatet. Även på andra delar av Furilden pågår utveckling av verksamheter som tillsammans med Fabriken Furillen kan bidra till att förstärka upplevelsen av södra Furilden och locka nya typer av besökare.

Storgraut, Lillgraut och Penden

Storgraut hör till en grupp småöar som ligger alldeles söder om Furilden (Figur 22). Ön är uppbyggd av klappersten och är cirka fem hektar stor. På vissa delar av ön täcks strandvallarna av ett tjockare jordtäckne. Här växer bland annat axveronika, backglim, backtimjan, brudbröd, fältvädd, kärleksört, solvända och gul fetknopp. 1836 uppges ön ge 4–5 får sitt vår- och höstbete, betet verkar ha fortsatt ända fram till 1970-talet. Sedan beteshävderna upphörde har buskskiktet växt till sig och grova enbuskar ger nu en tydlig karaktär åt ön. Sedan en skarvkoloni etablerat sig på ön under 2000-talet har dock såväl enbuskar som markvegetation dött på delar av ön. Detta kan leda till att ön åter går mot att ha en mer öppen karaktär. På öns norra strand finns en strandbod i trä som är öppen för allmänheten (Figur 23). Enligt en av de tidigare ägarna, ska strandboden vara uppförd av ilandflutet virke. Ålder på

boden är okänd, men den är enligt samma källa uppförd innan 1927. Tidigare fanns det två ytterligare fiskebodar av trä, men dessa har ruttnat bort. Det finns även spår av en gammal fiskebod i sten, från en tid då ön hade betydelse för strömmingsfisket.

På Storgraut finns Gotlands största koloni av skräntärna med cirka 30 häckande par. Ön är viktig för sjöfågel och här häckar många par av till exempel storskarv, ejder, trutar och silvertärna. Även Storgraut fick besök av räven vintern 2012 vilket ledde till att, i stort sett, alla markhäckningar fördärvades (Kjell Larsson muntligen).

Öster om Storgraut ligger den mindre ön Lillgraut. Ön är endast cirka en hektar stor. Vegetationen är lågvuxen och sparsam, eftersom den regelbundet spolats över av havsvatten. På ön finns en fyr med en höjd av 10,9 meter (Figur 24). Fyren är samtida med övriga fyrar i området. Ön är ett vanligt tillhåll för både säl och storskarv.

Mellan Storgraut och Furildens södra spets har det bildats ett grusrev som kallas för Penden. På 1694 års karta är den utprickad som ett grund. Namnet kan eventuellt härledas från det gotländska uttrycket "*pa ändn*", det vill säga på slutet.

Många skepp har förlist ute vid dessa öar och rev. Trots uppkomsten av fyren på Lillgraut är minst sex strandningar kända mellan åren 1934-58.

Figur 22. Flygfoto över Storgraut, Lillgraut (Grauten) och Penden, 2014.

Figur 23 Strandbod och ett rikt fågelliv på Storgrauts norra sida.

Figur 24. Lillgraut med fyr.

1.3.4. Historisk och nuvarande markanvändning

Kulturhistoria och äldre tiders markanvändning

Områdets kulturlämningar är omfattande. Här finns historiska spår från jordbruk, fiske, sjöfart, militär och kalkindustrin. Nordöstra Gotland är starkt präglad av kalkindustrins utveckling. Rester av utskeppningshamnar, gamla kalkbrott och kalkugnar finns på en rad platser längs denna kust. På ön Fjaugen finns spår av äldre tiders kalkbrytning i form av ett stenbrott, en kaj för utskeppning av kalksten samt en smedja, en brunn och gamla husgrunder. Stenbrottet på Fjaugen var i bruk mellan åren 1907-1927. En brygginventering bedömer att högbryggan där kalkstenen lastades ut har ett kulturhistoriskt värde.

Enligt fornminnesregistret finns det åtta fartygslämningar i området. Hälften av dessa är belägna omkring de yttre öarna Stor- och Lillgraut. Det finns ytterligare cirka sex fartygslämningar i nära anslutning till reservatet. Fartygslämningarna visar att sjötransporter i området har varit betydande. Sannolikt har ännu fler båtar och fartyg förlist i området. På sydöstra sidan av Ytterholmen ligger ett vrak som kan berätta en del om kalkbrytning i området, vraket är beläget på en plats som i folkmun kallas "Fördärvet". En marinarknologisk inventering visar att skeppet fraktade kalk och att det brann. Brandorsaken var troligen att lasten med osläckt kalk, som vid kontakt med vatten utvecklar stark värme, börjat brinna. Vraket är daterat till början på 1800-talet.

På Majgu finns en båk som även den påvisar områdets betydelse för sjötransport. Båken byggdes 1835 och är utformad som ett stort kummel med en tunna som toppmärke. Kanske symboliserade tunnan att det fanns vatten på ön, eller att det var en utlastningshamn. I området finns även tre fyrar. Fyrarna byggdes i början på 1900-talet av företaget Cementa för lotsning in till Slite hamn. Fyrarna är belägna på öarna Grunnet, Majgu och Lillgraut. Övriga fornlämningar enligt fornminnesregistret består av fyra äldre stensättningar på Asunden och på Ytterholmen finns några "kantställda hällstenar". 1930 inlämnades ett fynd från en kalkarbetare på Fjaugen, fyndet av en harpunspets, fyndplatsen är dock osäker, och enligt P A Sæve skall det finnas "en gammal lagd Trojaborg" på Fjaugen. De flesta av öarna har använts till betesmark under en mycket lång tid. Djuren fraktades ut till Klasen med en transportfärja som gick under namnet "kofäru" som var i bruk ända in på 1970-talet.

På skattdrägningskartan från år 1694 beskrivs öarnas bete. Till exempel står följande om Asunden: "Asundsholm krono, brukas till betesmark och kan föda ungefär till 50 á 60 kreatur, haver eljest god hömark, vilket om det finge stå obetat kunna fås hö till 20 palmar." (1 palm eller parm är ett gammalt hömått som motsvarade 5,65 m³ hö).

På Klasen utfördes det slåtter 1694 enligt skattdrägningskartan. "Klasen är en kronoholme, brukas till hö, våta åhr och god höväxt infaller kan det fås hö till 20 á 24 lass, men under torra somrar endast 4 á 6 lass, årlig höväxt bedöms till 8 parm".

Flera av de andra öarna är nämnda i samma karta, men med lite sämre omdömen.

"Megoholme krono, är utav ringa accommoditeter, allenast till några får och getters bete."

"Fjaugen krono, har inga accommoditeter, ej heller något fiske som kan annoteras, utan några få får och getter."

"Ösekar är en kronoholme oduglig."

”Ytter hollm är en hollma belägen hos St Olofsholm, och kan på en liten tidh föda några få getter.”

”Grundh holme krono, därpå kan bärgas 1 palm hö”

Även Linné besökte Klasen: ”Klasen kallades en annor Ö, som ei låg långt ifrån Kyllei; samma Ö war tämmelig lång, ei synnerlig bred, hel och hållen lagd til äng.” Han fortsätter med att skildra växtlighet och fåglar på ön. Särskilt utrymme ägnar han åt en beskrivning av örten weide (vejde): ”det nyttiga färgegräset, som härtills warit så säslynt i Swerige, växte på Stranden åt Söder och Wäster...”

För ytterligare kulturbeskrivning av området se rapporten ”Rapport, marinarkelogisk utredning inför bildandet av ett marint reservat vid Slite” (Ankarlilja, 2011).

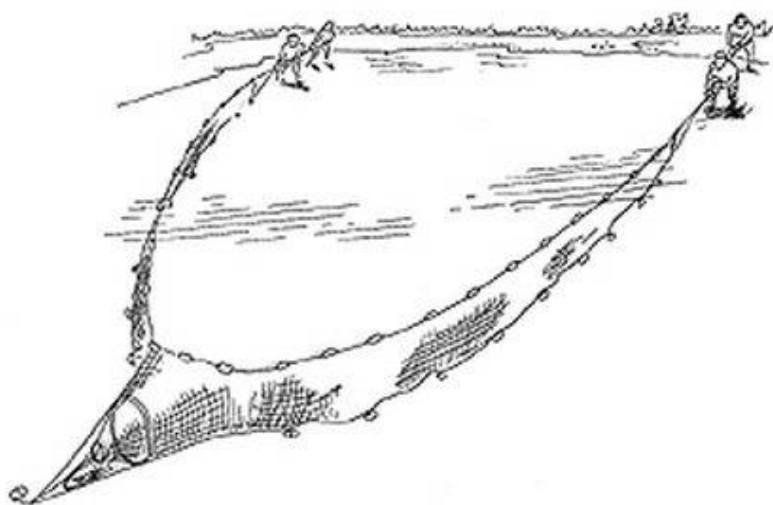
Fiske förr i tiden

Fisket har länge varit centralt på den gotländska landsbygden där många var beroende av både lantbruk och fiske för sin försörjning. I skattdägningskartan från 1694 beskrivs några av öarnas fiske. På öarna Asunden och Klasen nämns fiske på notvarp. Notvarp var ett utmätt grundområde vid stranden, där man fiskade med not.

”under Asundsholmen är fjällfiske, 2 notvarp sommar- och vinterfiske, item (likaså) näteri.”

”Under Holmen (Klasen) är små Notvarp 10 á 12 hwarest om hösten kan få geddor till husbehov men om vintern inget.”

Noten kan beskrivas som ett grovmaskigt nät, cirka 100 meter långt, på mitten finns en ”glugg” mynnande till en ryssjelliknande säck (Figur 25). Höjden på noten varierar efter djupet i notvarpet. Den skall stå lite bågformat tätt intill sjöbotten och så högt så den inte släpper fisken över kanten. Ett kraftigt rep finns i båda ändar av noten, tillräckligt långt att ta i land den med. Fyra man skall finnas i varje draglag.

Figur 25. Noten dras in (från Koviks fiskerimuseum).

I en flatäska (liten flatbottnad roddbåt av trä) läggs noten mycket noggrant ordnad. En man står på strand och håller ordning på repet. En man sitter vid årorna, den skickligaste har förtroendet att lägga ut noten. Fjärde man ska ta hand om slutändan av noten när den ska landas. Allt arbete måste ske under tystnad, inget årplask får förekomma, då det kan skrämma bort fisken. Knarr i årtullarna vid rodd botas med att ösa vatten över. Absolut förbjudet är att svära, prata och vissla medan utläggningen av noten pågår. När noten skall dras skall båda armarna dras med exakt samma hastighet. Två man drar, en man står grensle över draglinorna och håller undertelnen tätt mot sjöbotten så ingen fisk kan smita ut (*från Koviks fiskerimuseum*).

I skattläggningskartan skrivs det även om öarna Skenalden och Storgraut om att härute fanns det fiskebodar för att förvara sina redskap och på Skenalden kunde man även fånga ”sählefisk”. År 1694 tillhörde fisket på ”Scheinalde” (Skenalden) flera gårdar i Hellvi socken (Norrgårde, Kännungs, Saigs och Stengrinde) och den lilla ön hade antagligen ett gott fiske.

Flera äldre benämningar för platser (rev, skär och uddar) och även rikedomen på namn i historiska dokument visar betydelsen av att känna till dessa platser, exempelvis kallades Laugrund för Lauen eller Lauhäll och Kitteln för Ketteln, Kittlar eller Kittlarna.

Nuvarande markanvändning

Öarna Asunden, Grunnet, Majgu, Klasen, Fjaugen och Furilden nyttjas till bete. Ytterholmen har betats sporadiskt. I övrigt nyttjas öarna i huvudsak för det rörliga friluftslivet.

I närområdet går tre farleder till och från Slite hamn. En av farlederna är utpekad som riksintresse enligt 3 kap 8 §, farledsklass 2.

Närmsta hamn är lanthamnen i Slite. Hamnen används av yrkesfisket och den är även kustbevakningens hemmahamn. Slite är en också stor utskeppningshamn för cementindustrin. Övervägande del av fartygstrafiken strax utanför reservatsgränsen är lastfartyg på väg till och från företaget Cements AB. Det finns också en småbåtshamn vid Länna, strax utanför reservatet, vilken sköts av Slite Båtklubb.

Fisket idag

Efter flera års överfiske i Östersjön har många viktiga fiskbestånd drastiskt minskat både regionalt och nationellt. Idag fiskas det i ganska liten omfattning av yrkes-, sport- och husbehovsfiskare.

Det finns ett tiotal yrkesfiskare som fiskar i eller i närområdet omkring Slite skärgård. Yrkesfiskets trålbåtar går alldeles utanför reservatet. Öster om Hojskär finns en mindre trålbåta vilken inte ingår i reservatsområdet. Den nyttjas dock sällan. Husbehovsfisket utgörs främst av nätfiske nära kusten. Det fiskas framförallt efter skrubbskädda, piggvar, torsk, och strömming. Tidigare fiskades även efter sik, abborre och gädda, fiskarter som är betydelsefulla för sport- och fritidsfisket. De kustnära rovfiskbestånden har dock genomgått stora minskningar ända sedan 1980-talet. Skrubbskäddan anses däremot ha ökat i området.

Reservatet ingår i ett större område som är utpekad som riksintresse för yrkesfisket enligt 3 kap 5 §. Riksintresset grundas på betydelsen som fångstområde för piggvar, torsk, strömming och skarpsill.

2. Plan för naturreservatets skötsel

2.1. Syfte med naturreservat

Syftet med bildandet av naturreservatet Slite skärgård är att skydda och bevara ett unikt gotländskt skärgårdsområde med höga naturvärden både i vatten och på land, samt att bevara och utveckla ett område av stort värde för det rörliga friluftslivet.

- Värdefulla miljöer för marinbiologisk mångfald och marina ekosystemtjänster såsom ålgräsängar, blåstångbälten och blåmusselområden skyddas från negativ fysisk påverkan.
- Goda häckningsbiotoper säkerställs för områdets individ- och artrika häckfågelfauna av sjö- och strandängsfåglar, måsfåglar och tärnor.
- En gynnsam bevarandestatus upprätthålls för de arter och naturtyper som har angivits för Natura 2000-området Asunden, enligt art- och habitatdirektivet samt för arter som omfattas av fågeldirektivet.
- Biologiskt värdefulla gräsmarker, alvarmarker, kalkbarrskogar, strandängar och fuktängar skyddas och sköts så att typiska arter och strukturer bibehålls.
- Geologiska strukturer som raukar, kalkbranter, strandvallar, klapperstensfält och strandsporrar bevaras.
- Ett värdefullt område för friluftsliv som grundar sig på allemansrätten bevaras och utvecklas. Besökare ska kunna se och uppleva områdets typiska livsmiljöer och arter.

Syftet ska uppnås genom att:

- Minimera exploatering och annan negativ mänsklig påverkan på områdets vattenmiljö, havsbottnar och undervattensvegetation.
- Biologiskt värdefulla gräsmarker, alvarmarker, strandängar, fuktängar och kalkbarrskogar sköts med extensivt bete och röjning. Öarnas betespräglade landskap bevaras med hjälp av bete och röjning så att typiska geologiska formationer och kulturhistoriska lämningar som är viktiga för upplevelsevärdet, framträder. Detta gäller öarna Furilden, Fjaugen, Klasen, Majgu, Grunnet, Ytterholmen och Asunden.
- Vegetationen på öar av vikt för häckfågelfaunan sköts så att såväl vadarfåglar som and- och måsfågel har tillgång till goda häckningsbiotoper. Bete och röjning är en mycket viktig skötselåtgärd och förutsättning för att strandängarna hålls öppna. Skötseln ska även ta i beaktande att vegetationsförändringar kan komma att ske till exempel på grund av kolonihäckande skarvar. Om vegetationen minskar på vissa öar kan grupper av buskar behöva släppas upp på andra öar för att ge skydd från predatorer åt häckande andfågel. Vid eventuella vegetationsförändringar kan det behöva finnas tillgång till flera möjliga skyddade häckningsplatser även på öar som i dagsläget inte har de största numerärerna av häckande andfågel.
- Öar utan landförbindelse hålls fria från rovdäggdjur.
- Besökare och det rörliga friluftslivet ska med information, hänvisningar och tillgänglighetsåtgärder kanaliseras och uppmuntas att besöka de delar av reservatet där fågel- och djurliv är mindre störningskänsligt.

- Föreskrifter för det rörliga friluftslivet stärks med hjälp av enkla friluftsanordningar och underhåll av dessa samt att möjlighet ges till enstaka tillskott av bryggor och byggnader såsom bodar för övernattningsmöjlighet, vindskydd eller liknande. Tillkommande byggnader eller bryggor ska stå öppna och vara tillgängliga för alla och får ej verka avhållande för allmänheten att röra sig i området.
- Nya byggnader eller anläggningar på land eller i vatten inte tillkommer annat än vad som kan tillgodose det rörliga friluftslivets behov enligt ovan eller eventuella behov för att bibehålla betesdriften på öarna.
- Befintliga byggnader ej tillåts förändras så att de får en mer privat karaktär eller att de kan verka avhållande för allmänheten att röra sig i området.

2.2. Övergripande mål för reservatets skötsel

Skötseln i reservatet ska leda till att syftet med reservatsbildningen uppfylls.

För att nå syftet utförs skötseln enligt nedanstående övergripande åtgärder:

- Med hjälp av till exempel bete och röjning bevaras öarnas betespräglade landskap. De öar som inte omfattas av bete lämnas för fri utveckling tills vidare. Föreskrifterna öppnar dock upp för att röjning kan göras i framtiden om behov uppstår även på dessa öar.
- De marina biotoperna, vattenmiljön, havsbottnar och undervattensvegetation skyddas och stärks genom låg exploatering och annan mänsklig påverkan.
- Föreskrifterna för det rörliga friluftslivet stärks med hjälp av enkla friluftsanordningar och underhåll av dessa, samt ökad information till allmänheten om områdets värden både på land och i vatten.
- En gynnsam bevarandestatus ska upprätthållas för de arter och naturtyper som har angivits för området enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet. I Natura 2000-området Asunden, beteckning SE0340154, styrs skötseln av fastställd bevarandeplan.
- Områdets marina arter och populationer ska skyddas och stärkas. Undersökningar och uppföljningar i området ska öka förståelsen för marina arter, populationer och deras ekologiska funktion.
- Eftersom många av friluftaktiviteterna i området är knutna till höga natur- och kulturvärden är det mycket viktigt att dessa bevaras. De naturgivna förutsättningarna ska vara utgångspunkten för friluftslivets nyttjande av området. Det är också mycket viktigt att fågellivet inte störs under häckningstid.

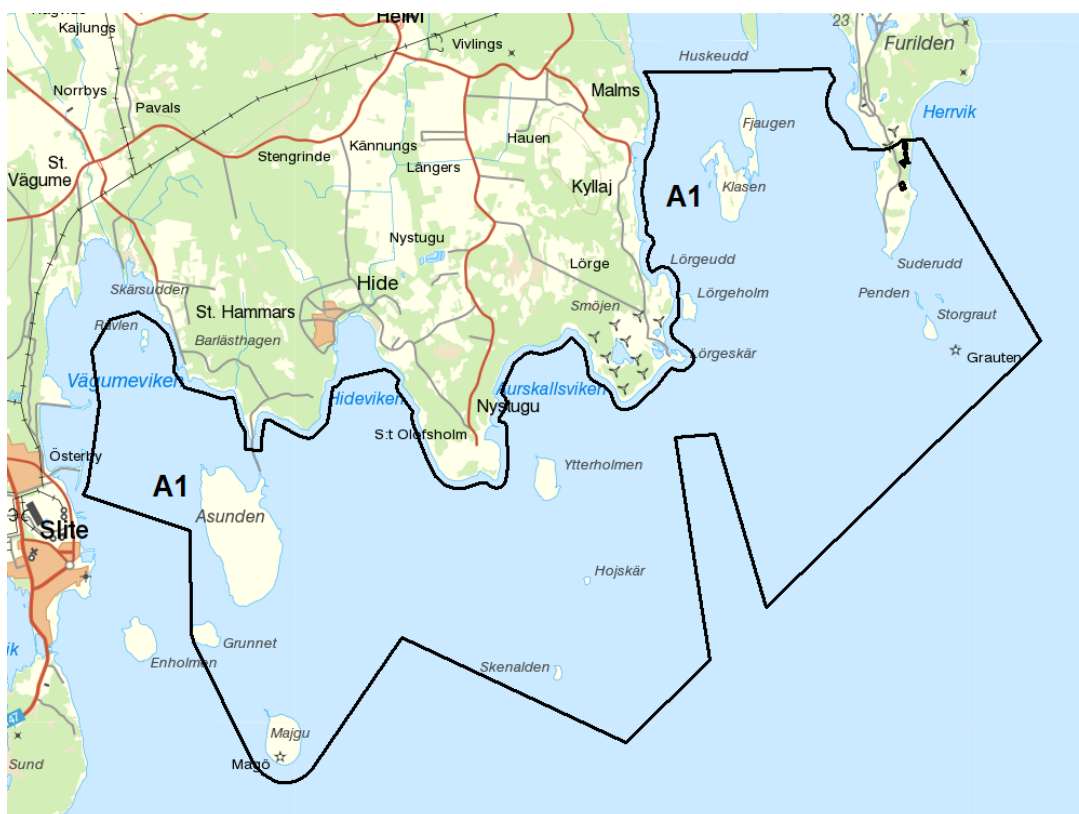
2.3 Naturtyper och skötselområden

Naturresevatet är uppdelat i två zoner:

- Skötselzon A – Marina livsmiljöer
- Skötselzon B – Landmiljöer

Inom varje zon finns ett övergripande mål och skötselinriktning. Skötselzonerna är därefter indelade i skötselområden med specifika anvisningar på respektive område.

2.3.1. Skötselzon A – Marin miljö

Figur 26. Skötselområden marina miljöer. A1 – kända ålgräsängar.

Beskrivning

Zonen inrymmer reservatets vattenområde (Figur 26). Områdets bottenpografi har skapat förutsättningar för hög marinbiologisk mångfald. Inventeringar de senaste åren har gjort att kunskapen om miljöerna har ökat. I området finns flera miljöer som har central betydelse för det marina ekosystemet.

Områdets hårbotten beskrivs som friska med välutvecklade röd- och blåstångsbälten. Bottenarna har en riklig förekomst av blåmusslor. I likhet med andra områden på den gotländska kusten så är siktdjup och vattenkvalité god. Områdets exponeringsläge gör dock att djuputbredning av blåstång är relativt begränsad, rödalger förekommer dock ner till cirka 20 meters djup.

På grunda sand- och mjukbottenar finns ett välmående växtsamhälle med bland annat ålgräsängar. En jämförelse mellan två undersökningar, år 2006 och 2009, visar att djuputbredningen är intakt över åren.

Områdets sandiga mjukbottenar på djup större än 10 meter hyser en artrik bottenfauna med flera störningskänsliga arter. Bottenfaunan indikerar bland annat låg påverkan av närsalter och andra föroreningar. Bottenarna är i stort sett opåverkade av båtliv och nedskräpning.

Under 1900-talet har tre stora anläggningar anlagts som sannolikt bidragit till att försämrade cirkulationen (vattenhastigheten) och därmed vattenkvaliteten i området. De är landförbindelsen med ön Furilden, landförbindelsen till ön Asunden samt den 750 meter långa pir med tillhörande utfyllnad som anlagts i Vägumeviken. Dessa anläggningar kan ha en

betydande påverkan på miljön i Slite skärgård. Boenden i området vid Vägumeviken vittnar om en fin vattenkvalitet i Vägumeviken in på 1970-talet. Viken hade då sandstränder, klart vatten och en stor förekomst av rovfisk som till exempel gädda. En undersökning angående vägbanken till Asunden och Vägumevikens vattengenomströmning har utförts på uppdrag av Länsstyrelsen. Utredningen gör bedömningen att även om vägen tas bort helt kommer vattengenomströmningen endast påverkas marginellt till det bättre. I utredningen använder vind som den drivande faktorn i strömningsmodelleringen. Länsstyrelsen bedömer att en ökad vattengenomströmning skulle vara positivt för miljön i Vägumeviken. Om en framtida utredning visar att en öppning av vägbanken skulle ge en betydande förbättring av vattengenomströmningen kan vägbanken öppnas upp med till exempel trummor eller rör.

Vattenkvaliteten påverkas också av den avrinning som sker från de vattendrag som mynnar ut i kustområdet kring Slite skärgård: Lergravsbäcken, Bäck vid Puttersjaus, Vallevikenbäcken, Värnebäcken, Bångån, Hidevikenbäcken, Skärsuddenbäcken och Vägumeån. Hur dessa vattendrag påverkar miljön i Slite skärgård är inte utrett, men det är inte otänkbart att åarna bidrar med ökad närsaltbelastning. Till exempel mynnar avrinningen från Lärbrodalens odlingsmarker i Vägumeviken.

Storskaliga miljöeffekter som påverkar hela Egentliga Östersjön med avseende på vattenkvalitet, näringsämnen, syrehalter i bottenvattnet, miljögifter och som har lett till förändrade näringskedjor och störda ekosystem utgör dock ett hot även i detta område. Det synliggörs framförallt i de få miljöerna med låg exponering där påväxtalger dominerar på övrig vegetation. Förklaringen kan även bero på effekterna av ett stort fisketryck på rovfiskbestånden i Östersjön och problem med rekryteringen för kustlevande rovfiskar. Flera studier visar att nedgångarna på kustnära rovfiskbestånd har betydande inverkan på sammansättning av marina arter och kan öka tillväxten av fintrådiga alger.

För att minska övergödningss problemen längs kusten behövs en reduktion av kväve och fosfor från både landbaserade källor och utsjön. I vissa fall har betydelsen för lokala åtgärder i avrinningsområdet stor positiv effekt på kustvattnet och i andra fall spelar påverkan från utsjön större roll. Föreslagna åtgärder för att förbättra vattenkvaliteten i området är förbättra enskilda avlopp, algskörd samt anlägga våtmark som näringsretention (Lokalt åtgärdsprogram Norra Gotlands åtgärdsområde 2015-2021).

Region Gotland har satt in flera åtgärder med att förbättra rening av avloppsvatten så som modernisering avloppsreningsverket i Slite och nedläggning av avloppsreningsverket i Lärbro som i stället leds från Lärbro till Slite avloppsreningsverk samt granskning av enskilda avlopp. Dessa åtgärder kommer minska belastningen av framförallt kväve till Vägumeån och Vägumeviken. På flera stränder i området bedrivs algskörd (borttagande av näringsämnen i form av släke) vilket har många positiva effekter på kustmiljön. I Hideviken bortfördes cirka 1 ton fosfor och 32 ton kväve årligen under perioden 2011-2014 (Lokalt åtgärdsprogram Norra Gotlands åtgärdsområde 2015-2021).

Arbetet med det allmänna miljötillståndet i Egentliga Östersjön hanteras mest effektivt på internationell och nationell nivå så som lagstiftning och konventioner samt exempelvis praktiskt arbete med åtgärder inom jordbruk, transporter och avloppsanläggningar utanför reservatet.

Generellt bevarandemål

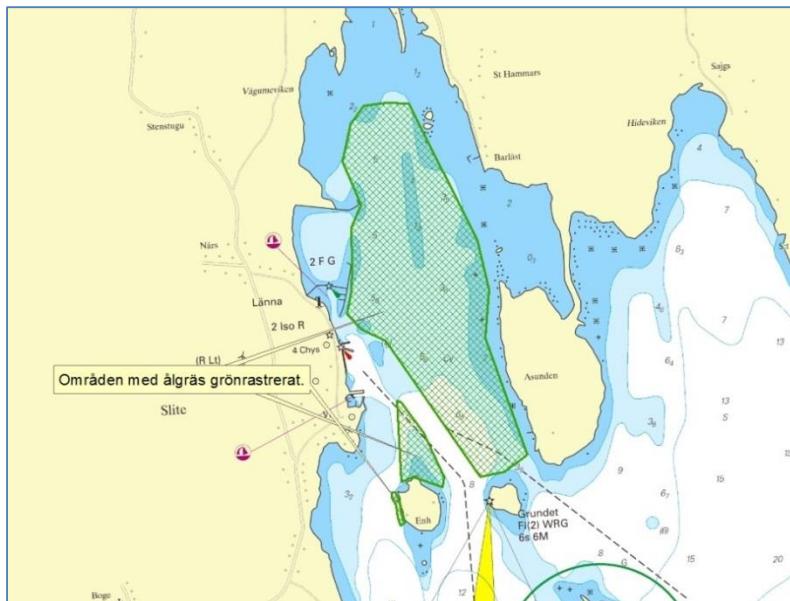
- En naturlig förekomst av arter karaktäristiska för dominerade bottensubstrat där populationerna inte minskar.
- Bottenfaunan ska ha minst god status.
- Statusen på vattenkvaliteten, enligt ramdirektivet för vatten, ska vara minst god.
- Påväxten av fintrådiga alger ska vara låg.
- Större rovfiskar av gädda, abborre och sik ska finnas i området.
- Mänsklig negativ påverkan förekommer endast sporadiskt.

Generella riktlinjer för skötsel

Skötseln och skyddet av vattenområdet består framför allt av införandet av föreskrifter som syftar till att skydda den marina miljön (se förskrift A1, A2, A4, A5, A9, A12, A14, A16 naturreservatets beslut). En adaptiv förvaltning ska användas för områdets marina miljö. Det innebär att resultat från till exempel provfiske eller nya forskningsdata som kopplas till den marina miljön kan innebära nya regleringar i området. Betydelsen av rovfiskar i området betonas och åtgärder för att stärka rovfiskbestånd ska därför främjas. Effekterna på fiskbestånd ska övervakas genom återkommande provfiske. För att skapa gynnsamma strukturer och förbättra uppväxtmiljöerna för flera fiskarter så föreslås att risvasar kan placeras ut på grundområden i området.

För att komma till rätta med de omvittrade problemen med vattenkvaliteten i Vägumeviken bör en större utredning göras om vilka åtgärder som kan få bäst effekt.

Skötselområde A1 – Ålgräsängar

Figur 27. Karta över känd utbredning av ålgräsängar, väster om Asunden.

Figur 28. Karta över känd utbredning av ålgräsängar, väster om Klasen.

Beskrivning

Ålgräsängar utgörs av relativt spridda bestånd av bandtång, *Zostera marina*, med olika täckningsgrad i området. Arten är det dominerande sjögräset i Sverige och utgör artrika ekosystem. De fungerar som viktiga uppväxtområden för flera arter. Ett relativt stort utbredningsområde av ålgräs finns mellan öarna Enholmen (strax utanför reservatsområdet), Grunnet och Asunden och in mot den inre delen av Vägumeviken (Figur 26, Figur 27). En uppskattad areal inom hela området uppgår till cirka 200 hektar. Ytterligare ett område med ålgräsängar finns väster om ön Klasen (Figur 26, Figur 28).

Bevarandemål

- Djuputbredningen av ålgräsängar i område A1 ska inte minska.
- Arealutbredningen av ålgräsängar i område A1 ska inte minska.
- Mänsklig påverkan på bottenarna i område A1 är fortsatt obetydlig.
- Påväxt av fintrådiga alger i område A1 ska vara låg.

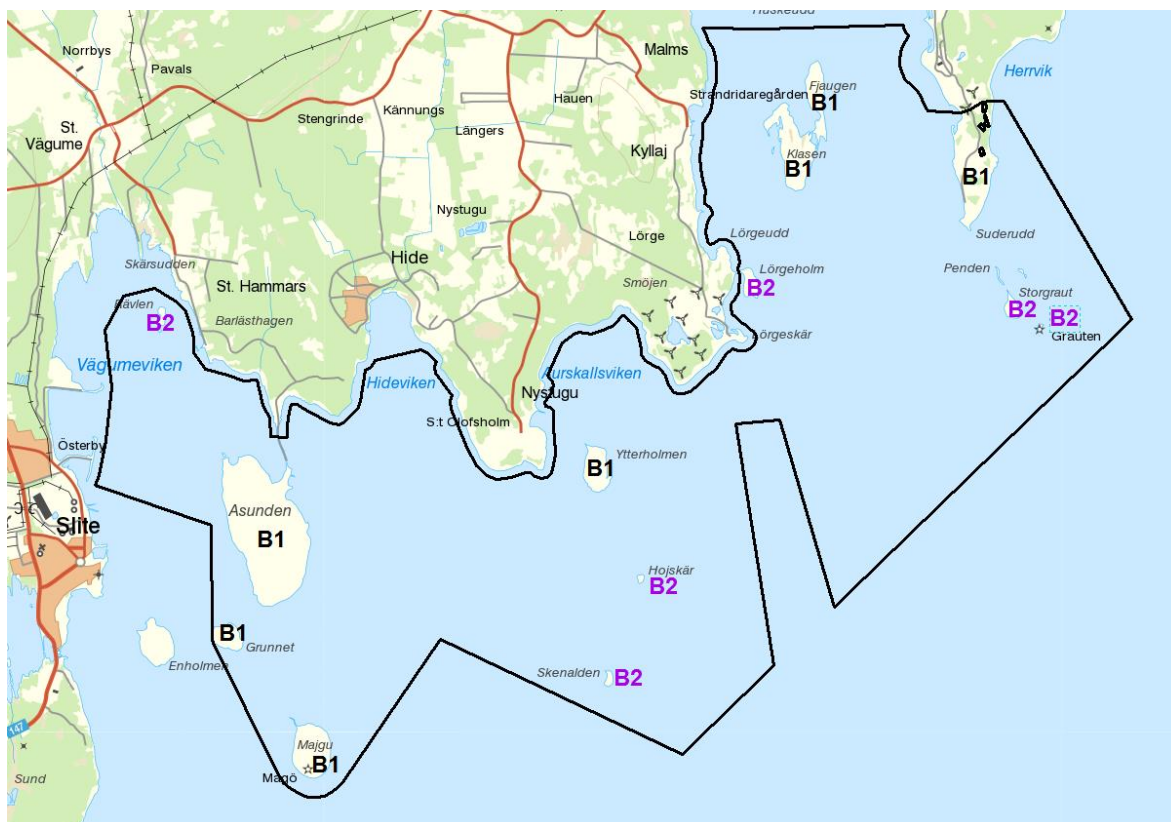
Skötselåtgärd

Området ska skötas med adaptiv förvaltning. Ett åtgärdsprogram för skötsel av ålgräsängar är under utveckling av Länsstyrelsen i Västra Götalands län på uppdrag av Havs- och vattenmyndigheten. I övrigt reglerar reservatets föreskrifter negativ fysisk påverkan (föreskrift A1, A2, A4, A5, A9, A12, A14, A16) och det åligger förvaltaren att genom tillsyn se till att föreskrifterna följs.

Inventeringar och miljöövervakningar görs kontinuerligt för att kontrollera habitatets status och funktion i området.

För att minimera skador på de störningskänsliga ålgräsängarna kan besökare med båt genom skyltning på land, i broschyrer, informationsmaterial eller på länsstyrelsens hemsida, uppmanas till inte kasta ankare i dessa områden, markerat i figur 27 och 28.

2.3.2. Skötselzon B – Landmiljöer: öarna

Figur 29. Skötselområden landmiljöer. B1 – öar med naturvårdsinriktad skötsel. B2 – öar med fri utveckling.

Beskrivning

Zonen inrymmer reservatets öar (Figur 29). Landmiljöerna är präglade av ett exponerat läge och en långvarig beteshävd. Öarna består i de flesta fall av en uppstickande kärna av hårdare revkalksten med tunn jordmån. Ständiga erosionsprocesser formerar och avlagrar material på och omkring öarna. Flera av öarna har värdefulla geologiska strukturer. Förutom några fyrar och bodar så saknas i stort sett bebyggelse.

Skötselområde B1 – Öar med naturvårdsinriktad skötsel

Beskrivning

I området ingår öarna Asunden, Grunnet, Majgu, Ytterholmen, Klasen, Fjaugen, och Furilden (Figur 29). Öarna har en lång beteshävd och växtligheten präglas av en örtrik gräsvegetation. Jordmånen är oftast tunn. Vanliga arter är axveronika, backtimjan, brudbröd, fältmalört, fältvädd, getväppling, gulmåra, kustruta, solvända, tulkört, vildlin och olika ögontröstarter. Ett fåtal eller inga träd och buskar har etablerat sig. Asunden är ett Natura 2000-område (SE0340154) och här gäller fastställd bevarandeplan parallellt med denna skötselplan. Bevarandeplanen anger naturtyper och ingående arter enligt fågeldirektivet och art- och habitatdirektivet (Figur 30). Den sydliga kärnsnäppan är en representant för en hel grupp vidare och andfåglar som minskat på grund av strandängarnas successiva försvinnande. Åtgärder som upprätthållande av bete och hävd på Asunden främjar denna och flera arter.

Bevarandemål

- På Asunden, Grunnet, Majgu, Fjaugen, Klasen och Ytterholmen är det betespräglade landskapet bibehållet, endast sparsamt med buskar eller träd finns. Någon samling av buskar eller träd ska alltid finnas kvar på varje ö som väderskydd åt betesdjuren.
- På Furilden är det betespräglade landskapet bibehållet. Skogen ska betas, men får i övrigt utvecklas i stort sett fritt, med endast försiktiga röjningar och plockhuggning vid behov.
- I de betade markerna ska typiska arter för de ingående naturtyperna förekomma.
- Strandängarna ska utgöra en god häckningsmiljö för vadarfåglar.
- Majgu är så öppen att båken och lotsstugan mycket tydligt framträder i skärgårdslandskapet och ger karaktär åt ön som stärker upplevelsevärdet.
- De delar av Grunnet där träd börjat etablera sig tillåts att växa igen för att erbjuda en skyddad häckningsmiljö för andfågel. Huvuddelen av ön bör dock ha kvar sin öppna betespräglade karaktär.
- Vegetationen på strandängarna (Natura 2000-naturtypen Strandängar vid Östersjön) på Asunden och Klasen är välbetad och helt fria från träd och buskar.

Skötselåtgärd

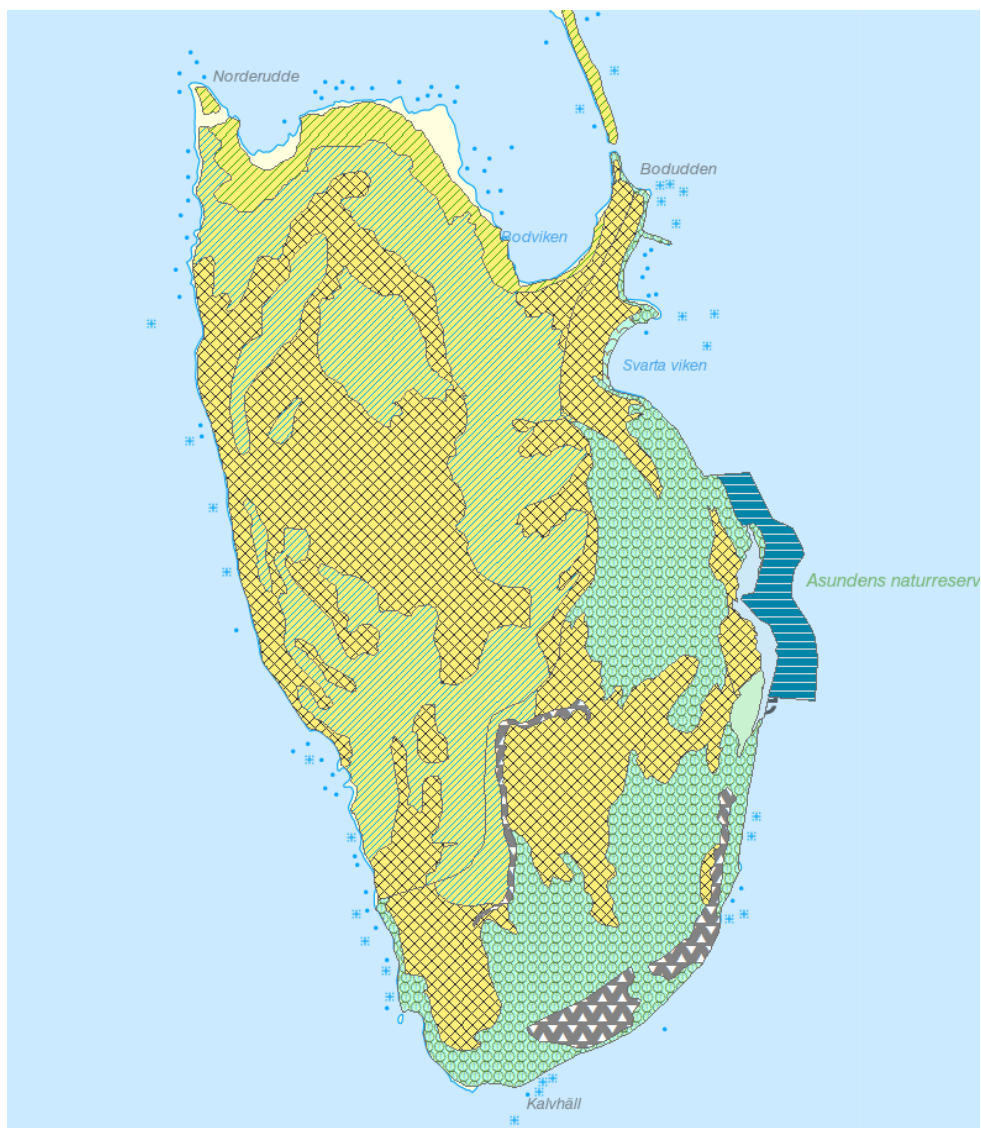
Naturvårdsinriktat bete. Betet utförs med fördel av får. På Asunden kan dock nötbete vara lämpligt. Hävden får varken bli för hård eller svag, då det är viktigt för många av platsens häckande fåglar att gräs- och starrvegetation hålls på en medelhög nivå. Även vissa röjningar kan komma att bli aktuella för att hålla de stora gräsområdena fria från igenväxningsvegetation och vedartade växter. Bränning av gräsmarker för att vitalisera betet kan användas, men med viss restriktivitet.

För att minimera störningen på häckande vadar-, mås- och sjöfågel på Klasen, Asundens nordvästra del och Grunnet kan besökare genom skyltning uppmanas att undvika att besöka strandängen/delar av ön under häckningstid, 1 april – 31 juli.

I enlighet med strandfågelinventeringar görs återkommande uppföljningar på områdets fågelfauna.

Om mink eller räv kommer ut på öar utan landförbindelse skjuts dessa av. Mest prioriterad för jakt på räv och mink är Klasen och Grunnet. Dessa bör avsökas innan häckningstid de år då det varit isläggning ut till öarna.

För att förbättra hydrologin i kalkfuktängen på södra Asunden bör det dike som markerats på karta, bilaga 1a och 1d till beslutet, läggas igen.

Figur 30. Naturtypsklassningen utförd 2015 i samband med utvidgning av Natura 2000-området Asunden. Förekommande naturtyper på Asunden är:

- 8210 - Kalkbranter
- 1230 - Havsklippor
- 1000 - Marint vatten
- 1210 - Driftvallar
- 1220 - Sten och grusvallar
- 1630 - Strandängar vid östersjön
- 6210 - Kalkgräsmarker
- 6411 - Fuktängar Kalkfuktäng

För Natura 2000-området Asunden, beteckning SE0340154, styrs skötseln också av bevarandeplan. Bevarandeplanen är i skrivande stund inte fastställd för hela Asunden med den utvidgning som gjordes 2015. Samtliga naturtyper är heller inte kvalitetsgranskade. En bevarandeplan anger naturtyper och ingående arter enligt fågeldirektivet och art- och habitatdirektivet. På Asunden får inte förekomma gödsling (förutom gödsel från djur på bete),

kalkning eller introduktion av främmande arter. Det är av stor vikt att den traditionella hävden med bete upprätthålls. Redan en liten förändring i hävden kan leda till att känsliga arter slås ut. Många av de arter som finns i betesmarken är starkt beroende av att markens kvävestatus inte förhöjs. Genom betet sker ett ständigt uttag av näring från marken. Det finns således ett näringsunderskott i marken. En lång rad arter är beroende av att detta förhållande råder.

Skötselområde B2 – Öar med fri utveckling

Beskrivning

I skötselområdet ingår Rävlen, Lörgeholm, Hojskär, Skenalden, Stor- och Lillgraut, se Figur 29. Vissa öar har haft bete men detta har upphört sedan lång tid. Gåsbete bidrar till att hålla vegetationen kort på Lörgeholm. Antalet enar ökade på Storgraut under senare hälften av 1900-talet. Skarvens häckning har dock lett till att en del av enarna har dött mellan åren 2007 och 2014.

Bevarandemål

- Kolonin med skrântärnor på Storgraut och Lillgraut är bibehållen.
- Öarna ska ha goda häckningsmiljöer för sjöfåglar.

Skötselåtgärder

Vegetationen lämnas tills vidare för fri utveckling. Det kan i framtiden också bli aktuellt med röjningar beroende på hur vegetationen utvecklar sig och hur situationen ser ut för sjö- och strandängsfåglar, måsar och tärnor. Skötseln ska ta i beaktande att vegetationsförändringar kan komma att ske till exempel på grund av kolonihäckande storskarv. Det kan därför behöva finnas tillgång till flera möjliga skyddade häckningsplatser även på öar som i dagsläget inte har de största numerärerna av häckande sjöfågel.

För att minimera störning på sjö- och måsfågel kan besökare genom skyltning uppmanas att undvika att besöka öarna under häckningstid, 1 april – 30 juni. För Rävlen bör skyltar som informerar om tillträdesförbudet finnas.

I enlighet med strandfågelinventeringar görs återkommande uppföljningar på områdets fågelfauna.

Om mink eller räv kommer ut på öarna skjuts dessa av. Mest prioriterad för jakt på räv och mink är Storgraut. Denna bör avsökas innan häckningstid de år då det varit isläggning ut till ön.

2.4. Åtgärder för friluftslivet

Beskrivning

I reservatets skärgårdsmiljö finns stora möjligheter till berikande upplevelser. Området lämpar sig för vandring, promenader, löpning, cykling, bad, båtliv, kanot, naturupplevelser, fågelskådning, kulturupplevelser, fritidsfiske, bouldring, dykning och snorkling.

Det finns många vackra strövområden, stora ornitologiska värden och klintar lämpliga för bouldering. Det öppna skärgårdslandskapet bjuder till vackra utblickar. Raukar, strandsporrar och andra geologiska formationer ger en varierad och intressant miljö. De många kulturmiljöerna i form av spår från äldre tiders kalktäkt, kalkugnar, fyror och bodar bidrar till höga upplevelsevärden. Slite skärgård lämpar sig väl för vattenanknutna friluftslivsaktiviteter

och används till seglingstävlingar, sportdykning, kajakpaddling, fiske och andra naturupplevelser.

Några av öarna tål ett ökat antal besökare och ett ökat friluftsliv, medan andra öar är känsligare för slitage och störning under framförallt häckningstider under perioden april till och med juni. Majgu och Ytterholmen samt delar av Fjaugen, Asunden och Furilden tål sannolikt ett ökat besökarantal. Störningskänsliga öar är framförallt områden med strandängar och häckande fågelarter, det gäller till exempel nordvästra Asunden, Klasen, Grunnet, Storgraut, Lillgraut, Lörgeholm, Skenalden och Hojskär. Här bör besökare informeras om det störningskänsliga fågellivet. I övrigt bedöms inte ett ökat friluftsliv påverka naturvärdena negativt i området.

Vägar och parkering

Asunden och Furilden kan nås via landvägen. Vägen till Asunden förvaltas av länsstyrelsen. Vid Asunden finns idag en iordningställd parkeringsplats. Vid Södra Furilden finns ingen egentlig parkeringsplats, men en grusad vändplan på Suderudd fungerar som detta idag. För att nå övriga öar i reservatet krävs båt.

Gästbryggor och badbryggor

Vid ön Fjaugen finns brygga och kaj för angöring av fritidsbåt. Flera öar såsom Asunden, Storgraut, Grunnet och Majgu har möjliga naturhamnar.

Bodar och vindskydd

På Majgu och Storgraut finns bodar öppna för allmänheten där det finns möjlighet att söka skydd för väder och vind och eventuell övernattning.

Bevarandemål

- Friluftslivets intressen i området har stärkts utan att naturvärdena påverkats negativt. Det gäller både på land och i vatten.
- Parkeringsplatser finns på Asunden och Furilden.
- Information om naturreservatet ska finnas på länsstyrelsen hemsida och på informationstavlor.
- Det öppna landskapet ska genom att bibehålla sin karaktär bidra till upplevelsevärden.
- Raukar och kulturlämningar framträder i landskapet.
- Iordningställda grillplatser finns inom reservatet.
- En tillgänglighetsanpassad plattform för fågelskådning finns i anslutning till parkeringen på Asunden.
- Vägen från parkeringen på Asunden upp på platån ovanför raukområdet är tillgänglig för självständig förflyttning för rullstolsburna.
- Förutsättningar för det rörliga friluftslivet har stärkts med hjälp av enkla friluftsanordningar till exempel utsiktsplattform och snorkelled.
- Bodar för övernattningsmöjlighet, vindskydd eller liknande finns. Dessa står öppna och tillgängliga för alla och får ej verka avhållande för allmänheten att röra sig i området.
- Exploateringsgraden är låg och nya byggnader eller anläggningar på land eller i vatten har inte tillkommit annat än vad som bedömts nödvändigt för det rörliga friluftslivets behov eller eventuella behov för att bibehålla betesdriften på öarna.

Skötselåtgärder

Vägar och parkering

En parkering iordningsställs vid Södra Furilden. Parkeringen på Asunden iordningsställs så att besökare från denna kan ansluta till utsiktsplattform. Vägen från parkeringen på Asunden upp på platån ovanför raukområdet ska göras mer tillgänglig för självständig förflyttning för rullstolsburna.

Gästbryggor och badbryggor

En enklare brygga på öar som Majgu och Ytterholmen kan anläggas och skulle sannolikt ytterligare öka värdet för det rörliga friluftslivet i området.

Bodar och vindskydd

Ytterligare någon bod eller vindskydd med liknande funktion, öppen för allmänheten, på öar som Fjaugen, Ytterholmen eller södra delen av Asunden skulle antagligen öka värdet för det rörliga friluftslivet.

Friluftsanordningar

Området kring parkeringsplatsen på Asunden bedöms utgöra en lämplig plats där åtgärder för hög grad av tillgänglighet kan genomföras. En utsiktsplattform för fågelskådning och naturupplevelser, tillgänglig även för personer med funktionsnedsättning, kan anläggas på Asundens norra del i anslutning till parkeringsplatsen. Vägen från parkeringen på Asunden upp på platån ovanför raukområdet ska göras mer tillgänglig för självständig förflyttning för rullstolsburna. En snorkelled kan anläggas i eller i anslutning till reservatet.

Rastplatser och dass

Vid Asunden och på Furilden kan rastplatser och dass uppföras i anslutning till parkeringsplatserna. Dessa bör vara tillgänglighetsanpassade.

Information

Information om reservatet ska finnas på länsstyrelsens hemsida och på informationsskyltar utformade enligt Naturvårdsverkets riktlinjer. Informationsskyltar placeras förslagsvis på öarna Asunden, Fjaugen, Majgu, Storgraut, Ytterholmen, Furilden, Lörgeholm (eller på fastlandet innanför), Smöjen, samt vid Slite hamn, Valleviken och båtplatserna i Kyllaj, S:t Olofsholm och Hideviken. En informationsskylt med karta över öarna som ses från höjden på södra Asunden kan placeras på platsen.

Underhåll

Underhåll av friluftsanordningar ska ske löpande.

2.5 Skötsel av byggnader och anläggningar

En stor del av områdets byggnader är kvarlämningar från militärens närvaro. Flertalet av dessa befinner sig under marknivå och är plomberade i enlighet med militära skyddsbestämmelser. Den övriga bebyggelsen på öarna är i form av mindre bodar och fyrarna på Majgu, Grunnet och Lillgraut.

Stugan och båken på Majgu sköts av Othem-Boge hembygdsförening. De två övriga bodarna på Majgu sköts av Majguklubben respektive Slite Båtklubb. Boden på Storgraut sköts av markägarna. På Ytterholmen finns en mindre bod som tidigare har använts som jaktstuga av

Cementa jaktklubb. Förvaltningen av stugan har upphört eftersom Cementa sedan en tid tillbaka inte äger Ytterholmen. Länsstyrelsen kommer att ansvara för att stugan, som är i mycket dåligt skick, tas ned eller ersätts. Bryggan/kajen på Fjaugen sköts av Vallevikens båtklubb. Den framtida förvaltningen kan komma att ske i samverkan med länsstyrelsen. Fyrarna sköts av Sjöfartsverket.

2.6 Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder

1 är högst prioritet, följt av 2 och 3 som prioriteras lägre.

* Förvaltaren eller annan (till exempel markägare) som förvaltaren tecknar avtal med.

Skötselåtgärd	Var (skötselområde)	Vem	Prioritet
Utmärkning av reservatsgräns	På Furilden och Asunden	Lantmäteriet eller annan aktör	1
Uppsättning av informationstavlor	Enligt förslag i skötselplan och enligt förvaltarens bedömning	Förvaltaren	1
Information	Länsstyrelsens hemsida	Förvaltaren	1
Iordningsställande av P-platser	Enligt beslutskarta 1a-1e	Förvaltaren*	1
Iordningsställande av rastplats och dass	I anslutning till Asunden och Furilden	Förvaltaren*	1
Utsiktsplattform och väg från parkering till platån	Norra Asunden	Förvaltaren*	2
Snorkelled	I eller i anslutning till reservatet	Förvaltaren*	3
Gästbryggor och badbryggor	Ev. Majgu, Ytterholmen	Förvaltaren*	3
Bodar och vindskydd	Fjaugen, Ytterholmen, södra Asunden	Förvaltaren*	3
Underhåll av p-plats, rastplats, bryggor, väg till Asunden m.m.	Hela reservatet	Förvaltaren* och intresseföreningar	Löpande
Skyltning om att inte störa fågellivet	B1: Klasen, sundet mellan Klasen och Fjaugen, Asunden, Grunnet B2: Hojskär, Skenalden, Lörgeholm, Storgraut, Lillgraut	Förvaltaren*	1
Skyltning om tillträdesförbud	B2: Rävlen	Förvaltaren*	1
Jakt på räv och mink	Klasen, Fjaugen, Grunnet, Storgraut, Lillgraut, Lörgeholm	Förvaltaren*	Innan häckningstid efter isvintrar
Betesdrift	B1	Förvaltaren*	1
Röjning i markerna	B1 och vid eventuella framtida behov B2	Förvaltaren*	1
Försiktig plockhuggning och röjning	Skogen på Furilden	Förvaltaren*	3, vid behov
Adaptiv förvaltning	A1	Förvaltaren*	2
Igenläggning av dike	Asunden	Förvaltaren*	2

2.7 Jakt och fiske

Jakt

Jakt får bedrivas enligt gällande jaktlagstiftning, förutom på fastigheterna Asunden 1:1, Grunnet 1:1, Majgu 1:1 samt i vattenområdet 100 meter ut från strandlinjen ut från dessa fastigheter. Se reservatsbeslutet, föreskrift A11.

Fiske

Fiske får bedrivas enligt gällande fiskelagstiftning.

Hela reservatet utgörs av allmänt vatten, men enskild rätt till fiske tillfaller fastighet 300 m från strandlinje.

Fisket i området regleras genom Havs- och vattenmyndighetens författningssamling. För att få till stånd ett hållbart fiske så finns det en rad regler gällande fiske vid den gotländska kusten, se vidare på länsstyrelsens hemsida.

2.8 Utmärkning av reservatsgräns

Reservatsgränsen går huvudsakligen i vattenområde och kan därför inte märkas ut. På Furilden och Asunden går reservatsgränsen på land respektive vägbanken och ska utmärkas. Områdets gränser ska märkas ut på sjökort.

2.9 Tillsyn och förvaltning

Länsstyrelsen har det övergripande ansvaret för förvaltningen av naturreservatet. Det innebär ett övergripande ansvar för att syftet med reservatet uppnås och omfattar ansvar för åtgärderna enligt skötselplan. Länsstyrelsen har den operativa tillsynen i naturreservat enligt MB 26 kap. Det innebär att Länsstyrelsen ska övervaka att föreskrifter samt eventuellt givna dispenser och tillstånd följs.

Länsstyrelsen kan teckna avtal med markägare eller annan part för utförandet av bevarande- och skötselåtgärder och/eller tillsyn. Virke eller avverkningsrester som genereras av naturvårdande skötselåtgärder, och som inte av naturvårdsskäl bör lämnas på platsen, får tillvaratas av markägaren. Vad som gäller för respektive skötselområde anges i skötselplanen.

2.10 Uppföljning av bevarandemål

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen specificeras i ”Uppföljningsplan för naturreservatet Slite skärgård” som fastställs i samband med naturreservatets bildande.

Uppföljningen baseras på Naturvårdsverkets rapporter ”Uppföljning av Natura 2000 i Sverige”, ”Uppföljning av skyddade områden i Sverige”, ”Uppföljning av friluftsliv i skyddade områden” samt ”Manual för uppföljning av skyddade marina miljöer”.

Strandfågelfaunan på nordvästra Asunden området inventeras vart femte år inom ramen för den regionala miljöövervakningen.

2.11 Dokumentation av skötselåtgärder

Länsstyrelsen ansvarar för dokumentation av vilka åtgärder som genomförts och när de genomförts.

2.12 Artlista

Förteckning över känd förekomst av rödlistade arter samt vissa andra naturvårdsintressanta arter inom naturreservatet Slite skärgård. Förteckningen ska ses som exempel på arter som förekommer inom reservatet, d.v.s. den gör inte anspråk på att vara fullständig.

Rödlistekategorier enligt den nationella rödlistan fastställd av Naturvårdsverket 2015.

Rödlistekategori:

- RE = nationellt utdöd (regionally extinct)
- CR = akut hotad (critically endangered)
- EN = starkt hotad (endangered)
- VU = sårbar (vulnerable)
- NT = nära hotad (near threatened)
- DD = kunskapsbrist (data deficient)

Andra bedömningar

Ej tillämplig betecknar taxa som inte kan rödlistas därför att de inte uppfyller kriterierna för att vara inhemska i landet, ha tillräckligt stor populationsandel som besökande, eller för att de inte är tillräckligt taxonomiskt distinkta, exempelvis invasiva arter. *Ej bedömd* inkluderar arter som ännu inte har kunnat utvärderas på grund av tillräcklig kunskap om gruppen som helhet saknas. Även uppgifter om fridlysning (F), om arten är upptagen i Fågeldirektivet (FD) samt art- och habitatdirektivet (AHD) är markerat i listan nedan.

Svenskat namn	Vetenskapligt namn	Rödlistningsbedömning 2015
---------------	--------------------	----------------------------

Fåglar

Sånglärka*	<i>Alauda arvensis</i>	Nära hotad
Stjärtand*	<i>Anas acuta</i>	Sårbar
Skedand*	<i>Anas clypeata</i>	
Årta*	<i>Anas querquedula</i>	Sårbar
Snatterand*	<i>Anas strepera</i>	
Grågås*	<i>Anser anser</i>	
Skärpiplärka*	<i>Anthus petrosus</i>	
Ängsplärka*	<i>Anthus pratensis</i>	Nära hotad
Kungsörn	<i>Aquila chrysaetos</i>	Nära hotad
Roskarl*	<i>Arenaria interpres</i>	Sårbar
Vigg*	<i>Aythya fuligula</i>	
Bergand	<i>Aythya marila</i>	Sårbar
Vitkindad gås*	<i>Branta leucopsis</i>	FD
Sydlig kärrsnäppa*	<i>Calidris alpina schinzii</i>	Akut hotad, FD
Brushane	<i>Calidris pugnax</i>	Sårbar, FD
Rosenfink*	<i>Carpodacus erythrinus</i>	Sårbar
Tobisgrissla	<i>Cephus grylle</i>	Nära hotad
Större strandpipare*	<i>Charadrius hiaticula</i>	
Skrattmåå*	<i>Chroicocephalus ridibundus</i>	
Alfågel	<i>Clangula hyemalis</i>	Strakt hotad, global rödlista
Spillkråka*	<i>Dryocopus martius</i>	Nära hotad, FD

Gulspurv*	<i>Emberiza citrinella</i>	Sårbar
Sävsparv*	<i>Emberiza schoenicola</i>	Nära hotad
Trana	<i>Grus grus</i>	FD
Strandskata*	<i>Haematopus ostralegus</i>	
Havsörn	<i>Haliaeetus albicilla</i>	Nära hotad, FD
Dvärgmåå*	<i>Hydrocoloeus minutus</i>	FD
Skräntärna*	<i>Hydroprogne caspia</i>	Nära hotad, FD
Gråtrut*	<i>Larus argentatus</i>	Sårbar
Fiskmåå*	<i>Larus canus</i>	
Rödspov*	<i>Limosa limosa</i>	Akut hotad, global rödlista
Trädlärka*	<i>Lullula arborea</i>	FD
Svärta*	<i>Melanitta fusca</i>	Nära hotad, global rödlista
Salskrake	<i>Mergus albellus</i>	FD
Storspov*	<i>Numenius arcuata</i>	Nära hotad, global rödlista
Rapphöna*	<i>Perdix perdix</i>	Nära hotad
Storskarv*	<i>Phalacrocorax carbo</i>	
Ljungpipare	<i>Pluvialis apricaria</i>	FD
Skärfläcka*	<i>Recurvirostra avosetta</i>	FD
Ejder*	<i>Somateria mollissima</i>	Sårbar
Fisktärna	<i>Sterna hirundo</i>	FD
Silvertärna*	<i>Sterna paradisaea</i>	FD
Kentsk tärna*	<i>Sterna sandvicensis</i>	Sårbar, FD
Småtärna*	<i>Sternula albifrons</i>	Sårbar, FD
Rödbena*	<i>Tringa totanus</i>	

*häckar inom reservatet

Kärlväxter

Alvargräslök	<i>Allium schoenoprasum</i> var. <i>alvarense</i>	Ej tillämplig
Gråddädra	<i>Alyssum alyssoides</i>	Sårbar
Salepsrot	<i>Anacamptis pyramidalis</i>	Nära hotad, F
Kattfot	<i>Antennaria dioica</i>	
Liten sandlilja	<i>Anthericum ramosum</i>	
Hundkäs	<i>Anthriscus sylvestris</i>	
Getväspling	<i>Anthyllis vulneraria</i>	
Gåårt	<i>Argentina anserina</i>	
Fältmalört	<i>Artemisia campestris</i>	
Paddfot	<i>Asperugo procumbens</i>	Nära hotad
Lungrot	<i>Blitum bonus-henricus</i>	Sårbar
Månlååbråken	<i>Botrychium lunaria</i>	Nära hotad
Darrgräs	<i>Briza media</i>	
Strandnål	<i>Bupleurum tenuissimum</i>	Nära hotad
Liten blåklocka	<i>Campanula rotundifolia</i>	
Slankstarr	<i>Carex flacca</i>	
Ängstarr	<i>Carex hostiana</i>	Nära hotad
Hirsstarr	<i>Carex panicea</i>	
Spåtistel	<i>Carlina vulgaris</i>	
Rödklint	<i>Centaurea jacea</i>	
Kustarun	<i>Centaurium littorale</i>	Ej tillämplig
Jordtistel	<i>Cirsium acaule</i>	Nära hotad

Strandkål	<i>Crambe maritima</i>	F
Blodnycklar	<i>Dactylorhiza incarnata</i> var. <i>cruenta</i>	F
Adam och Eva	<i>Dactylorhiza sambucina</i>	F
Blåeld	<i>Echium vulgare</i>	
Kärrknipprot	<i>Epipactis palustris</i>	F
Fårsvingel	<i>Festuca ovina</i>	
Brudbröd	<i>Filipendula vulgaris</i>	
Backsmultron	<i>Fragaria viridis</i>	
Vitmåra	<i>Galium boreale</i>	
Gulmåra	<i>Galium verum</i>	
Mjuknäva	<i>Geranium molle</i>	
Stinknäva	<i>Geranium robertianum</i>	
Bergskrabba	<i>Globularia vulgaris</i>	
Brudsporre	<i>Gymnadenia conopsea</i>	
Vanlig brudsporre	<i>Gymnadenia conopsea</i> ssp. <i>conopsea</i>	F
Praktsporre	<i>Gymnadenia conopsea</i> ssp. <i>densiflora</i>	F
Ljus solvända	<i>Helianthemum nummularium</i> ssp. <i>nummularium</i>	Nära hotad, global rödlista
Honungsblomster	<i>Herminium monorchis</i>	Sårbar, F
Flockfibbla	<i>Hieracium umbellatum</i>	
Kärleksört	<i>Hylotelephium telephium</i>	
Äkta johannesört	<i>Hypericum perforatum</i>	
Knappstånds	<i>Jacobaea vulgaris</i> ssp. <i>dunensis</i>	
Strandkrypa	<i>Lysimachia maritima</i>	
Grusslok	<i>Melica ciliata</i>	
Krutbrännare	<i>Neotinia ustulata</i>	F
Sankt Pers nycklar	<i>Orchis mascula</i>	F
Luddvedel	<i>Oxytropis pilosa</i>	Starkt hotad, F
Svartkämpar	<i>Plantago lanceolata</i>	
Gulkämpar	<i>Plantago maritima</i>	
Grönvit nattviol	<i>Platanthera chlorantha</i>	F
Getrams	<i>Polygonatum odoratum</i>	
Majviva	<i>Primula farinosa</i>	Nära hotad
Ängsmörblomma	<i>Ranunculus polyathemos</i> ssp. <i>polyanthemoides</i>	Nära hotad
Hårnating	<i>Ruppia maritima</i>	
Fältvädd	<i>Scabiosa columbaria</i>	
Gul fetknopp	<i>Sedum acre</i>	
Vit fetknopp	<i>Sedum album</i>	
Älväxing	<i>Sesleria uliginosa</i>	
Backglim	<i>Silene nutans</i>	
Alvarglim	<i>Silene uniflora</i> ssp. <i>petraea</i>	
Kalkkrassing	<i>Sisymbrium supinum</i>	AHD
Borstnate	<i>Stuckenia pectinata</i> ,	
Stor kustruta	<i>Thalictrum minus</i> spp. <i>minus</i>	
Backtimjan	<i>Thymus serpyllum</i>	Nära hotad
Smultonklöver	<i>Trifolium fragiferum</i>	
Lundalm	<i>Ulmus minor</i>	Akut hotad
Brännässla	<i>Urtica dioica</i>	

Axveronika	<i>Veronica spicata</i>	
Tulkört	<i>Vincetoxicum hirundinaria</i>	
Sandviol	<i>Viola rupestris</i>	Nära hotad
Strandviol	<i>Viola stagnina</i>	Nära hotad
Hårsärv	<i>Zannichellia palustris</i>	
Bandtång	<i>Zostera marina</i>	

Däggdjur

Gråsäl	<i>Halichoerus grypus</i>	
Mink	<i>Mustela vison</i>	Ej tillämplig
Rödräv	<i>Vulpes vulpes</i>	

Marina organismer

Tånggråsugga	<i>Idotea balthica</i>	Ej bedömd
Sandmussla	<i>Mya arenaria</i>	
Blåmussla	<i>Mytilus edulis</i>	
Hjärtmussla, skrovlig	<i>Parvicardium scabrum</i>	Kunskapsbrist

Fisk

Sill (Strömming)	<i>Clupea harengus</i>	
Sik	<i>Coregonus maraena</i>	
Skogsnycklar	<i>Dactylorhiza incarnata ssp. fuchsii</i>	F
Gädda	<i>Esox lucius</i>	
Torsk	<i>Gadus morhua</i>	Sårbar
Storspigg	<i>Gasterosteus aculeatus</i>	
Svart smörbult	<i>Gobius niger</i>	
Rötsimpa	<i>Myoxocephalus scorpius</i>	
Svartmunnad smörbult	<i>Neogobius melanostomus</i>	Ej tillämplig
Abborre	<i>Perca fluviatilis</i>	
Skrubbskädda	<i>Platichthys flesus</i>	
Rödspätta (Rödspotta)	<i>Pleuronectes platessa</i>	
Sandstubb	<i>Pomatoschistus minutus</i>	
Piggvar	<i>Psetta maxima</i>	
Havsöring	<i>Salmo trutta</i>	
Gös	<i>Sander lucioperca</i>	
Tångspigg	<i>Spinachia spinachia</i>	
Skarpsill	<i>Sprattus sprattus</i>	
Tånglake	<i>Zoarces viviparus</i>	

Alger

Rosendun	<i>Aglaothamnion sp.</i>	
Ullsläke	<i>Ceramium tenuicorne</i>	
Grönslick	<i>Cladophora glomerata</i>	
Bergborsting	<i>Cladophora rupestris</i>	
Blåstång	<i>Fucus vesiculosus</i>	
Kräkel (Gaffeltång)	<i>Furcellaria lumbricalis</i>	
Rödblåd	<i>Phyllophora sp.</i>	
Rödslick	<i>Polysiphonia brodiei</i>	
Fjäderslick	<i>Polysiphonia fucoides</i>	

Trådslick	<i>Pylaiella littoralis</i>	
Rödris	<i>Rhodomela confervoides</i>	
Tarmalg (Tarmtång)	<i>Ulva intestinalis</i>	

Lavar

Islandslav	<i>Cetraria islandica</i>	
Gulvit renlav	<i>Cladonia arbuscula</i>	
Praktlav	<i>Rusavskia elegans</i>	

Svampar

Sammetmusseron	<i>Dermoloma pseudocuneifolium</i>	Sårbar
Rosa brun nopping	<i>Entoloma cataaunicum</i>	Nära hotad

3. Litteraturlista

- Ankarlilja**, G. (2011), Rapport, marinarkeologisk utredning inför bildandet av ett marint reservat vid Slite. Dnr 431-3114-07. Länsstyrelsen.
- Eriksson**, B. K., Ljunggren, L., Sandström, A., Johansson, G., Mattila, J., Rubach, A., Råberg, S. and Snickars, M. (2009), Declines in predatory fish promote bloom-forming macroalgae. *Ecological Applications*, 19: 1975–1988.
- Hellenberg**, N. (2012), Gäddinventering Vägomeviken/Valleviken Våren 2012. Sportfiskarna.
- Johansson**, R. A. (2000), Hellvitrakten, från Abburrstainen till östra Djupvik. Haimdagars förlag.
- Jordbruksverket** (2004), Inventering av ängs- och betesmarker 2002-2004, Databasen TUVÅ.
- Länsstyrelsen i Gotlands län** (2000), Områden av riksintresse för naturvård i Gotlands län enligt 3 kap 6 § miljöbalken, beslutat av Naturvårdsverket 7 feb 2000.
- Länsstyrelsen i Gotlands län** (2005), Bevarandeplan för Natura 2000-område Asunden SE0340154.
- Länsstyrelsen i Gotlands län** (2007), Återinventering 2006 av häckande fåglar på gotländska strandängar, rapport 2007:17.
- Länsstyrelsen i Gotlands län** (2007), Inventering av makrofytter i Gotlands kustvatten, rapport 2007:6.
- Länsstyrelsen i Gotlands län** (2007), Inventering av naturvärden i marina kustområden, rapport 2007:14.
- Länsstyrelsen i Gotlands län** (2008), Inventering av naturvärden i marina kustområden, rapport 2008:1.
- Länsstyrelsen i Gotlands län** (2009), Inventering av naturvärden i marina kustområden, rapport 2009:13.
- Länsstyrelsen i Gotlands län** (2009), Undersökning av miljö kvalitet i Fårösund, området utanför Slite och området utanför Klintehamn-Fröjel med utgångspunkt från mjukbottenfaunans sammansättning i maj 2008, rapport 2009:11.
- Länsstyrelsen i Gotlands län** (2010), Förstudie kring miljöeffekter av modifiering av en vägbank i Slite skärgård, rapport 2011:1.
- Länsstyrelsen i Gotlands län** (1986), Nya gränser och föreskrifter samt skötselplan för naturreservatet Ytterholmen, Gotlands kommun. Beslut, 1986-03-24.
- Länsstyrelsen i Gotlands län** (1993), Förordnande om utvidgning av strandskyddsområde samt förordnande om naturvårdsområde av Gotlandskusten. Beslut, 1993-04-26
- Länsstyrelsen i Gotlands län** (1986), Nya gränser och föreskrifter samt skötselplan för naturreservatet Asunden, Gotlands kommun. Beslut, 1986-03-24.
- Naturvårdsverket** (2007), Åtgärdsprogram för skräntärna 2007-2011, rapport 5702.
- Skattläggningskartor** för Othem (1696), Hellvi (1694) och Rute (1694).
- Sundblad**, G., Bergström, U. and Sandström, A. (2011), Ecological coherence of marine protected area networks: a spatial assessment using species distribution models. *Journal of Applied Ecology*, 48: 112–120.
- Söderman**, M., & Hellenberg, N. (2011), Kompletterande inventering med ryssjor i Slite skärgård 2011. Sportfiskarna.
- Thörnqvist**, S. (2006), Områden för riksintresse för yrkesfisket. FINFO 2006:1. Fiskeriverket.
- Öhrman**, R. (1983), Slite – förr i tiden. Press förlag, Karlstad.

Bilder i skötselplanen är tagna av Länsstyrelsen i Gotlands län om inte annat anges.

Kartor © Länsstyrelsen, Lantmäteriet, NVDB, ESRI Inc, Raä, SGU, Sjöfartsverket, SMHI, SVO, SCB, SJV, FM, Bergsstaten, SLU.

Samrådsredogörelse

Externremiss Naturresevat Slite Skärgård

Remisstid: 20160519-20160815

Bilaga 4

Sakfråga	Framförda synpunkter	Åtgärd/ länsstyrelsens kommentar
Reservatgräns Sälskydd <i>Rute Misslauper</i>	Ester Olofsdottir: Inkludera Rute Misslauper i reservatet och gör det till ett sälskyddsområde.	Se 2.3 nedan.
Föreskrifter, bebyggelse	Mikael Blomqvist, Michano Depå Fyra AB, fastighetsägare Furilden: Det är viktigt att reservatet inte fördröjer eller försvårar åtgärder som kabeldragningar och Va-anläggningar till de tomter som är tänkta att bebyggas på Furilden. Lätta upp föreskriften A 17 genom att skriva att samråd med länsstyrelsen behövs istället för att tillstånd krävs.	Föreskrifterna ha setts över och föreskriften A17 ersatts av ersatts med samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken.
Föreskrifter, bebyggelse	Andreas Forsberg, AQ Studion i Eskilstuna AB, Fastighetsägare Furilden: Viktigt att tydliggöra att de utpekade fastigheterna inte ligger i reservatet och ska behandlas med ett normalt förfarande vid kommande exploatering. Det är viktigt att reservatet inte fördröjer eller försvårar åtgärder som kabeldragningar och Va-anläggningar. Andreas vill att en mjukare formulering (samråd eller liknande) införs istället för föreskrift A 17.	Föreskrifterna ha setts över och föreskriften A17 ersatts av ersatts med samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken.
Utveckla text	Vidare bör texten utvecklas på så sätt att det framgår att de fyra fastigheterna (som ligger som enklav i reservatet) bidrar positivt till den fortsatta utvecklingen på Furillen och	Länsstyrelsen utvecklar texten något.

	understödjer Fabrikens Furillens verksamhet.	
Föreskrifter, bebyggelse	Gaitlunden AB genom Johan Hellström, fastighetsägare Furilden: (Synpunkt inkommen 2015-10-16) Johan var positivt inställd till länsstyrelsens förslag till gränsdragning av naturreservatet, förutsatt att tomterna 1:38 och 1:39 inte inkluderas i reservatet och tillåts bebyggas enligt hans plan.	Föreskrifterna ha setts över och föreskriften A17 ersatts av ersatts med samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken. Region Gotland hanterar frågor om positivt förhandsbesked och bygglov.
Föreskrifter Fordonstrafik <i>Furilden</i>	Bo Hultgren, fastighetsägare Furilden Behåll biltrafik på södra Furilden samt ringleden i hela dess streckning, fordon får framföras i låg hastighet. Förhindra off road-körning med stenblock.	Det är enligt föreskrifterna tillåtet att färdas med motortrafik på befintliga vägar. B-föreskrift införd om detta.
Vattenskoter/ kitesurfing	Vad tycker länsstyrelsen om vattenskotrar och kitesurfing inom reservatet?	Frågan om reglering av kitesurfing inom reservatet har övervägts. Länsstyrelsen bedömer dock att kitesurfing i området inte är något problem varför reglering inte behövs. Om det i framtiden skulle visa sig att kitesurfing står i konflikt med reservatets syfte får frågan tas upp igen. Vattenskoter, jetski eller likande förbjuds med undantag för passage till och från hamn.
Fastighet Rute Furilden 1:39	Tomt Rute Furilden 1:39 är störande för naturupplevelsen.	Se 2.4 nedan.
Friluftslivet	Sliteutveckling AB: Finns det militära skyddsområden inom planerat reservat	Nej. Det militära skyddsområdet ligger med i underlagskartan. Eventuellt

	(skyddsområde markerat på kartan)?	kan denna komma att bytas ut.
Hamn <i>Slite</i>	Klassificerad gästhamn i Slite, viktig för att utveckla båtlivet.	Slite hamn ligger utanför reservatsgränsen men länsstyrelsen ser positivt på att lyfta fram Slite som gästhamn i informationsmaterial och dylikt för utvecklande av båtlivet.
Brygga <i>Asunden</i> <i>Furilden</i>	Anlägga brygga vid Asunden och Furilden för båtar?	Föreskrift B4 öppnar upp för att enstaka bryggor för fritidsbåtar kan tillkomma. Dyra inventeringar som bryggor måste alltid vägas mot nyttan. Både Asunden och Furilden kan idag nås via vägbank/bro.
Brunn <i>Asunden</i>	Göra brunnen på Asunden användbar istället för att plomberas.	Föreskriften tas bort. Vid närmare besiktning visar det sig den förmodade brunnen inte vara en brunn utan en annan typ av hål med risk för fallolycka. Detta ska oskadliggöras inom det normala iordningsställandet av reservatet.
Vägbank <i>Asunden</i>	Öppna vägbanken till Asunden och göra träbro.	Se 2.1 nedan.
Marint reservat	Varför presenteras reservatet inte som ett marint reservat?	Begreppet ”marint reservat” saknas inom svensk lagstiftning. Marint reservat är en översättning av engelskans ”Marine reserves” som oftast är en mycket strikt form av Marine protected area (MPA) där exempelvis fiskeförbud råder.
Industrier i området	Cementa AB: Sid. 5 ”Området har låg exponeringsgrad och saknar större industriella anläggningar” är	Texten har ändrats i beslutet.

Gammalskog	missvisande eftersom mindre än 350 m från områdesgränsen ligger Gotlands största industri samt en vältrafikerad farled för sjöfart.	
Bod <i>Ytterholmen</i>	Här hänvisas till områdets höga naturvärden knutna till gammal skog. Är det korrekt?	Ja, det är korrekt. På södra Furilden finns äldre, skyddsvärd kalktallskog.
Kaj <i>Kajen Fjaugen</i>	Boden på Ytterholmen har tidigare skötts av Cementas jaktklubb men eftersom Cementa inte längre är markägare har detta upphört.	Boden är i dåligt skick och bör tas bort eller ersättas. Länsstyrelsen ansvarar för förvaltningen av boden. Texten har ändrats.
Kaj <i>Kajen Fjaugen</i>	Kajen Fjaugen är ett omfattande ansvar som lämpar sig mer för förvaltaren än en båtklubb med små resurser.	Länsstyrelsen är förvaltare av reservatet. Förvaltningen sker i samråd med markägarna.
Reservatsföreskrifter Skötselåtgärder	Gotlands Botaniska Förening: I stycket ”Skötseln skall ta i beaktande att vegetationsförändringar kan komma att ske till exempel på grund av kolonihäckande skarvar.” Luddig mening där det inte framgår vilka skötselåtgärder som kan tillgripas.	Meningen har förtydligats.
Bete och röjning	B punkt 2 och 3 angående bete och röjning. GBF anser att det är viktigt att betet fortgår i nu betade områden och att uppväxande träd och buskar på Asunden tas bort.	Länsstyrelsen delar den synpunkten. Länsstyrelsen anser att någon mindre dunge kan tillåtas vara kvar i de fall det behövs som väderskydd för betesdjur.
Vägbank <i>Asunden</i>	B punkt 12 angående vägbanken till Asunden. Här måste det ske en anpassning av de olika besluten för reservatet respektive Natura 2000, där det klart skall	Se 2.1 nedan.

	framgå vad som gäller runt vägbankens existens.	
Fågelskyddsområde Asunden	C punkt 1 angående fågelskydd. Fågelområdet på nordvästra Asunden bör omfattas av samma skydd som Råveln. GBF föreslår därför fågelskydd 15 mars–30 juni för NV-delen av Asunden. Ev samma för fler öar.	Se 2.2 nedan.
Bouldring	C punkt 2 angående att allmänheten inte får skada berg, block eller rauk. Denna föreskrift tycks enligt GBFs mening stå i motsatsförhållande till den bouldering som föreslås på annat ställe i skrivelsen. Om denna verksamhet skall tillåtas i reservatet bör först en noga genomförd undersökning av experter göras av dessa klippors innehåll av kärlväxter, mossor och lavar samt eventuella skyddsvärda djur.	Reservatet ska värna både natur och friluftsliv. Bouldering förekommer redan i området. Om det vid länsstyrelsens uppföljning visar sig att moss-, lav- eller annan flora eller djurliv skadas av aktiviteter bör ytterligare restriktioner införas. Enligt vad länsstyrelsen erfar förekommer bouldering framförallt inom naturtypen 8210, Kalkbranter. Bouldering är en gren av klättring som oftast sker på klippblock och med en crash pad (sv. slang "padda") på marken som skydd vid fall. Naturtypen kalkbranter kommer att finnas med i uppföljningen av bevarandevärdena på Asunden.
Organiserade sammankomster	C punkt 7 angående organiserade sammankomster med sällskap över 20 deltagare. Denna punkt leder till att GBF vid organisering av exkursioner för sina medlemmar och allmänheten inom reservatet varje gång måste söka tillstånd från länsstyrelsen. Detta eftersom vi oftast har exkursioner med	Ordet "övningar" har tagits bort. Länsstyrelsen anser inte att exkursioner likt den GBF beskriver är "organiserade tävlingar, träningar, lägerverksamhet eller liknande" som kräver tillstånd. Vid osäkerhet kan föreningar och andra få saken prövad genom att söka ett tillstånd hos länsstyrelsen. Syftet med reservatet är inte

	fler än 20 deltagare. I alla föreskrifter för reservat under senare år har följande skrivning inpassats under ”Föreskrifterna ovan ska inte utgöra hinder för”: ”Att mindre exkursioner i kunskapsspridande syfte genomförs, dock får inte fridlysta eller rödlistade kärlväxter plockas.” GBF anser alltså att samma undantag skall införas även i dessa föreskrifter för naturreservatet Slite skärgård.	att försvåra för t ex skolklasser, privatpersoner och föreningar att kunna besöka reservatet för att exempelvis studera naturen eller grilla. För arrangemang som t ex idrottstävlingar eller scoutläger krävs tillstånd. Det är för att länsstyrelsen i de fallen ska kunna anvisa lämplig plats eller tidpunkt för genomförandet.
Förbud kitesurfing <i>Asunden</i>	GBF saknar ett uttalat förbud mot kitesurfing i området nord–nordväst om Asunden. GBF anser att kitesurfing strider mot intentionerna i beslutet för Natura 2000.	Se svar under Bo Hultgren, ovan.
Förbud mot insamling av växter	GBF noterar att inget förbud mot insamling av t.ex. växter eller andra organismer föreslås i föreskrifterna.	Länsstyrelsen ska inte föreslå mer omfattande föreskrifter än vad som krävs för att uppnå syftet med reservatet.
Artlista	GBF föreslår en rad kompletteringar i artlistan.	Länsstyrelsen har tillmötesgått förslagen.
Reservatgräns Sälskydd <i>Rute Misslauper</i>	Naturskyddsföreningen Gotland: Inkludera Rute Misslauper i reservatet.	Se 2.3 nedan.
Reservatgräns <i>Skenholmen</i>	Länsstyrelsen bör initiera en utredning om framtiden för Skenholmen.	Se 2.3 nedan.
Reservatgräns <i>Enholmen</i>	Enholmen har betydande naturvärden och kulturhistoriska lämningar vilket gör att Enholmen skulle kunna utgöra ett eget natur- och kulturresevat. Vi föreslår därför att Länsstyrelsen verkar för att ett sådant bildas vid	Länsstyrelsen har tidigare diskuterat saken i fråga men beslutat för att inte gå vidare i frågan. Naturvårdsverket är generellt restriktiva till att äga byggnader, och särskilt

Fågelskydd <i>Furilden</i>	sidan av naturreservatet Slite skärgård. Under häckningstiden är det nödvändigt att besökarna kanaliseras till vägar och stigar och inte tillåts ströva fritt i området.	byggander med stort underhållsbehov. Se 2.2 nedan.
Fågelskydd Övriga öar	Vi menar att övriga öarnas fågelliv måste skyddas genom tillträdesförbud, likt Rävlen.	Se 2.2 nedan.
Tillträdesförbud <i>Klasen Fjaugen</i>	Tillträdesförbudet på Fjaugen och Klasen under häckningstid 1 april till åtminstone 15 juli. Tillträde endast runt bryggor.	Se 2.2 nedan.
Fastigheter <i>Furilden</i>	Vi vänder oss emot att på avstyckningen av en tomt på den sydligaste Furilden finns kvar och bör stoppas.	Se 2.4 nedan.
Kopplad hund	Krav på att hundar alltid ska hållas kopplade genom skyltning.	Föreskrift införs. Enligt lag (2007:1150) om tillsyn över hundar och katter ska, under tiden den 1 mars-20 augusti, hundar hållas under sådan tillsyn att de hindras från att springa lösa i marker där det finns vilt. Under den övriga tiden av året skall hundar hållas under sådan tillsyn att de hindras från att driva eller förfölja vilt, när de inte används vid jakt. Länsstyrelsen anser att det är motiverat att tydliggöra detta med en föreskrift som omfattar perioden 1 mars - 30 oktober, den tid då många fåglar rastar och häckar i området. Länsstyrelsen anser att detta också är motiverat utifrån att

Hastighetsbegränsning	För att skydda fågellivet vill vi att hastigheten regleras till max 8 knop inom de områden där fågelkullar uppehåller sig under våren och försommaren.	betesdjur finns eller kommer att finnas på öarna. Se 2.5 nedan.
Fiske	Striktare reglering av yrkes- och fritidsfisket. Formulera föreskrifterna så att i områden med tidvis hög förekomst av gädda och abborre kan fiskeförbud utfärdas för dessa arter.	Reglering av fiske, även när det gäller för bevarande och skydd, ska främst ske genom fiskelagstiftning. Fiskelagstiftningen är mer dynamisk än reservatsföreskrifter vilket ger en mer adaptiv förvaltning. Länsstyrelsen anser således att ytterligare reglering inte behövs.
Fiskenät	Ejder och tobisgrisslor kan fastna i fiskenät. Nätfiske bör således förbjudas inom de områden och under de tider då aktuella fågelarter vistas där.	Länsstyrelsen har beaktat följande men anser att det i nuläget inte är något större problem därför förbud inte är nödvändigt. Skulle stora problem uppdagas kan reglering komma att införas.
Friluftsliv	Gotlands Sports Acedemy: Inkom: 152710 (innan externremiss)	
Grillplats/Eldstäder	Eldstäder/grillplatser bör inrättas på samtliga öar för att minimera risken för spontana grillplatser.	Föreskriften B5 utökas.
WC/sopstation	Asunden, Furilden och Enholmen WC och ev sopstation bör inrättas.	Enholmen ingår inte i reservatet. För Furilden och Asunden möjliggörs detta i föreskrifterna.
Turism Organiserade turer	Organiserad verksamhet så som färdledda turer, kurser och idrottstävlingar mm ska kunna genomföras utan tillstånd alt att generella	Se svar ovan under Gotlands Botaniska Förening.

Ingång sjösättningsplats Snorkelled Övernattning	tillstånd utges till lokala aktörer. Jag tror att vi ska ha en "port" till reservatet i Slite, med sjösättningsplats för kajaker. Snorkelled utanför reservatsgränsen, så den är den lättillgänglig. Övernattningsmöjligheterna i de gamla fiskestugorna ska lyftas fram, det blir lite som fjällstugor.	Länsstyrelsen ser positivt på detta men ligger utanför reservatets gränser. Länsstyrelsen ser positivt på en snorkelled, men det är i dagsläget osäkert vart den lämpligaste platsen är, inom eller utanför reservatets gränser. Beslutet öppnar upp för detta.
Fastighet <i>Klasen</i>	Privatperson, markägare: Vill ha tillstånd att uppföra ekonomibyggnad på Klasen. (Synpunkt inkommen 2016-04-25)	Nya byggnader eller anläggningar på land eller i vatten får inte tillkomma annat än vad som kan tillgodose det rörliga friluftslivets behov eller eventuella behov för att behålla betesdriften på öarna. En ekonomibyggnad för lantbrukets syften kan behövas för bibehållen betesdrift. Markägaren får komma in med tillståndsansökan när beslut om reservatet fattats.
Friluftsliv Bodar och bryggor Fyr <i>Grauten</i>	Hellvi hembygdsförening: Inga nya bryggor och bodar bör tillkomma men gamla får gärna rustas upp. Önskar att Grautens fyr behålls	Föreskrift B4 öppnar upp för att enstaka bryggor för fritidsbåtar kan tillkomma. Dyra inventeringar som bryggor måste alltid vägas mot nyttan. Grautens fyr har bedömts ej längre vara nödvändig för nautiska ändamål och står idag på avvecklingslistan. Beslutet ska eventuellt omprövas innan definitivt

		avveckling enligt Sjöfartsverket. Länsstyrelsen har i nuläget inga planer på att ta över driften av Grautens fyr.
Reservatsgräns <i>Skenholmen, Rute Misslauper och Enholmen</i>	Norra Gotlands vattenråd: Vill inkludera Skenholmen, Rute Misslauper och Enholmen	Se 2.3 nedan.
Vägbank <i>Asunden</i>	Vägbank till Asunden tas bort och ersätts med träbro, samt att sundet muddras för att avlägsna sediment.	Se 2.1 nedan.
Bryggor	Bryggor för fritidsbåtar bör restaureras.	Föreskrift B4 öppnar upp för att enstaka bryggor för fritidsbåtar kan tillkomma. Dyra inventeringar som bryggor måste alltid vägas mot nyttan.
Reservatsgräns Sälskydd <i>Rute Misslauper</i>	Föreningen Rädda Valleviken: Misslauper har liknande naturvärde som övriga öar och hyser en relativt stor sälkoloni. Sammanhängande bandet av öar anses vara av vikt för djur och växtliv i hela området så väl på land som under ytan.	Se 2.3 nedan.
Fastigheter <i>Furilden</i>	Motsätter sig avstyckning av tomter på Furilden.	Se 2.4 nedan.
Restaurering	Omfattande restaureringsåtgärder bör göras för att återskapa vissa naturliga miljöer. Pkt 1 syftet ska skrivas om.	Beslutet öppnas upp för så kallad adaptiv förvaltning, vilket kan innebära t ex restaurering av miljöer, se föreskrift B 14. Tillståndet i Östersjön avseende vattenkvalitet, övergödning, miljöpåverkan, dioxiner med mera påverkar också tillståndet inom naturreservatet. Flera av dessa problem åtgärdas mest effektivt med att arbeta med

Friluftsliv	Pkt 5 friluftsliv grundar sig på allemansrätten. Besökare ska kunna se och uppleva områdets typiska livsmiljöer och arter, bör kompletteras med ”men med sådana restriktioner att djur- och växtliv över och under vattnet inte degenererar”.	åtgärder inom jordbruk, transporter, avloppsrening med mera som ligger utanför reservatet. C-föreskrifterna anger vad som gäller för besökare.
Reglering	Önskar tydligare regler och tillsyn istället för information.	Genom att arbeta med information och kanalisering av besökare kan sannolikt samma effekt nås som vid införandet av tillträdesförbud. Om det efter uppföljning visar sig att det behövs ytterligare restriktioner kan detta göras i ett så kallat tilläggsbeslut.
Skydd	Påståendet ”Området ska skyddas och stärkas” saknar förslag på åtgärder.	Länsstyrelsen bedömer att formuleringen är tillräcklig. Se även svar nedan om fiskeåtgärder.
Fiskereglering	Fiskereglering av abborre och gädda. SLU bör och diskussion för diskussion om restriktioner.	Se svar under Naturskyddsföreningen.
Fiskeåtgärder	”... föreslås att åtgärder kan vidtas för att skapa lek- och uppväxtmiljöer för fisk, ex risvasar i grundområden.” Ex i grundområdet innanför Fjaugen och Lörgeholm.	Beslutet öppnas upp för så kallad adaptiv förvaltning, vilket kan innebära t ex restaurering av miljöer, se föreskrift B 14.
Tillträdesförbud <i>Klasen, Lörgeholm</i>	Tillträdesförbud på Klasen och Lörgeholm 1/4-15/7.	Se 2.2 nedan.
Snorkelled	Snorkelled vid huvudön eller Furilden.	Se svar Gotlands Sport Academy.

Kaj <i>Fjaugen</i>	Kajen på Fjaugen bör rustas	Föreskrift B4 öppnar upp för underhåll. Dyra inventeringar som bryggor måste alltid vägas mot nyttan.
Skrot	Ev. även ta bort skrot ur vattnet.	Detta kan göras som en del i iordningställandet av reservatet om det bedöms nödvändigt av förvaltarna.
Skyddsräcke	På vissa ställen inrätta skyddsräcke.	Ingår i anordningar för friluftslivet, se föreskrift B4.
Dass	Dass med tömning.	Dass tillagt i föreskrift B4.
Hastighetsbegränsning	Fartbegränsning ex. 5 knop inom 100 m från Klasen, Fjaugen och Lörgeholm.	Se 2.5 nedan.
Aquakultur	A9 Förbud mot anlägga bedriva fiskeodling och annan aquakultur bör formuleras om så att aquakultur som kan bidra till reservatets överordnade syfte kan tillåtas, ex musselodling.	Länsstyrelsen har öppnat upp i föreskrifterna för odling av blå fånggrödor med syfte att skapa bättre vattenkvalitet, se föreskrift B 14.
Införa nya arter	A10 Införa för området främmande växt- och djurart, även tveksamma för området typiska arter.	Länsstyrelsen bedömer att omfattningen av inplantering av för området typiska arter är liten.
Vägbank <i>Asunden</i>	Vägumvikens vänner: Studie om vägbankens betydelse för vattenomsättningen är undermålig. Vägbanken har inte byggts enligt de ritningar som gavs tillstånd. Förslag: Riv hela vägbanken. Bygg istället en handikappvänlig träspång/bro med sittbänkar och fågelskådarhus.	Se 2.1 nedan.
Pirarna <i>Slite</i>	Södra piren utnyttjas som småbåtshamn. Däremot ifrågasätter vi den norra pirens existens. Effekten av den piren är bl.a. ett	Piren ingår inte i det planerade reservatet och kommer därför inte att behandlas i den här processen. Länsstyrelsen

Muddra <i>Vägumeviken</i>	ytterligare uppstoppat vattenflöde. Piren bör tas bort. Muddra Vägumeviken för att återställa området som det såg ut för 40-50 år sedan.	kommer i ett fristående projekt utreda tillstånden för den norra piren. För att få muddra Vägumeviken krävs synnerliga miljömässiga skäl samt att det ska vara ekonomisk och tekniskt möjligt. Innan en sådan utredning görs bör effekterna på vattenomsättningen för den norra piren och vägbanken utredas. Muddring är extremt kostsamt samt påverkar miljön i ett stor angränsade område.
Ålgräsängar	Ålgräsängar som är dokumenterade är inte från det förslagna reservatet.	I området finns flera spridda bestånd ålgräsängar med olika täckningsgrad. Till exempel väster om Klasen hittas både rena bestånd av bandtång samt blandbestånd med borstnate.
Aquakultur	Möjliggör för att mussel- och algodlingar ska kunna anläggas i reservatet.	Se under Rädda Valleviken.
Vandringsled <i>Vägumeviken</i>	Anlägga vandringsled runt Vägumeviken.	Området ingår inte i det planerade reservatet.
Reservatets syfte Friluftsliv Geologiska strukturer	SGU: Inom reservatsområdet finns geologiska naturvärden som inte lyfts fram på något särskilt sätt i syftet med reservatet men som ändå finns med prioriterade bevarandevärden i form strukturer/funktioner som intresse för friluftslivet. Det är viktigt att tänka på även geologiska företeelser kan vara känsliga för slitage och därför är det bra att i den mån dessa ingår i resonemanget kring bevarandemål och skötsel.	Syftet har förtydligats.

Reservatsföreskrifter	Lyft in aktsamhet mot geologiska strukturer så som raukar, klappervallar, förbud mot rösen mm i bevarandeplan, skötselplan och föreskrifter. Ser gärna att den geologiska biten lyfts fram även i presentationen av området.	Föreskrift A2 och C3 har tydliggjorts. Data om raukhöjd och omkrets lägg till i skötselplan.
Riksintresse farled Ankringsplatser	Sjöfartsverket: Känner att dessa synpunkter har blivit inkluderade i förslaget om beslut; riksintresseklassade farleden till Slite hamn och de ankringsplatser som finns i området.	Länsstyrelsen har tillmötesgått synpunkterna.
Sjösäkerhetsanordningar	Sjöfartsverket vill påpeka vikten av att Verket har oinskränkt tillträde till de sjösäkerhetsanordningar som finns inom reservatsområdet, för avhjälpande och ordinarie underhåll.	Undantag c) tillmötesgår detta.

2.1 Vägbanken till Asunden

Länsstyrelsen har beslutat att vägbankens existens inte kommer utredas under bildandet av Slite skärgårds naturreservat utan får bli ett fall för en fristående undersökning.

Vilken miljöeffekt ett borttagande av vägbron skulle ha kan länsstyrelsen inte svara på i dagsläget utan den frågan behöver utredas vidare. Idag är det oklart om vägbanken har mer än bara endast väldigt lokal påverkan på vattenomsättningen. Nyttan av att ta bort banken måste vägas mot kostnader. Om vägbanken är byggd i enlighet med tillståndet bör också utredas. Den kraftigt försämrade miljön i Vägumeviken är troligtvis effekten av en rad olika faktorer så som tippning av massa, pirarna, östersjöns allmänt försämrade miljöstatus, avloppsvatten med mera varav vägbanken eventuellt är en av dem. Förslag om att riva bron och bygga en träbro är inget vi överväger för närvarande. Asundens lågväxta natur är beroende av bete och vägbanken underlättar för tillsyn och transport av djuren samt ökar tillgängligheten.

I tidigare bevarandeplan för Asunden (Natura 2000-området) står det att vägbanken ska tas bort innan 2020. Bevarandeplanerna håller på att uppdateras och denna formulering kommer att tas bort.

2.2 Fågelskyddsområden – tillträdesförbud

Länsstyrelsen ska inte föreslå mer omfattande föreskrifter än vad som krävs för att uppnå syftet med reservatet. Länsstyrelsen bedömer att besökare i dagsläget inte har en negativ påverkan på fågellivet i reservatet. Uppföljningen av reservatet kommer att visa på negativa eller positiva trender. Om problem uppstår kan länsstyrelsen besluta om tillträdesförbud i ett

tilläggsbeslut. I dagsläget bedömer Länsstyrelsen att information om naturvärdena till besökare kan vara ett lika bra sätt att uppnå syftet som beträdnadsförbud.

På Asunden kommer besökare att kanaliseras genom hänvisningsskyltar och genom att särskilda anordningar för friluftslivet uppförs.

2.3 Utvidgning av reservatet

Det finns planer på en utvidgning av Slite skärgård norr om det nuvarande området. Det nya området skulle då omfatta kustvattnet upp till Bungenäs. Inventeringar har gjorts och höga naturvärden har hittats runt Skenholmen, Furilden och Rute Misslauper. Området hyser bland annat grundområden med storvuxen vegetation som ålgräs och borstnate samt rödaalgsbälten. Arbetet med en utvidgning av reservatet kommer fortsätta efter att Slite skärgård har blivit beslutat.

2.4 Tomter på södra Furilden

Markägaren till den aktuella fastigheten har önskemål om uppförande av byggnad på tomten. Detta hanteras av Region Gotland. År 2011 avstyckades de två tomterna Rute Furilden 1:38 och 1:39 från stamfastigheten. Detta gjordes med stöd av ett positivt förhandsbesked. Ett positivt förhandsbesked gäller i två år. Idag (okt 2016) finns inget bygglov eller förhandsbesked på de aktuella fastigheterna. Båda tomterna 1:38 och 1:39 ligger, tillsammans med två andra redan ianspråktaga tomter (1:32 och 1:34) i det långsmala ”gråa band” av planerad bebyggelse där, enligt Region Gotlands planprogram från 2014, fortsatt utveckling sker med bygglovförfarande.

I samband med att planprogrammet för Furilden antogs 2014 har länsstyrelsen inte yttrat sig negativt över det långsmala ”gråa bandet”.

Däremot yttrade sig länsstyrelsen över det närbelägna området Leviken:

”Såsom planförslaget nu är utformat anser Länsstyrelsen att bebyggelseområdet vid Leviken kommer att inverka på allmänhetens upplevelse och möjligheter att röra sig i området. Bebyggelsen kan medföra att de öppna alvarmarkerna söder därom upplevs mindre tillgängligt.”

Detta följdes också upp i det förordnande som länsstyrelsen senare ställde till Regionen angående prövning av förhandsbesked och lov. Skrивelsen innebär i korthet att länsstyrelsen inom tre veckor efter att byggnadsnämnden sänt över beslutet ska överpröva kommunens beslut bl. a om beslutet kan antas innebära att riksintresse enligt 3 eller 4 kap miljöbalken inte tillgodoses eller om en bebyggelse blir olämplig med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion. Beslutet avser ett antal utpekade områden, men omfattade inte det långsmala ”gråa bandet” vari den aktuella fastigheten ligger.

2.5 Vattenskoter och reglering av båthastighet

Länsstyrelsen har beslutat att i C-föreskrifterna, punkt 7 införa följande:

”Utöver vad som i övrigt gäller är det förbjudet att inom reservatet...

framföra vattenskoter, jetski eller motsvarande farkost med undantag för passage genom reservatet på kortast möjliga sträcka till och från hamn,”

Reglerna om att köra vattenskoter finns i förordning (1993:1053) om användning av vattenskoter. I förordningen anges att vattenskoterkörning endast är tillåtet i allmänna farleder och i områden där länsstyrelsen beslutat om undantag från det generella förbudet. Just nu är det oklart hur reglerna i vattenskoterförordningen överensstämmer med gällande EU-regler. Det har lett till att inga ärenden om regelbrott går till domstol. På grund av denna konflikt med gällande EU-regler har länsstyrelsen beslutat att förtydliga ovan nämnda förordning (1993:1053) och förbjuder där med vattenskoter inom reservatet med undantag för passage till och från hamn.

Frågan om reglering av båthastighet inom reservatet har övervägts. Länsstyrelsens bedömning är dock att båttrafiken i området inte är något problem varför reglering inte behövs. Då det rör sig om relativt grunda områden och i gatt mellan mindre öar och Gotland bör det vara tillräckligt med de ansvarsregler som bland annat finns i sjölagen och sjötrafikförordningen om en befälhavares ansvar att visa gott sjömanskap (det vill säga bland annat anpassa fart till trafikbild, sikt och andra omständigheter som har med sjösäkerhet att göra samt att inte störa omgivningen i onödan). Länsstyrelsen ska inte föreslå mer omfattande föreskrifter än vad som krävs för att uppnå syftet med reservatet. Om det i framtiden skulle visa sig att båttrafiken står i konflikt med reservatets syfte får frågan tas upp igen. I dagsläget bedömer länsstyrelsen att information om naturvärdena till besökare kan vara ett lika bra sätt att uppnå syftet som reglering av båthastigheter.

Fiske

Reglering av fiske, även när det gäller för bevarande och skydd, ska främst ske genom fiskelagstiftning. Fiskelagstiftningen är mer dynamisk än reservatsföreskrifter vilket ger en mer adaptiv förvaltning. Länsstyrelsen anser således att ytterligare reglering inom reservatet inte behövs.

Angående nätfiske så bedöms risken för bifångst som liten. Tidigare, 1990-tal och början av 2000-talet, då ett mycket intensivt nätfiske efter piggvar pågick i området, förekom det att tobisgrisslor fastnade. Det var dock inte så vanligt. En undersökning om bifångster av fåglar gjordes på forskarstationen i Ar under 00-talet. I den studien rapporterades endast en bifångst i fritidsfisket vilket är den huvudsakliga typen av fiske inom reservatet.

Piggvarsfisket i området har nu i stort sett upphört på grund av pensionering av de berörda fiskarna och ökad mängd sälar och sälskador vilket medfört färre fiskare.

Flundran är fredad under leken 15 februari till 15 maj och blir av (föredragen) konsumtionskvalitet tidigast i slutet av juni men i huvudsak i juli. Torskfisket med nät finns inte längre då torsk inte finns i större mängder runt Gotland. Laxfiske är inte tillåtet. Övrigt fiske; öring, gädda och strömming, bedrivs strandnära och har mycket små, om några, bifångster av sjöfågel, särskilt inte av ejder och tobisgrissla som oftast är på djupare vatten. Skulle det visa sig vara ett problem i området så är det fortfarande i första hand fiskelagstiftningen som skall tillämpas. Fredningsområden enligt denna finns redan, till exempel att gädda och abborre är fredad i kustvattenområdet (innanför 4 nm) mars till maj, vilket minskat fisket med större maskor.

Du kan överklaga beslutet

Om du inte är nöjd med Länsstyrelsens beslut, kan du **skriftligen** överklaga beslutet hos Regeringen. **Observera att du ska skicka eller lämna överklagandet till Länsstyrelsen i Gotlands län, 621 85 Visby. Du kan även skicka in överklagandet via e-post till gotland@lansstyrelsen.se.** Det ska du göra därför att Länsstyrelsen måste pröva om överklagandet har kommit in i rätt tid, innan det skickas vidare till Regeringen.

Tiden för överklagande

Ditt överklagande måste ha kommit in till Länsstyrelsen **inom tre veckor från den dag beslutet kungörs i tidningarna**. Om det kommer in senare kan överklagandet inte prövas. I ditt överklagande kan du be om att få ytterligare tid till att utveckla dina synpunkter och skälen till att du överklagar. Sedan är det Regeringen som beslutar om tiden kan förlängas eller inte.

Om någon annan part överklagar beslutet, till exempel en kommun eller annan myndighet, är tiden **tre veckor från det datum som står på beslutet**.

Ditt överklagande ska innehålla:

- vilket beslut som överklagas, beslutets datum och diarienummer
- hur du vill att beslutet ska ändras
- varför du anser att Länsstyrelsens beslut är felaktigt

Skriv också följande uppgifter, om du inte tidigare lämnat dem:

- personnummer
- adress till bostaden
- telefonnummer där du kan nås
- eventuellt övriga uppgifter som behövs för att man ska kunna skicka handlingar till dig

Om du har handlingar eller annat som du anser stöder din uppfattning, bör du skicka med kopior på dessa.

Ombud

Du har rätt att anlita ett ombud för att sköta överklagandet åt dig. I så fall ska ombudet underteckna skrivelsen, bifoga en fullmakt i original från dig samt uppge sitt namn, adress och telefonnummer.

Ytterligare upplysningar

Behöver du veta mer om hur du ska göra, går det bra att ringa till Länsstyrelsen, telefon 010-223 90 00. **Fråga efter den som varit föredragande i beslutet.**